

HAJDÚ-BIHARI

XLIV. ÉVFOLYAM

281. SZÁM

ÁRA: 2,20 FORINT

1987. XI. 28.,

SZOMBAT

A MAGYAR SZOCIALISTA MUNKÁSPART HAJDÚ-BIHAR MEGYEI BIZOTTSAGÁNAK LAPJA

NAPLÓ

MAI SZÁMUNK TARTALMÁBÓL

ELET FÜST NÉLKÜL	3. oldal
BOLDOGKERT NEM BOLDOG	4. oldal
OTTHONTEREMTÉS — ÁRNYÉKOKKAL	10. oldal
NYUGDÍJBAN	12. oldal

Látogatás az államfőnél

Grósz Károly pénteki programja Athénben

Athén, 1987. november 27. (MTI) — Az athéni magyar nagykövetségen tett látogatással kezdődött Grósz Károly miniszterelnök pénteki athéni programja.

A Minisztertanács elnöke, aki esutortokon érkezett hivatalos látogatásra Görögországba, tájékoztatást adott a magyarországi helyzetről, a kibontakozás programjának időszerű feladatairól.

A magyar kormányfő délelőtt találkozott Harilaosz Florakisszal, a Görög Kommunista Párt KB főtitkárával, majd Athén nevezeteseivel ismerkedett. Ennek keretében egyebek között megtekintette az athéni óvárost. A magyar miniszterelnök délelőtt találkozott Hrisztosz Szarctakis központos elnökkel az elnöki palotában Joannis Alerasz, a görög parlament elnöke ebédet adott Grósz Károly tájékoztatójának.

A magyar kormányfő pénteken délután nemzetközi sajtótájékoztatót tartott a Zappion kongresszusi és kiállítási központban, majd a görög üzleti élet vezető képviselőivel találkozott.

Rendkívül elégedetten nyilatkozott athéni tárgyalásainak eredményeiről Grósz Károly, a Minisztertanács elnöke pénteken a görög fővárosban rendezett nemzetközi sajtótájékoztatóján.

Az athéni Zappio kongresszusi és kiállítási központban rendezett sajtótér-

tekezleten a magyar kormányfő kifejtette, hogy görögországi útja több célt is szolgál: viszonyozza Andreasz Papandreu görög kormányfő 1983-as budapesti látogatását, az út szolgálja továbbá azt a célt, hogy megerősítsék a Magyarország és Görögország közötti együttműködési készséget, hogy megismerjék egymás álláspontját az időszerű kérdésekben, keressék az együttműködés továbbfejlesztésének lehetőségeit, mindenekelőtt gazdasági téren.

A magunk elé tűzött célokat elértük — hangsúlyozta Grósz Károly.

A magyar kormányfő szívesen nyitna és ösztönözné nevezte görögországi tárgyalásait. Úgy értékelte, hogy minden feltétel adott a magyar—görög kapcsolatok fejlesztéséhez. A nemzetközi kérdésekben azonos, vagy egymáshoz nagyon közel áll a magyar és a görög álláspont. Minden politikai feltétel megvan a további eredményes együttműködéshez — mondotta Grósz Károly.

A Minisztertanács elnöke kérdésekre válaszolva kifejtette, hogy a magyar kormány változatlan, és egyértelmű álláspontot képvisel a ciprusi kérdésben. Magyarország támogatja a szigetország függetlenségét, egységét, el nem kötelezett.

Grósz Károly szót arról, hogy hasonlókat mutatnak azok a módszerek, amelyeket Magyarországon és Görögországban a gazdasági nehézségek orvoslására alkalmaznak. Elmondta, hogy Andreasz Papandreuval folytatott tárgyalásán tájékoztatták egymást a görög kormány stabilizációs programjáról, illetve a magyarországi gazdasági gondokról, az azok leküzdésére kidolgozott tervekről. Az általános forgalmi adó és a személynél jövedelemadó jövő évtől érvényes magyarországi rendszere megfelel a jelenlegi görögországiaknak, amelyet magyar szakemberek is tanulmányozhattak. A görög miniszterelnök szót a veszélyes vállalatok helyzetének kezelésében szerzett görögországi tapasztalatokról. Beszéltek az infláció kezelésének tanulságairól is. A magyar miniszterelnök tanulságosnak nevezte a tapasztalatcsereket.

A Magyarország és a Közös Piac közötti kapcsolatok jelenlegi helyzetére vonatkozó kérdésre válaszolva Grósz Károly kifejtette, hogy több éve folynak a tárgyalások az EGK és Magyarország között. Magyarország nem tagságot és nem társult tagságot kért az EGK-tól, hanem olyan szerződéses viszonyt, amely megszünteti a Magyaror-

(Folytatás a 2. oldalon)

December 16-án összeül az országgyűlés

ÜLÉST TARTOTT AZ ELNÖKI TANÁCS

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa pénteken ülést tartott.

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtitkára, az Elnöki Tanács tagja tájékoztatta a testületet az I. Balvín király és a belga kormány meghívására 1987. november 15. és 17. között Belgiumban tett hivatalos látogatásáról.

A testület a tájékoztatót egyetértéssel tudomásul vette, és megállapította: az I. Balvín királlyal, Martens kormányfővel és más magas rangú, vezető személyekkel igen jó légkörben folytatott megbeszélések kifejezték az utóbbi években eredményesen fejlődő együttműködés elmélyítésére. Egyben hozzájárultak a magyar—belga kapcsolatok különböző területein az előrelépés feltételeinek további javításához.

A Közös Piac vezetőivel legmagasabb szinten létrejött találkozó hozzájárult az álláspontok jobb megismeréséhez és a gazdasági kapcsolatok fejlődése szempontjából megoldásra váró kérdések kölcsönös előnyökön alapuló rendezéséhez.

Németh Károly, az Elnöki Tanács elnöke tájékoztatót adott a Brazil Szövetéségi Köztársaságban, az Uruguayi Keleti Köztársaságban és az Argentin Köztársaságban tett hivatalos látogatásáról.

A meglátogatott országok államfőivel, José Sarney, dr. Julio Sanguinetti és dr. Raul Alfonsín elnökkel folytatott tárgyalásokon megkülönböztetett figyelmet szenteltek a kétoldalú kapcsolatoknak, különösen a gazdasági-kereskedelmi együttműködésnek. Megállapították, hogy e téren további lehetőségek adódnak a kölcsönösen előnyös

együttműködés bővítésére és elmélyítésére. Ebben a szelvényben került sor az együttműködés új irányainak és korszerű formáinak meghatározására a gazdasági-kereskedelmi, a műszaki-tudományos, a kulturális és tájékoztatósi ügyekben, valamint az idegenforgalom területén.

A tárgyalásokon megállapították, hogy a legfőbb nemzetközi politikai és gazdasági kérdésekben hasonló vagy egymáshoz közel álló nézetek vannak. Meltátták országok jó együttműködésének jelentőségét a különböző nemzetközi fórumokon, és kifejezték szándékukat, hogy ezt a jövőben még tovább szélesítsék.

Az Elnöki Tanács a tájékoztatót egyetértéssel vette tudomásul, és megállapította, hogy a látogatás jól szolgálja hazánk és a vendégül látott országok jó viszonyának, kapcsolatainak és együttműködésének ügyét.

Az Elnöki Tanács az Alkotmány 22. paragrafusának (2) bekezdése alapján az Országgyűlés téli ülészakát december 16-án (szerdán) 10 órára összehívta. A Minisztertanács indítványozza, hogy az Országgyűlés tűzze napirendjére: az 1988. évi állami költségvetésről; a jogalkotásról; az 1960 előtti kibocsátott jogszabályok rendezéséről szóló törvényjavaslatokat; továbbá az Állami Egyházügyi Hivatal elnökének beszámolóját az állam egyházpolitikájáról és a hivatal munkájáról.

Törvényerejű rendeletet hozott az Elnöki Tanács a külföldre utazásról és az utólevélről. A tvr. kiemondja: minden magyar állampolgárnak joga, hogy külföldre utazzon, és ez a jog csak kivételesen korlátozható. Az új jogszabály

egyszerűsítéseket tartalmaz egyebek között az utólevél kiadására és felhasználására módjára. E törvényerejű rendelettel — amely 1988. január elsején lép hatályba — bővülnek az állampolgárok utazási lehetőségei. Ezzel összefüggésben az Elnöki Tanács törvényerejű rendeletet alkotott a lakosságnál levő külföldi fizetőeszközök felhasználásának törvényes lehetőségeiről.

A testület módosította a kötvényről szóló 1982. évi 28. számú törvényerejű rendelet egyes rendelkezéseit, annak érdekében, hogy a kötvény az eddigieknél jobban hozzájáruljon a pénzeszközök hatékonyabb hasznosulásához, és fokozottabban segítse a lakossági megtakarításoknak a gazdaságba való beáramlását, felhasználását.

Az Elnöki Tanács a költségvetést finanszírozó forrásösszetétel javításának és a forgalomban levő pénzmennyiség szabályozásának új eszközeként törvényerejű rendeletet hozott a kincstárjegy bevezetéséről. A jogszabály 1988. január elsején lép hatályba.

Az Elnöki Tanács — az Országgyűlés jogi, gazdasági és igazságügyi bizottságának állásfoglalását is figyelembe véve, s a Minisztertanács előterjesztését elfogadva — módosította a tanácsokról szóló 1971. évi 1. törvény egyes rendelkezéseit és határozott a két-szintű igazgatás bevezetéséről. Az új igazgatási forma bevezetésére a megyékben folyamatosan kerül sor, a feltételektől függően, a Minisztertanács kijelölése alapján. A tvr. törvényerejű rendelet 1988. január elsején lép hatályba.

A továbbiakban az Elnöki Tanács bírákat mentett fel és választott meg. (MTI)

Takarékszövetkezet és egészségügyi központ

ÚJ LÉTESÍTMÉNYEK VÁMOSPÉRCSEN

Regi álmuk valósult meg a vámpércsieknek pénteken, amikor átadásra került a nagyközös központjában a takarékszövetkezet új épülete és a vele szomszédos egészségügyi központ.

Elsősorban az orvosi intézmény újítása vált életben szükségessé az utóbbi időkben. A közegben három helyen üzemelő rendelő és tanácsadó annyira leromlott állapotba került, hogy elengedhetetlenül vált egy korszerű létesítmény építése. Jellemző adat, hogy a régi fogorvosi rendelő az 1870-es években épült. A helyiek már a falugyüle-

ken és a teho bevezetésekor is szorgalmazták az új rendelőt. A tervdokumentációk 1986 áprilisában készültek el, és ezután indult meg a kivitelezés. A Vámpércsi Költsegvetési Üzem — vállalkozókkal együtt — mindössze 17 hónap alatt, 12 millió forintos költséggel végezte el a munkát. Az építkezés közösen történt a helyi takarékszövetkezettel, így került a létesítménybe ez a központ is. A körzeti orvosi rendelő, a két munkahelyes fogorvosi szoba, az éjszakai ügyelet tovább javítja majd a térséghez tartozó mintegy hétezer ember

egészségét. Erdemes megemlíteni, hogy a tehóból egymillió forintot használtak fel, míg a társadalmi munkák értéke is meghaladta az 1,2 milliót.

Az ünnepélyes avatáson Kertész Sándor, a nagyközösi tanács elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd dr. Gyarmati Kálmán, a megyei tanács elnökhelyettese adta át az épületet dr. Erdei Ágnes ügyvezető körzeti főorvosnak és Berki Lászlónak, a helyi takarékszövetkezet elnökének.

Az ünnepség kitüntetések átadásával ért véget.

szegségét. Erdemes megemlíteni, hogy a tehóból egymillió forintot használtak fel, míg a társadalmi munkák értéke is meghaladta az 1,2 milliót.

Az ünnepélyes avatáson Kertész Sándor, a nagyközösi tanács elnöke köszöntötte a megjelenteket, majd dr. Gyarmati Kálmán, a megyei tanács elnökhelyettese adta át az épületet dr. Erdei Ágnes ügyvezető körzeti főorvosnak és Berki Lászlónak, a helyi takarékszövetkezet elnökének.

Az ünnepség kitüntetések átadásával ért véget.

Aktívum helyett passzívum

Ülésezett a Területi Ipari Bizottság

Az 1987-es esztendő rendkívül fontos a kormány három éves stabilizációs programja szempontjából; e tizenkét hónap gazdasági eredményei ugyanis alapvetően befolyásolják majd az elkövetkező idők gazdaságpolitikáját. E gondolatok jegyében tartotta meg szerdán délelőtt a soron következő ülést a Területi Ipari Bizottság. A Titász hajdúszoboszlói oktatási központjában lezajlott eszmecsere rész vett Tóth Imre, a megyei pártbizottság titkára, Szűcs István, a megyei tanács ipari osztályának vezetője, valamint Pántya György, a hajdúszoboszlói városi pártbizottság első titkára. A tanácskozást Fiák László, a TIB elnöke nyitotta meg, majd Horváth J. Ferenc, az Ipari Minisztérium főosztályvezetője adott átfogó elemzést országunk iparának jelenlegi helyzetéről.

Az elmúlt tíz hónap tükrében elmondhatta, iparunk tervezett 2 százalékkal helyett 3 százalékkal bővítette termelését, s hogy e pozitív változás 30 százalékkal a tőkés export növekedésének köszönhető. Ez ugyanis a bázishoz viszonyítva 13 százalékkal, míg a szocialista országokba való kivitel 1,5 százalékkal emelkedett. Ez utóbbi növekedésének legfőbb gátja az, hogy a KGST-hez tartozó országok nem kínálnak számunkra megfelelő csereárukat. A bel-földi értékesítés 3 százalékkal nőtt, jelentős szerepet játszott ebben az utóbbi idők felvásárlási láza is. Az elmúlt hónapok leggyengébb teljesítményét a gépipar nyújtotta: míg a könnyűipar, a vegyipar és a kohászat sorrendben 27, 15 és 14 százalékkal bővítette tőkés kivitelét, addig ez az ágazat csak 1,5 százalékkal. Az eltelt időszakban az import minimálisan, csupán 3 százalékkal nőtt; s bár az

ipar dolláregyenlege javult, a népgazdaság egészét tekintve nőtt az adósság. A tervezett százmillió dolláros kereskedelmi aktívum valószínűsíthetően 200 millió dolláros passzívumra változik.

A következő években az iparnak két fontos feladatot kell megoldania. Egyrészt javítani kell a népgazdaság külső és belső egyensúlyát, másrészt gyorsítani kell a szerkezetátalakítást. S ez utóbbi csak második sorban: az egyensúlyjavítás tehát prioritást élvez.

Jövőre az ipar számára csak egyetlen növekedési lehetőség nyílik: csupán a tőkés export fokozása révén bővítheti termelését. Ugyanakkor előre kell lépnie az importkiváltás területén is. Megyénk ipara, arányait tekintve, hasonló képet mutat, fejlődésében az országos tendenciák érvényesül-

(Folytatás a 2. oldalon)

(Fotó: Iklódy János)

készítésű sarokgarnitúra huzattal, zettás magnós adó. Micsu-142. VIII. 70. bérélnék a fános utcán. 27-879. garázs a tó-sorgarásban. r" jellegre a

nda alig 50-es barna da. 44-es női szűrés hal- és más ruha-eladók. Erdu. 3-5-ig. n. Apafi u.

alig hasz-ora 4 égfőjesly falakkal, gyermekheve-erényes moso-egy 2,40 m-es karnis. Marz. 4. Somogyiek.

piatinó jó an eladó. 12 000 Ft. 9-032-es telefo-órától.

teljesítmény eladó. Debr. u. 16 (Gáz-utcaából).

gyártmányú eladó. Erd. 1-es telefon-

nagyképer-ete-feher tele-télesített fér-bat magas Debreceen, u. 25. III. 20.

béi ajtók, kifogástalan eladók. Párika

si szerződés gondozásra öreg névvel szival. "Cocci-thon" jellegre sa.

olajtartály al és 2 db te-ési, harsoma do. Apafája

televízió el-ápó u. 73. X. klódni este 9

nda jó al-eladó. Fel-világos szán. 23-882.

kedők, fi-eladó 1 db ésd automa-kazán 1979-ben égfőjelel (uzemkéses-1 db. Pci-álórás égfője, és állapotban. r. Hosszu-Bajcsy-Zs. u.

pos Tetra to-és 3 db 5000-ely-féle kelte-eladó Munkás

bontott fe-dák, desz-ák, sínvas, ajtó-ablakok, nád-étolec, farost-saross u. 7.

darab 180 kg-eladó. Epres-39/A.

si szerződés idős névvel szival. Lakásunk van, nk egymáson" a kiadoba.

unkák régiek eladók. "Ké-jellegre a

emü napra-és kompon-ya eladó. Kis-Zöldmező u.

szonyeg. kézi, ret eladó. u. 64.

szonyi, völe-és korszorlány rölcsönzése ki-ével. Szép modellel választékban. 13. Kisálta-

zállítást vá-Telefon: 22-ly 28-953.

y, reuzsa ké-zetessel. Tel.:

szonyiruha-és teherben, n külföldi kü-vegekből. Viola onvéd utcából.

tipusú mély-kocsi piros eladó. Bak-dor u. 13/B.

zenesarak eladó. Db., 32.

Grósz Károly pénteki programja Athénban

(Folytatás az 1. oldalról)

A magyarországi gazdasági gyakorlat nem modellértékű. Magyar tapasztalatokból táplálkozik, a magyar adottságokhoz igazodva formálódott. Nem irányításbeli problémák jelentik a fő gondot. A gazdasági gondok leközölgése érdekében a korábban eltervezett reformok végrehajtásának gyorsítását határozta el. Ebbe illeszkedik az 1988-tól érvényes adóreform, a bérreform 1989-től, valamint a szociálpolitikai és a nyugdíjreform bevezetése, és 1991-ben egy árreform.

Grósz Károly a két ország gazdasági kapcsolatainak helyzetét elemezve elárulja, hogy 1981-hez viszonyítva a kétoldalú forgalom ötven százalékkal csökkent. Ennek alapvetően két oka van: Görögország

EGK-tagsága, ami elsősorban a magyar mezőgazdasági termékek exportját érintette hátrányosan. A másik, hogy jelentősen csökkentek a görög állami megrendelések hányada. A továbblépés lehetőségeit elemezve egyebek között kifejtette, hogy a görög gazdaság szerkezeti átalakítása alkalmas teremt az együttműködés fejlesztésére, például a görög vasúti villamosítási programban, a görögországi földgáz-programban való közreműködésre, alkalmas teremt a görög-szovjet timföldgyártási megállapodáshoz történő csatlakozásra. Az együttműködés formáinak bővítéséről szövege az első helyen emelte ki újabb görög-magyar vegyes vállalatok alakítását.

Gorbacsov-Kaunda találkozó

Az SZKP KB főtákará pénteken Moszkvában találkozott Kenneth Kaunda zambiai államfővel.

Gorbacsov emlékeztetett arra, hogy Kína feltételekhez — például a kambodzsai probléma rendezéséhez — köti egy ilyen találkozó megszervezését. Az államférfiak találkozták egyebek között éppen azért tartják — tette hozzá az SZKP KB főtákará —, hogy megoldják a két — többoldalú viszony nehézségeit.

A vendégnek Gorbacsov beszélt a Szovjetunióban végbemenő belső változásokról, hangsúlyozva, hogy a szocializmus fejlesztése elválaszthatatlan a demokrácia kiteljesedésétől.

Kaunda üdvözölte a szovjet-amerikai megállapodást a közepes hatótávolságú rakéták megsemmisítéséről.

Magyar vezetők üdvözlő távirata Jugoszlávia nemzeti ünnepén

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt főtákará, Németh Károly, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke és Grósz Károly, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke üdvözlő táviratot küldött Bosko Krunicnak, a Jugoszláv Kommunista Szövetség Központi Bizottsága Elnöksége elnökének, Lazar Mojszovicsnak, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Elnöksége elnökének és Branko Mikulicsnak, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Szövetségi Végrehajtó Tanácsának elnökének.

Tisztelt Elvtársak! A Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottsága, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és Minisztertanácsa nevében szívesen üdvözlünk és jókívánságainkat küldjük Önöknek, a Jugoszláv Kommunista Szövetség Központi Bizottságának, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Elnökségének, a Szövetségi Végrehajtó Tanácsnak és a baráti Jugoszlávia népeinek nemzeti ünnepük, a köztársaság napja alkalmából.

A magyar dolgozó nép elismeréssel tekint Jugoszlávia szocializmus építő népeinek jelentős vívmányaira és nagyra értékeli az országuk társadalmi, gazdasági fejlődését szolgáló törekvéseket. Szívvel kívánjuk, hogy a Jugoszláv Kommunista Szövetség vezetésevel érjenek el újabb sikereket hazájuk anyagi és szellemi erejének gyarapításában, a béke védelmében, a nemzetközi biztonság és együttműködés erősítésében.

Megegyezéssel állapíthatjuk meg, hogy országaink kölcsönösen előnyös együttműködése — a közösen kidolgozott elvek alapján — az élet minden területén kiegyensúlyozottan fejlődik. A sokoldalú magyar-jugoszláv kapcsolatok további bővítése szocializmus építő népeink tartós, közös érdeke, és jól szolgálja a társadalmi haladást, valamint az egyenjogú nemzetközi együttműködés ügyét.

Nemzeti ünnepükön további sikereket kívánunk Önöknek, Jugoszlávia népeinek a szocializmus építésében, baráti kapcsolataink elmélyítésében.

Sarlós István, az Országgyűlés elnöke Marjan Rozicsnak, a Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság Szövetségi Képviselőháza elnökének küldött üdvözlő táviratot. Ugyancsak táviratban üdvözölte partnerszervezetét a Szakszervezetek Országos Tanácsa, a KISZ Központi Bizottsága, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetsége, az Országos Békatanács és a Magyar Nők Országos Tanácsa.

Albánia nemzeti ünnepén

Németh Károly, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke üdvözlő táviratot küldött Ramiz Alifának, az Albán Szocialista Népköztársaság Népi Gyűlése elnökének.

Az albán nép nemzeti ünnepén, Albánia felszabadulásának 43. és nemzeti függetlensége kikiáltásának 75. évfordulóján a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa és a magam nevében üdvözlő táviratot küldök Önnek és az Albán Szocialista Népköztársaság Népi Gyűlése Elnökségének.

Megragadom az alkalmat, hogy e kiemelkedő történelmi évfordulón ismételtelen megerősítem országaink együttműködésének a szocializmus és a béke érdekeit szolgáló fejlesztésére irányuló szándékunkat.

További sikereket kívánok Önnek, az Albán Szocialista Népköztársaság Népi Gyűlése Elnökségének, a hazája felvirágoztatásán dolgozó, a szocializmus építő albán népeknek. (MTI)

A KÖZÉLET HÍREI

Az MSZMP Debrecen Városi Bizottsága november 27-én ülése tájékoztatót hallgatott meg a Központi Bizottság november 11-i üléséről. A testület Jaross Bélát, aki a Postaigazgatóság titkára, a Magyar Népköztársaság Elnökségének a forradalom folytatódás című előadói beszédét és Kádár Jánosnak, az MSZMP főtákarának Október utat mutatott az emberiségnek című felszólalását. (MTI)

Szabó István a JKP kongresszusán

Tokió, 1987. november 27. (MTI) — A Japán Kommunista Párt kongresszusára meghívott külföldi delegáció vezetői pénteken naggyűléseken szövegeket és adtak át pártjaik üdvözlőit. Hét városban rendezték a JKP ilyen tömeggyűlést. Szabó István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a TOT elnöke, Tokió egyik munkáskörületében 900 ember előtt adta át a Magyar Szocialista Munkáspárt üdvözlőit a Japán Kommunista Pártnak és a szigetország dolgozó népének.

A politikai bizottság tagja felszólalásában az MSZMP előtt álló feladatokról egyebek között elmondta: „Sokat kell tennünk azért, hogy közelebb kerüljünk a szocializmus ideáljához. Ez kötelességünk népünkkel, de elvtársainkkal, a nemzetközi kommunista és munkásmozgalmal szemben is. Meggyőzőbbé, vonzóbbá kell tennünk azt a társadalmi alternatívát, amelyet a szocializmus a kapitalizmussal szemben képvisel.”

Szűrös Mátyás látogatása Ausztriában

Ausztria Kommunista Pártja Központi Bizottságának meghívására Szűrös Mátyás, az MSZMP KB titkára, az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke november 24-27. között látogatást tett az Osztrák Köztársaságban. Az MSZMP képviselője megbeszélést folytatott Franz Mührival, az AKP elnökével, Otto Podolskyval és Michael Graberrel, az AKP Politikai Bizottságának tagjaival és a párt más vezetőivel. A szíves, elvtársi megbeszélésen kölcsönösen tájékoztatták egymást az MSZMP, illetve az AKP előtt álló legfontosabb feladatokról. Áttekintették a két párt közötti együttműködés helyzetét, továbbfejlesztésének lehetőségeit, valamint a nemzetközi munkásmozgalmal időszerű kérdéseit.

Szűrös Mátyás „A gazdasági-társadalmi kibontakozás és a demokrácia fejlesztése Magyarországon” címmel előadást tartott az Osztrák-Magyar Egyesületben. (MTI)

Kárpáti Ferenc hazaérkezett Bukarestből

Kárpáti Ferenc vezérezerdes, honvédelmi miniszter, aki katonai küldetéség elén részt vett a Varsói Szerződés tagállamai honvédelmi

miniszteri bizottságának budapesti ülésén, pénteken hazaérkezett Budapestre. (MTI)

A külföldre utazásról és az útlevelekről

A jövő év január elsejétől lép hatályba az Elnöki Tanács által pénteken megalkotott új törvényerejű rendelet a külföldre utazásról és az útlevelekről. E két témakörben jelenleg érvényben lévő jogszabályok 1978-ban születtek — az azóta bekövetkezett társadalmi, gazdasági változások, az állampolgárok szabadabb mozgására vonatkozó igények tettek időszerűvé a jogszabályi korszerűsítést.

Az új jogszabály értelmében nem adható útlevel annak, aki ellen olyan büncselekmény miatt van folyamatban büntetőeljárás, amelyre a törvény hároméves szabadságvesztéssel súlyosabb büntetést rendel; akit végrehajtható szabadságvesztésre ítélték vagy a szigorított őrizetét rendeltek el, és azt még nem töltötte le; aki büncselekmény elkövetése miatt körözés alatt áll, vagy ellene elfogatóparancsot bocsátottak ki. Nem adható továbbá útlevel annak sem, aki a korábbi külföldre utazás alkalmával a Magyar Népköztársaság jogszabályait súlyosan megsértette; akit végrehajtható szabadságvesztésre ítélték, és büntetett előéletű; aki rendőrhatalomtól kényszerintézkedés hatálya alatt áll.

Rendelkezik a tvr a külföldre utazásból kizárás, az útlevelelvonás esetéről is. (MTI)

A nagy októberi szocialista forradalom győzelmének 70. évfordulója alkalmából Moszkvában rendezett ünnepi ülés dokumentumaiból A nagy október útja 1917—1987 címmel a Kossuth Könyvtár közreadta Mihail Gorbacsov, az SZKP KB főtákarának a nagy október és az átvált, kinevezte a gazdaságpolitikai osztály vezetőjévé. (MTI)

Új szakszervezeti tagdíjrendszer

A Szakszervezetek Országos Tanácsának ülése

Pénteken ülést tartott a Szakszervezetek Országos Tanácsa, amely az új szakszervezeti tagdíjrendszer bevezetéséről szóló tervezetet vitatta meg. Az előterjesztés szerint a szakszervezeti tagdíjbevételeket oly módon kell növelni, hogy ezzel a dolgozók terhei ne emelkedjenek. A szakszervezeti tagok írásbeli meghatalmazást adhatnak vállalatunknak arra, hogy fizetésükből a tagdíjat levonják és azt a szakszervezetnek átutalják. Ebben az esetben már abban a hónapban automatikusan csökken a tagdíj összegével az adóalapjuk. Valamivel hátrányosabb helyzetbe kerülnek azok, akik a tagdíjat továbbra is a bizalmi munkaviszonyukból származó, a nyugdíjnyújtás alapjául szolgáló

mindenkori havi keresetük és táppénzük együttes összegének egy százalékát, s ha ez az összeg a havi 5050 forintot nem haladja meg, akkor 0,8 százalékát fizetnek tagdíjként. A munkaviszonyban nem álló szakszervezeti tagok tagdíját — az általános szabályok figyelembevételével — az ipar- és kereskedelmi vállalatok központi vezetőségei határozzák meg. A nyugdíjas szakszervezeti tagok 1500 forint nyugdíj havi 3, 2500 forint havi 5, ezen felül pedig havi 10 forintot, a tanulók havi 2, a gyeselek havi 2, továbbá az idénymunkások a két idénymunka közötti időszakban és az elhelyezkedési támogatásban részesülők 3 forint szakszervezeti tagdíjat fizetnének havonta.

A gazdasági-társadalmi kibontakozás útján

Elméleti konferencia a DAB-ban

Az MSZMP Debrecen Városi Bizottsága és a Debreceni Akadémiai Bizottság A gazdasági-társadalmi kibontakozás útján címmel december 4-én egész napos elméleti konferenciát rendez a DAB-ban. A konferencia nyitó előadását Berend T. Iván akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke tartja. Ezenkívül előadás hangzik el a kibontakozás világgazdasági összefüggéseiről is, majd korrelatívumokkal és vitával folytatódik a program. A rendezvény — ahol az MSZMP KB július 2-i állásfoglalása alapján a kibontakozás helyi feladatairól is szó lesz — nyitott, a téma iránt érdeklődőket várják a konferenciára.

Aktívum helyett passzívum

Ülésezett a Területi Ipari Bizottság

(Folytatás az 1. oldalról) A vállalatok az elmúlt időszakban 9 százalékkal növelték termelésüket. A szeptember végéig elért 40,4 milliárd forint árbevétel legnagyobb részét — több mint 30 százalékát — a vegyipar eladásai adták. Az ide tartozó három vállalat, a Tiszántúli Gázszolgáltató és -szerező Vállalat, a Biológiai Gyógyszergyár és a Hungária Műanyag-feldolgozó Vállalat debreceni gyára fejlődése ebben az évben is töretlen maradt. Termelési technológiájuk magas színvonalú, termékeik piacoképesek, ugyanakkor jelentős összegűek fordítanak kutatásra is.

A tervezett fejlődéstől elmaradt — a szerkezetátalakítási programban fontos szerepet betöltő — gépipar az év első kilenc hónapjában mindössze 2 százalékkal ért el több bevételt, mint 1986 hasonló időszakában. Gépipari vállalataink

közül csak a Magyar Gőrdülcsepapgyár Művek és az előző évben önállóvá vált Ventifil Légtértechnikai Berendezések gyára tudta növelni eredményességét, s bővíteni piacait. Több nagyvállalatunk nem tudott megfelelően alkalmazkodni a változó gazdasági környezethez; így visszaesett a Mezőgazdasági Gépgyártó Vállalat és a Pestvidéki Gépgyár biharkeresztesi gyárának termelése, s jelentősen csökkentek a Hajdúsági Ipari Művek exportja és nyeresége is. A Berettyóújfalui Előzetes és első háromnegyed évben veszteségesen gazdálkodott. Mindezekből látható, hogy 1987-ben gépiparunk nem tudja teljesíteni tervét. Ahhoz, hogy az egész gazdaságra érvényes húzó hatást kifejthesse és exportját növelje, jelentős fejlesztésekre, új, magas színvonalú termékek gyártására van szükség.

A könnyűipar eddigi adatai arra utalnak, hogy a több éve tartó recesszióból kezdenek kilábalni az ágazathoz tartozó vállalatok. A belföldi kereslet jövő évtől várható csökkenése csak az export további erőteljes bővítése révén ellensúlyozható. Ez a vállalatok és a szövetkezetek nagy részénél előreláthatóan nehézséget okoz majd.

A vállalatok árbevételének 15 százaléka exportból származik. A bázishoz viszonyítottan összesen 6 százalékos növekedést teljes egészében a tőkés országokba irányuló kivitel bővülése révén érték el. A nem rubel elszámolású export a bázishoz viszonyítva 19 százalékkal nőtt. Az ipar összes konvertibilis értékesítésének 44 százalékát a gépipar adta.

Nincsenek otthon

Gyurán Viktor lakos tíz évvel eves korában, étes szüveit, vetkőzében maradt. Öt évvel e nőtt. Előbb cs tartással foglalk kiegészítse a forintos nyugdíj tartás, mint jöve zési forrás, szá különösen fontos a család segítség hont akarnak házuk alapja rakva.

„Bajban

Gyurán Viktor aki panaszkodott — leveléb „Amikor a kretreketet hord faluban, a gyecán olyasmit közel vagyok évenhez, de voltam ennél s.

Mi történt

Az ügyben t zebben az derít mi történt ezú tók sorozatá okok játszottak Gyurán Viktor szállítmányból nyulketrecet se amikor Gyurá iségért fordú kei AFESZ eln lösi Józsefhez, totta el, hogy velük szerződö ketreketet se ki. Indoka az nincsenek me nyésztéshez a t tettek, hogy szerződtek, hoz nyulakat vágón kesítették, s v második felévt jesítették szer zettségeiket.

Nincsenek kivételes emberi szempontok?

OTTHONTEREMTÉS - ÁRNYÉKOKKAL

Gyurán Viktor kismarjai lakos tíz évvel ezelőtt, 17 éves korában motorbalesetet szenvedett, aminek következtében mozgássérültté vált. Öt évvel ezelőtt megindult Előbb csirkeketetésével. Előbb csirkeketetésével, két év óta pedig nyúl-tartással foglalkozik, hogy kiegészítse kétezer-ötszáz forintos nyugdíját. A nyúl-tartás, mint jövedelemszerzési forrás, számára most különösen fontos, hiszen — a család segítségével — otthon akarnak teremteni. A házuk alapja már le van rakva.

Az 1987-es évre Gyurán Viktor felesége termékértékesítési szerződést kötött a Derecskei AFÉSZ-szel. Az első felvételre 432 kilogramm nyúl leadását vállalta, amit közel 200 kilogrammmal teljesített. A második félre azonban lényegesen többet, havonta hatszáz kilogramm vágónyul leadását tervezték. Ezért a család segítségével ez évben egy 16,6 méteres, kimondottan nyúl-tartás céljaira kiválóan alkalmas olat építettek. Arról is gondoskodtak, hogy mivel a fiatalember tolongásához közt, az épületet vízbiztonságúvá tették.

Történetünk ez év márciusában kezdődik, amikor is a Derecskei AFÉSZ kedvezményes tenyésznnyul- és kettrecvasárlási akcióit szerveztek. Gyuránék megörültek ennek, hiszen előregedett nyulketrecekkel már ki-

szűknek az állatok. Feltétlenül új ketrecekre lett volna szükségük, ami nem kis összeg. A Derecskei AFÉSZ-től viszont a ketrecek és a nyulakat a termelői hitelbe kapják, és öt év alatt a nyulszaporulatból kell törleszteniük az árát. Elsők között voltak tehát, akik jelentkeztek, előjegyeztek 77 darab tenyésznnyulát és 272 férőhelyű nyulketrecek. Aztán teltek a hetek, hónapok. A ketrecek nem érkeztek meg a környei mezőgazdasági kombináttól. Az új ólba egyre szaporodtak a vágónyulak és egyre több gondot jelentett az előregedett és alkalmi nyulketrecekben feketartani őket. Sok kár keletkezett ebből.

Gyuránék érdeklődésére, hogy mikor kapnak nyulketrecek, sem a Derecskei AFÉSZ felvásárlója, sem a szakcsoporthatóság nem tudott választ adni. Július végére a fiatalok türelme már fogytán volt, s úgy döntöttek, hogy ez az állapot tovább nem tartható és írásban visszamondták a Derecskei AFÉSZ-nél előjegyzett tenésznnyulakat és a ketrecek. Remélték, hogy ha a Tszker-rel hasonló feltételek között szerződést kötnek, kaphatnak ketrecek. Nem sikerült. A Tszker-rej köztött szerződésüket öt nap után felbontották, közben Derecskére megérkeztek a várva várt nyulketrecek.

„Bajban lehettek Gyuránék”

Gyurán Viktor édesapja aki panaszával hozzánk fordult — leveleiben ezt írja: „Amikor a szép csillogó ketrecek hordták szét a faluban, a gyermekem arcan olyasmint láttam, hogy közel vagyok a hatvan évemhez, de nem sokszor voltam ennel szomorúbb.”

És akkor Gyurán István, az apa elindul, hogy megpróbálja korrigálni a fiatalok meg gondolatlanágát. Felkeresi Derecskén Szabó Gábor felvásárlót és elmondja jelenlegi helyzetüket, és kéri, hogy vegyék semmisnek a nyulakról és a ketrecekről való lemondásukat. Ervelését Szabó Gábor megértette. Ezt az is bizonyítja, hogy hamarosan megkapta Gyurán Viktor a 77 tenésznnyulát. S azt is megígérték, hogy amint megkapják Környéről a megrendelt ketrecek második felét, biztosítják számukra a megrendelt mennyiséget.

Bajban lehettek Gyuránék, amikor megkapták a 77 darab tenésznnyulát, hiszen ketrecek már a megrendelt nyulaknak sem voltak. Elküldötték, másik épületben tartották az új állományt, talán szükségük sem volt rá, de nem merték visszamondani, félték,

hogy akkor ketrecek sem kaphatnak. Az már kideríthető, hogy hol betegedtek meg ezek a nyulak, mindenesetre, amikor Gyurán Viktor észrevette, hogy különböző betegségek jelentkeznek az állatoknál, vágónyulként értékesítette azokat, vállalva ezzel, hogy alacsonyabb árat kap értük.

Ekkorra már nyilvánvalóvá vált, hogy a második félre kötött szerződésüket épp a kettrecchiány miatt nem tudják teljesíteni. Szeptember elsejei dátummal szerződés módosítási kérelmet nyújtottak be. És amikor még mindig nem érkeztek meg a ketrecek, Gyurán István, az apa felajánlotta, hogy személyes ismeretségére révén megpróbál segítséget kérni Környéről. Ezzel egyetértett a Derecskei AFÉSZ is. Ismerősök, idegenek segítségével kérésük eljutott Környére, ahol siettek egy mozgássérült fiatalemberen segíteni. A környei mezőgazdasági kombinát nyúltermelési ágazatának vezetője telefonon beszélt is a Derecskei AFÉSZ felvásárlási osztályvezetőjével, Vámosi Lászlóval, hogy Gyurán Viktor igényeit elégítsék ki. Vámosi László megígérte, hogy a ketrecek kiadja.

Mi történt ezután?

Az ügyben talán legnehezebben az deríthető ki, hogy mi történt ezután. Félreértések sorozata vagy egyéb okok játszottak közre, hogy Gyurán Viktorék az újabb szállítmányból egyetlenegy nyulketrecek sem kaptak. És amikor Gyurán István segítségért fordult a Derecskei AFÉSZ elnökéhez, Szöllösi Józsefhez, azzal utasította el, hogy nem kíván velük szerződést kötni, így ketreceket sem helyeznek ki. Indoka az volt, hogy nincsenek meg a nyultenyésztéshez a szükséges feltételek, hogy a Tszker-rel szerződtek, hogy a tenésznnyulakat vágónyulként értékesítették, s végül, hogy a második felében nem teljesítették szerződéses kötelezettségeiket.

A Meszöv, ahová később Gyurán István fordult, ugyan megállapította, hogy a nyultenyésztéshez szükséges feltételek adóttak, de

segíteni nem tudott, s azt is hangsúlyozta, hogy az AFÉSZ saját belátása szerint szabadon döntheti el, hogy mivel köt szerződést.

Az ügyben kikértem dr. Szalay Gyulának, az Állat-egészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Állomás kiséletével foglalkozó szakállatorvosának véleményét is. Megállapította, hogy az épület kiválóan alkalmas nyul-tartás céljára. A meglévő tenésznnyul-állomány és árnyul-állomány egészséges, azok ellátása és szaporítása lelkiismeretesen és nagy hozzáértéssel történik. Az állomány rendszeres állatorvosi felügyelet alatt áll, a tenésznnyulak termelési adatairól Gyurán Viktor törzskönyvet vezet, amelybe az összes fontos adatot bejegyzi. Dr. Szalay Gyula azt is elmondta, hogy ha a Derecskei AFÉSZ-től kapott 77 darab tenésznnyul-állományban rövid időn belül több állat megbetegedett,

Gyurán Viktor helyesen járt el, amikor nem tette saját tenésznnyulai közé, hanem a vágónyulakkal együtt azokat értékesítette.

Ezek után kértem meg újra Szöllösi Józsefet, az AFÉSZ elnökét, hogy kíséreljen el Gyurán Viktoréhoz Kismarjára és minderről személyesen győződjön meg. Szerettem volna, ha látja azokat az új nyulketrecek is, amiket végső kétségbeesésben Gyurán Viktor apja — hiszen asztalosmester — készített. Amikor újra és újra megtagadták a fiától a nyulketrecek, eldöntötte, hogy ő majd megépíti azokat. Jó ketrecek, ezt állapította meg a szakértő állatorvos is.

Az AFÉSZ elnöke azonban — aki kéresemnek eleget tett — mindezen nem volt nagy hatással. Meddő vitába bonyolódott Gyurán Istvánnal, Viktor édesapjával, békekötési kísérletet tehát nem sikerült.

Utószó

Nézem a sokasodó ügyiratokat. Lapozgatom a tizenhárom mellékletet, amit — bizonyítékként, hogy törvénytörtenként jártak el — a Derecskei AFÉSZ elnöke küldött, és nagyon elszomorodom. Nem, én nem ezt akartam. Nem ezt a sziszifuszi pro és kontra öngigazolást, szócsepést. Azt gondoltam, közreműködéssel sikerül majd az AFÉSZ bizalmát visszaszerezni egy olyan mozgássérült fiatalember számára, aki dolgozni akar.

Mert Gyurán Viktor dolgozni akar. Hiszen ahhoz, hogy teljes életet éljen, alapvető feltétel a munka. Úgy gondoltam, ha megmondhatatlanul vissza is mondta az előjegyzést — ketrecekre —, vannak egyéb, ez esetben kivételes emberi szempontok is, nemcsak a jogszabályok.

Magam azt nem értem az egész ügyben, miért helyezte ki az AFÉSZ a tenésznnyulakat, ha aztán nem adott ketrecek. Vagy például a Gyuránék által beadott szerződés módosítási kérelemre miért nem válaszoltak. Gyurán Viktoréknak szóban elfogadták. A módosított szerződési kérelemben foglaltaknak pedig Gyuránék eleget tettek. Úgy gondolom, a Derecskei AFÉSZ illetékesének a szava ér annyit, mintha leírta volna. Egyéb-írhant nekem nincs jogom kételkedni egyetlen, az ügyben szereplő személy szavának hitelében sem.

Minden szülő arra törekszik, hogy a gyermekének biztos jövőt, megélhetési lehetőséget biztosítson, hát még ilyen esetben. Igaz, nehéz ember Gyurán Viktor édesapja. Az indulatai sokszor elragadják, de aggodalma, a fiáért érzett felelőssége talán magyarázat erre. (Nos, nem jogszabályilag.) Mert nekem az a véleményem, hogy ebben az esetben, aki nem segített — és a Derecskei AFÉSZ-nak módjában állt volna —, az ártott.

Segítettek idegenek, segített a család és segít az állam is, pedig nem krózus, mostanában különösen nem. Mégis sok millió forinttal támogatja, segíti a mozgássérülteket. Intézeteket, iskolákat, óvodákat tart fenn, segéllyel, nyugdíjjal segíti őket. A legnagyobb segítség mégis az, amikor hasznos, értelmes munkalehetőséget tudnak biztosítani számukra.

Még annyi, a mozgássérültek sok olyan kivételes juttatásban részesülnek, amit nem kaphatnak meg egészséges emberek. Úgy gondolom, annyi rizikót, hogy 250 ezer forintot öt évre kölcsön adjon Gyurán Viktorék, az egyébként eredményesen működő Derecskei AFÉSZ is vállalhatott volna.

Tatár Éva

LAKÁSMOBILITÁS I.

Felújítás, karbantartás, állagmegóvás

Amikor lakáshelyzetről beszélünk, nyugodtan kijelenthetem: országos gondokat feszegetünk. Az állapotokat illusztrálóan elég lenne egy szót leírni csupán: nincs. Persze ez is relatív, mert épületek szép számmal a tömbök, a magános beruházások is szaporodnak, így tehát nem tehető egyértelművé a szócska. Most akkor van, vagy mégse? Milyen a lakásmozgás, a mobilitás szűkebb környezetünkben, Debrecenben? Erre próbálunk megnyugtató választ keresni az elkövetkező hetekben.

Két évtizeddel ezelőtt — vagy még régebben — a valaki emeletes, többszintes épületbe költözött, azt mondták: „bérházban” lakom. Hogyan állunk ennek a szóknak a mai értelmezésével? Ki is mostanság a „háziúr”? Ezek az épületek, melyek nem saját tulajdonjogúak, zömmel az Ingatlankezelő és Közvetítő Vállalat fennhatósága alá tartoznak. A lakásmobilitás tárgyalásakor az első helyszínünk a DIK, ahol *Dersényi Sándorné* kezelési és közvetítési igazgatóhelyettes fogad.

Kollektívánk — ahogy a nevében is benne van — elsősorban kezelési tevékenységet folytat. Legfőbb profilunk az állami lakások karbantartása, üzemeltetése, felújítása. Ha lakásmobilitásról beszélünk a mi területünkön, akkor én azt értem alatta, hogy a városban lévő lakások állagát milyen helyzetekben és szituációkban tudjuk megőrizni. A felújítások során jutunk el odáig, hogy a lakásmozgás érinti az Ingatlankezelő Vállalatot. Minden esetben kivételi terv alapján dolgozunk, és nem mindegy, hogy hány lakásból mennyit tudunk ismét beköltöztetvé tenni. Arról van ugyanis szó, hogy adott esetekben az alacsonyabb komfortfokozatú lakásokat ha felújítjuk, csökken a számuk. A magasabb követelmények eléréséhez területeket kell elvennünk egy épületen belül, így nem biztos, hogy egy házban ha volt régebben 20 lakás, akkor az a modernizálás után ugyanannyi marad. Márpedig a hiányzó számot pótolnunk kell, ami nem könnyű feladat.

A jövőben várhatóan még többszörös — használatba vételi díjért igenis vegyék le a terhet a bérilők a válságlunkról.

— Debrecen centrumában egyre szaporodnak azok az épületek, melyek új ruhát kapnak. Régi, évszázados házakról van szó, melyekben a lakások is elavultak. Megéri felújítani ezeket?

Jó és rossz

— Nem vagyunk műemlékben gazdag város. Azt a kis értéket, amely a rendelkezésünkre áll, mindenképpen szeretnénk megőrizni. Így került sor a Vörös Hadserg és a Kossuth utcai tatarozásokra. Ha megfigyeljük, akkor láthatja, hogy a szűkebb értelemben vett belváros helyzete a legaggasztóbb. Anyagi erőforrásainkhoz mérten tudunk segíteni. Allergikus pont a Hatvan utca helyzete. Azok az épületek is mind megérették már a renoválásra. De vajon miből? Az utóbbi 15 évben épült — elsősorban libakerti — házak is a mi kezelsünk alá tartoztak. Azért használom a múlt időt, mert manapság ezeket az épületeket a benne lakók egy rendelet értelmében megvásárolják a tanácstól, tehát személyi tulajdonba kerülnek. Ha megvizsgálom, van ennek jó és rossz oldala is. Jó azért, mert nincs gondunk tovább a karbantartással, csereikkel. Rossz azért, mert jelentős bevételről esünk el.

— Aprópost bevétel. Mennyi most a lakbérhátralék összege?

— Közel hatmillió forint. Ezt nem is tudom mikor sikerül behajtanunk. Figyelembe véve gazdálkodásunkat, ez nem kis pénz. Tudom, hogy nem lesz szimpatikus a kijelentésem, de én szorgalmazom a határozottabb rendretartást az adóssal szemben. Törvényeink előírják, hogy lakás nélkül nem maradhat senki, de akkor a járandóságot mindenkinek le kell rónia.

Nincs tehát könnyű irigylésre méltó helyzetben az a vállalat, amely felel a bérházakért. Az újsághirdetéseket böngészve kevesebb a tanácsi lakást cserélő lők száma. Mindenki saját tulajdonú otthonra vágyik. Az ország második legnagyobb városában a lakáshelyzet megáldatlan. Hogy mi várható a jövőben? Erre nemcsak mi, de a szakemberek is keresik a választ.

Weisz György

Mi vagyunk az ütközőpont

— Debrecen központjában még ma is jelentős a pincelakások száma. Velük mi történik?

— Nézzé, van egy rendelet, amelyben megfogalmazódott, hogy a pincelakásokat és a társbérleteket meg kell szüntetni. En ezzel nem teljesen értek egyet. Azt a pincelakást, melyet még emberi normák szerint lakhatóvá lehetne tenni, én nem szánám teljesen. A szárazabb pincékben ebben a lakásnépesítés helyzetben ki tudnánk alakítani — igaz, kisebb komfortfokozatú — helyiségeket. Jussom eszébe, hogy a mostani helyzetünkben, amikor az emberek megmégzik, hogy hová költik el a pénzüket, növekedni fog azoknak a száma, akik elfogadják, sőt kerik a kisebb komfortfokozatú lakásokat, mivel ezeknek a bérleti díja jelentősen alacsonyabb. Azzal természetesen egyetértek, hogy a nedves, gombás, penészes, egészségre ártalmas pincéket fel kell számolni, de ezzel csak azt érjük el, hogy kevesebb lesz a lakás.

— A felújításokra szánt összeg hogyan változik a jövőben?

— Erre pontos választ nem tudok most adni. Igaz, november végét írjuk, de

ma még semmilyen hivatalos állásfoglalás nincs a birtokunkban. Szinte naponta változik a tervezett összeg. Másik sarkalatos pontunk, ami szintén befolyásolja a mobilizációt, a lakások leadásánál jelentkezik. Egy régi lakást kapott bérli ugyanannyi használatba vételi díjat fizet, mint ha új lakást kapott volna. Hiába lehet az épület már 15 éves, a kifizetendő összeg napi áron kerül elszámolásra.

— Igaz, azután mi vagyunk az ütközőpont a leadó és az új bérli között. A jogszabály nem teljesen egyértelmű ebben a vonatkozásban, mert azt írja elő, hogy a lakást tisztán kell leadni. Ez rendjén is volna, de a fogalmat mindenki másképpen értelmezi. Első látásra szép is az a lakás, kimeszelték, de mikor két hónap múlva lepeleg a festék a falról, hozzánk szalad mindenki a panaszával. Az új bérli egy mai technológiával átadott lakást várna el — tegyük hozzá sokszor jogosan —, a régi tulajdonos pedig azt mondja: „én mindent megtettem.” Ezt a jövőben mindegyik városában a lakáshelyzet megáldatlan. Hogy mi várható a jövőben? Erre nemcsak mi, de a szakemberek is keresik a választ.

— Erre pontos választ nem tudok most adni. Igaz, november végét írjuk, de

Megkezdődtek az őszi lehalászások

(MTI-fotó: Arany Gábor)

Boldogkert nem boldog

A visszatérő válasz: nincs rá pénz

Boldogkert — így nevezik szűkebb patriájukat a Boldogfalva kert lakói Debrecenben. Maga a név azt sejteti, hogy olyan területről van szó, ahol az emberek boldogok. Lehet, hogy ezt valamikor el lehetett mondani Boldogkertről, de mármár egyre kevesebb jel mutat a meglepedésre. Bennem legalábbis az a benyomás alakult ki, amint meghallgattam a terület tanácsstagjainak beszámolóját és az ottlakók problémáit.

A 47. és az 50. körzeti tanács tagi beszámolóján érdekes módon kevesen, mintegy 35-en jelentek meg, holott a két tanács tagon kívül a lakóterület országgyűlési képviselője, dr. Szilágyi Gábor is ott volt. Először arra gyánakodtam, hogy a lakók érdeklődtek a lakóterület problémáival szemben. Később tökéletesen meggyőződtem arról, hogy a megjelentek teljes értékűen képviselik az egész Boldogkert lakosságát. Az a néhány honpolgár, aki a tanács tagi beszámolóján részt vett, világos képet festett a lakóterület legfontosabb kérdéseiről.

A tanács tagi beszámolón éles bírálat érte Debrecen Város Tanácsát az utak állapotai miatt. Szinte minden kérdésről nem is esett szó, holott nyilvánvalóan egy lakóterületnek nem csupán a közlekedéssel van, lehet problémája. Az viszont, hogy csak az utakkal foglalkoztak a felszólalók, már maga mutatja, hogy itt nincs valami rendjén.

Ha az ember összel vagy tavasszal végigmegy Boldogkert főútjain, bokáig súlylécet a sárban. Vajon elítélendő-e, hogy az ott lakók köves vagy aszfaltos utat szeretnének? A Csónak utai lakók igyekeztek megoldani a problémájukat úgy, hogy önerőből stabilizálják az utukat. Legvalutálták az utat és kavicsal, kötőrelével mintegy 30 centiméternyit töltötték rá. Mindez teljesen törvénytelenül, a városi tanács jóváhagyása nélkül történt. A tanácsnak ugyanis nincs elég pénze arra, hogy a Csónak után utat építsen. De — kérdem én — ki itéli el a Csónak utaiakat azért, mert járható utat

akarnak létesíteni az utcájukban?

Azt hiszem, mindnyájan egyetértünk abban, hogy gyermekünk legalább olyan fontos vagy talán fontosabb, mint a szemünk fénye. Így vannak ezzel a Boldogkert lakosai is. Éppen ezért kérdezte a tanács tagi beszámolón több felszólaló, mikor lesz kijelölt gyalogátkelőhely a Mikepércsi, a Begány és az Eprekerti utcák kereszteződésénél? Itt különösen a reggeli, esti csúcsforgalomban igen veszélyes a gyalogos átkelés. Mikor lesz itt kijelölt gyalogátkelőhely? — a tanács illetékese erre azt mondja: „majd valamikor”. Most nincs rá pénz. S majd később lesz rá pénz?

A Mikepércsi út és a Szabó Kálmán utca kereszteződésénél szinte lehetetlen átmenni a nagy gépjárműforgalom miatt. Jó lenne, ha ide is forgalomirányító jelzőlámpákat helyeznének. A Kóztúti Igazgatóság ugyan tervebe vette a 47. számú főútvonal korszerűsítését, ám ebben az öt éves tervben ott várhatóan nem lesz jelzőlámpás gyalogátkelőhely.

Ohatatlan, hogy egy háztartásban szennyvíz keletkezzen. Boldogkertben a szennyvíz elvezetése sem megoldott. A terület tanács tagja szerint a fő gyűjtőcsatorna tervezése folyamatban van, és előreláthatóan 1988-ban készíthetik el. Ehhez felhasználják a tehóbb befolyt összeget, továbbá a lakosság hozzájárulására számítanak. Az egyik felszólaló megjegyezte, hogy az Eprekerti út járdáit a sok bokor miatt sötét, éjszaka nem szívesen járnak ott az emberek. Vajon ki fogja ezeket a bokrokat kivágni? Ilyenkor természetesen a Városgazdálkodási Vállalatra mutatnak. De, véleményem szerint a lakosságnak is lehetne annyi önállósága, hogy ezt az alapvetően nem lényeges problémát megoldják.

A földgáz bevezetése nagyon fontos az egyes családok háztartásában. Nem véletlen, hogy a boldogkertiek is igyekeztek a saját lakásukba bevezetni a gázt. Csak hogy a városi tanács ismét azt mondta, hogy nincs rá pénz. Így nem maradt más hátra, hogy a lakosok mi-

nimális tanács támogatással önerőből vezessék be a gázt. Erre a közös képviselőjük családonként 18 ezer forintot szedett össze, végeredményben azonban a gáz bevezetése mintegy 14 ezer forintba került. A maradék négyezer forintot visszaadták a lakóknak, de arra nem gondoltak, hogy a visszamaradt földkúpokat elszállítsák. A lakók érdekes módon emiatt is a tanácsot vádolják.

A tanács tagi beszámolón sok értekes hozzászólás hangzott el. Ezekből csupán ízelítőt adunk. Az ott levő országgyűlési képviselő, a tanács tagok, a városi tanács főelőadója, valamint a Körzetület-felügyelet képviselője helyben igyekezett választ adni a kérdésekre. Nem hiszem, hogy a rögtönzött válaszok kielégítik a felszólalókat. Hiszen lenyűgöz nem volt más, mint a problémák jogosságának elismerése, utána pedig finom sajnálkozás, hogy a problémák megoldására nincs pénz.

Nagyon sokszor ehangzott, elhangzik ez a kijelentés: sajnós nincs rá pénz! S ez azt mindenki belenyugszik a megmáshíthatatlan ténybe. Csak hogy, így nincs megoldva többek között a Boldogkert földútjainak útstabilizálása vagy éppen utépítése és az Eprekerti utca is sötét marad. A Boldogkert lakosai ezután is bokáig erő sárban fognak járni őszi tavaszig és a gyerekek retteghetnek attól, hogy mikor üti el őket egy autó a 47-es főútvonalon.

A boldogkerti tanács tagoktól tudom, hogy a beszámolón elhangzott problémákra konkrét szóbeli választ fognak adni. Azt, hogy szó szerint mit mondanak a válaszadók, nem tudhatom. A lényeg viszont igen: a problémák megoldására nincs pénz. Most csupán arra vagyok kíváncsi, hogy a várható válaszok után a boldogkertiek boldogok lesznek-e?

Azt viszont nekik is tudomásul kell venni, hogy a követhető években a tanácsnak nem lesz pénze útstabilizálásra vagy éppen utépítésre.

Székely Szabolcs

A Kilimandzsárón Teleki Sámuel után

Közel nyolc esztendő telt le a kilimandzsári expedíció óta. Ekkor indultunk a Kilimandzsáró felé, az 5355 méter magas csúcs felé.

Tanganyika, ez a hatalmas kiterjedésű kelet-afrikai ország, amely korábban német gyarmat, majd az első világháború után angol mandátumterület volt, 1961. december 9-én kitzte a zöld-feketesárga nemzeti zászlót a Kilimandzsáró legmagasabb csúcsára, a Kibóra. Aztán 1964-ben egyesült Zanzibárral, és így alakult meg a Tanzániai Egyesült Köztársaság.

A fiatal állam első és legfontosabb feladatának tekintik az elmaradt mezőgazdaság fejlesztését, korszerűsítését. A Tesco megbízásából két és fél évet töltöttünk a Kilimandzsáró felében. A fővárosban, Dar es Salaamban a miniszterelnöki iroda vidékfejlesztési fősztályán dolgoztam, elvi és gyakorlati tanácsokkal segítve a mezőgazdasági szervezetek működését.

Vidéki kiszállásaim során egy alkalommal jártam az akkori elnök, Julius Nyerere szülőfalujában, Butiában, is, amely a legnagyobb és legeredményesebb gazdálkodó udzsmának egyike volt Tanzániában. Az alapszabályzat lehetővé teszi, hogy bárhol is lakják valaki, ha jövedelmének 10 százalékát befizeti szülőfalujának a pénztárába, őt az udzsmának tagjává fogadják. Mivel Nyerere elnök ennek a kívánalomnak pontosan eleget tett, a butiái udzsmának alapítójává kezdte tagja.

Sokfelé jártam a hazánk területénél tiszter nagyobb területű, színes, érdekes élményekben volt részem. Talán a legemlékezetesebb a Kilimandzsáróra tett kirándulásom. Szuahéli nyelven Fenyő-hegy a neve, s a környéken élő bennszülöttek „isten trónusaként” tisztelik, és naponta imádkoznak hozzá. Afrika tetején éreztük magunkat, amikor néhány munkatársammal felkavicsoltunk a Kilimandzsáró legmagasabb csúcsára, a Kibóra. Ez 5895, más mérések szerint 6010 méter magas. A Kibo nem annyira sziklás csúcsnak, mint inkább óriási, lapos hegynek tűnik, s

hosszú nyereg köti össze a Kilimandzsáró másik csúcsával, az 5355 méter magas Mawenzival.

Körülbelül a fele utat, vagy talán valamivel meg többet is meg lehet tenni gépkocsival. Eddig a terület igen termékeny, mert sok a csapadék. Buján növő kávé, banánfák és dús erdőerdők mindenfelé, s a jövedelmek elnevezésénél is gazdagabbak. Általában egy hektáron elnevezésénél is gazdagabbak. Sokuknak autójuk is van, és tehergépkocsija is van. Elefántok, zsiráfok orrszarvúk bukkannak a turisták elé, de mintha csak tudatában lennének idegenforgalmi szerepüknek, szelíden elkerültek gépkocsikat.

Körülbelül 3000—3500 méter után fokozatosan ritkul az erdő, végül csak cserjék, hegyi legelők következnek — úgy 4500 méterig. Itt már erősebben kell öltözni, mert lépekről lépekre fokozódik a hideg és ritkul a levegő. Hiába magasabb a Kibo, ide mégis könnyebb feljutni, mint a Mawenzire, mert nem olyan meredek, és rendszerint utat vezet fel rá. Az utolsó másfél kilométeren azonban már csak kevesen vállalkoznak: nem annyira az út meredeksége vagy a hideg riasztja vissza őket, hanem mert egyre nehezebb a lélegzés a ritkuló levegő miatt. Ottlétünkkor hallottuk, hogy egy amerikai turistát — nagy magabiztosságában — mindössze két narancsal a zsebében sikeresen felmászott ugyan a Kibóra, de a bennszülöttek figyelmeztetése ellenére nem a kijelölt úton tért vissza, hanem egy ismeretlen utat akart kipróbálni, s ez volt az oka, hogy

lefelé jövet megfagyott a hó. A hegynek azon az oldalán ugyanis keményebb a hideg, s kevésnek bizonyult a rendes úton egyébként elégséges téli öltözék.

A hó- és gleccserzóna felé haladva az a tudat is „rútított” bennünket, hogy elcsúszhatunk egy világhírű magyar utazó, Teleki Sámuel jart slóttunk „Afrika tetején”. Ő ugyan a Teleki Samu nevet használta, sőt a kortársai is így hívták, csak később a „finomkodó” utókor ragasztotta rá a Sámuel nevet. Teleki Zanzibárból indult 1887. február 3-án a Kilimandzsáró meghódítására. Kezdetben 300 főből állt az expedíciós csoportja, utközben azonban sorra megszököltek az emberek, s mire április 30-án a hegy lábához érkeztek, már csak 15 kísérője maradt.

Ennyien vagtak neki a nagy útnak. Telekivel volt egy Höhnél Lajos nevű tenzerestisz is, aki 4900 méternél nem bírta tovább. A fekete kísérők is sokat szenvedtek a hideg és ritkuló levegő miatt, úgyhogy a végén Teleki Sámuel — kezében egy sítálcával — egyedül folytatta az utat egészen 5310 méterig. Onnan ő is kénytelen volt visszafordulni. Mindenesetre ő volt az első Afrika-kutató, aki ilyen magasra feljutott az „isten trónusán”.

Azóta nem egy magyarnak sikerült már feljebb jutnia a Kilimandzsárón, azok közül is, akik az utóbbi években hosszabb-rövidebb időt töltöttek Tanzániában, és járulnak hozzá munkájukkal, tehetségükkel ennek a fejlődő kelet-afrikai országnak gazdasági, kulturális fejlődéséhez.

Dr. Obszut József

Természetvédelem a megye nyírségi részén

A TIT Debreceni Területi Szervezetének rendezvénye kapcsán

Hiába vannak ott jégkorcsabeli növények, hiába a természeti értékek, ha a falu lakói egyszerűen elmennek mellette, észre sem veszik. S ha nem tudnak róla, nem is tudnak igazán vigyázni rá, sőt, talán — akár önkéntlenül is — még pusztítják is azokat. S közben legfeljebb azon csodálkoznak, hogy vajon miért jelennek meg időnként külföldi csoportok — éppen az ő falujuk szépségében gyönyörködni.

Nem volt véletlen, hogy a TIT Debreceni Területi Szervezete a megyei tanáccsal, a néprönttal és a Kőcsény Művelődési Központtal összefogva környezet- és természetvédelmi heteket rendezett a közelmúltban Hajdú-Bihar nyírségi részének falvaira koncentráltak, s az öt községben — Nyíradonyban, Nyíracsádon, Nyírmarótonfalván, Nyírbrányban és Fülöpön — több mint harminc környezetvédelmi rendezvényre s egy kiállításra is sor került. Az előadók között az akadémikustól az erdőszegig, a Kőjál-főorvostól a muzeológusig számtalan szakma képviselője szerepelt. S a legfontosabb persze az volt, hogy minél több fiatal, iskoláskorú is megmozgassanak. Számukra környezetvédelmi vetélkedőt rendezett minden iskola, s a legjobb csapatok juthattak a körzeti döntőbe.

Gondosan előkészítették, hogy minden községben olyan témáról szóljon az előadás, ami valóban közérdeklődésnek örvend, olyan témáról, amelyben valamilyen formában érdekelt a helyi lakosság. Nyírbrányban például a méhészet volt ilyen — így került a programba a „Méhbetegségekkel szembeni védekezés hatékony módszereinek ismertetése”. Vagy

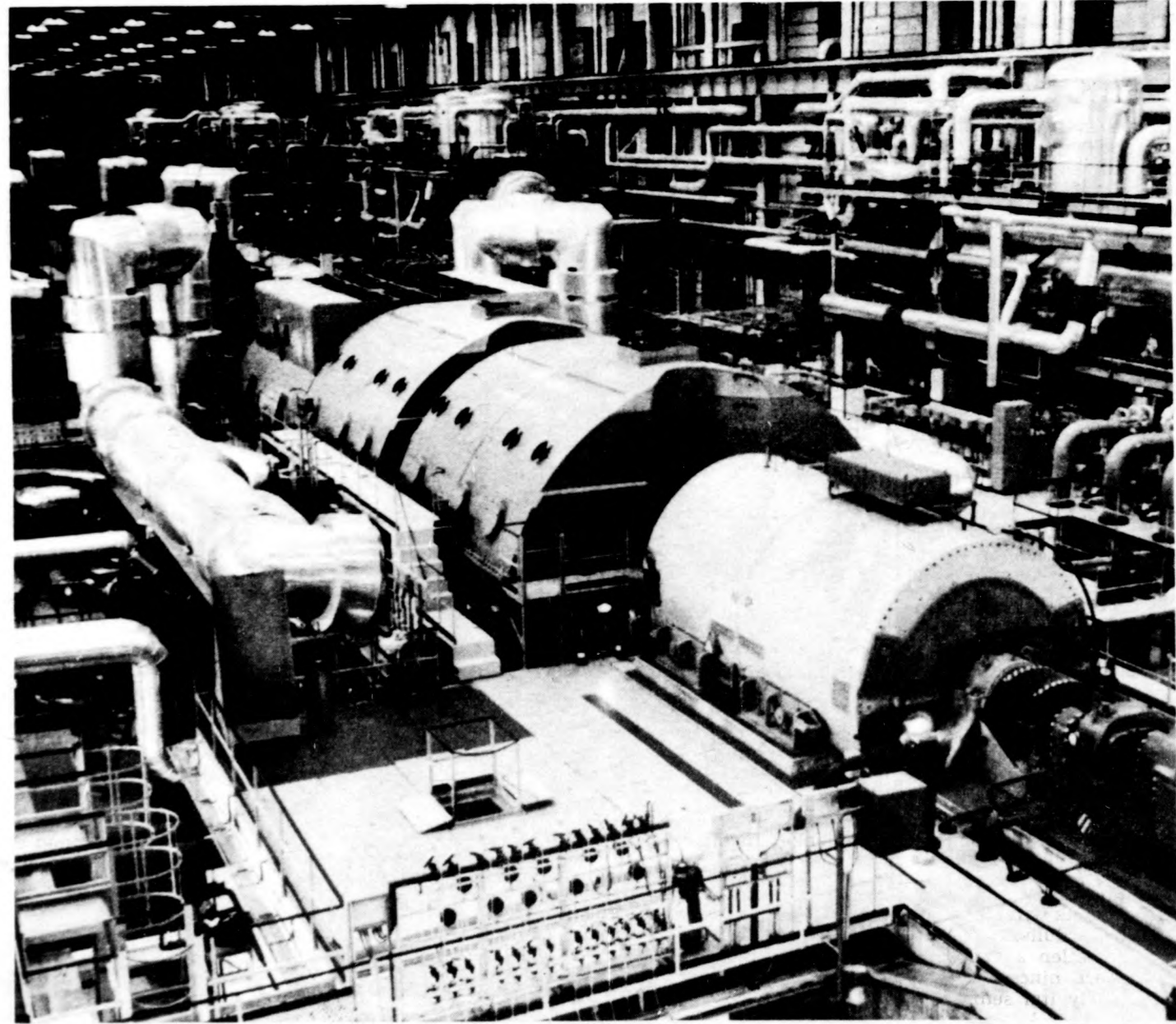
ugyanitt különösen izgalmas témát volt az is, hogy hol lehet elhelyezni az elhullott állatok tetemeit. Megtudhatják az érdeklődők, hol vizsgáltathatják meg saját kertjük földjét — s már e kérdésekből is kitűnik: nem is annyira előadások voltak ezek a rendezvények, hanem inkább „forum” jellegűek.

Cím szerint emeljük ki még néhányat az előadások közül: Biológiai védekezés a kiskertekben (Nyíradony), Ivóvízünk és egészségünk (Nyíracsád), A gúti erdő története és jelene (Nyírmarótonfalva), A veszélyes hulladékok környezetvédelmi hatása (Fülöp).

Fontos tényezőként jelentkezt, hogy ezúttal az államigazgatási szervezet nem „kivülről”, hanem „belülről” vett részt a programokon — érezve, hogy aligha van ennél demokratikusabb fórum, nincs is jobb alkalom arra, hogy a tanácsörvénykörnyezetvédelmi vonatkozásait a lakossággal megismertesse. A környezet- és természetvédelmi hetek rendezvényesorozatának elsődleges célja a ráébresztés, a hangulatlás volt. Hogy falvainkban is elindítson, kialakítson egy gondolkodásmódot. S akkor talán senkinek nem jut eszébe, hogy például egy olyan természeti értéket, mint a gúti erdő saját szemével szennyezzen.

S talán egy kicsit felébredt a patrióta érzés is a falvak lakóiban, amikor olyan értékekről esett szó, mint a nyíracsádi református templom freskója, vagy amikor tudtunk sokan éppen most tudták meg, hogy micsoda természeti ritkaság a nyírbrányi láprét, hogy hamarosan ezt is védetté nyilvánítják.

D. A.

A tervezett határidő előtt egy hónappal adták át a Paksi Atomerőmű negyedik, 440 megawattos egységét.

Elszere a gyó

A gyógyító munkamélytelenedése nem letű probléma. Összében van a társadalmi és felgyorsulásával nek következményei csupán az orvoslás figyelhető meg, de az egészségügy a modern dalmokban vizsgálatait elvégző autonómiát élvező szerként funkcionálve kellene hogy működjön — és tevé elsősorban az embnyul, logikus, hogy hat ki e problémát Olyannyira nem, hogy észleli és a megszavó törekvés, a smód váltásának igesőslegesen orvosi jelentkezett.

Technikai szemlélet?

A pszichoszomatikus a gyógyító szempontjából rendretesnek és hatmutatók. Ezt a szomatikus elmélet gyorsabb fejlődése az elmélet történetében 1801-től 1980 állomás jelölhető ról a 1931 és 1940 idősakra 47 jelentés zés esik. Az elméleti alkalmazásában teremtő személyiséget lehetjük dr. Bálint (1896—1970), akin számos érdemeit a csoportok gyakorlái című tanulmány illusztrálja (Medicina, 1986). A kora lényegében az zett „Schulmedizin” ja is; áthelyezi a tot a betegségekhez orvoslásról a beteglő orvosi tájékozóbálinti koncepció egyre inkább a p betegközpontú n van szükség.

A bálinti iskola a gyógyító munkamélytelenedését szakmai vonatkozás szomatikus orvoslás szakorvosi medicina általános orvoslás nyos és társadalmi nyos elvezetésében, helyzetbe kerülésük. Mindez pedig ténik, amikor „mévilágszerte az orvuduló, magukat betéma volt az is, hogy hol lehet elhelyezni az elhullott állatok tetemeit. Megtudhatják az érdeklődők, hol vizsgáltathatják meg saját kertjük földjét — s már e kérdésekből is kitűnik: nem is annyira előadások voltak ezek a rendezvények, hanem inkább „forum” jellegűek.

Az Egészségügyi rium 1962-es évkortárgyévi statisztikai adatai a fenti me alátámasztják. 419 orvos bete 43 447 337 volt. Ezben a 10 172 kórház 2 040 000 beteg jukörzeti orvosra 10 kórházi orvosra esik.) A probléma nyege természetesen a számszerű t van, aminek az olykor csökken is, tegnek a körzeti szakrendelés közözását” vesszük f. Ennek ellenére a felvetése tartalmazt, noha véleményrint az elszemél — bár más össze — egyaránt jeles szakorvosi és az orvosi gyakorlatba

Losonczy Ágnes. gálatottság anató egészségügyben cívében (Magvető, 1986.) az elszemél a technicizálás szerű következtartja. Ez a szakorlatra irányuló megállapítás a gondolatokat veti szakorvosok nem re, hanem adott b re és azok gyógyít kosodtak; az embe gálások során mi épül” a technikai tokba, azok részégyá válik. Elvesz a részbetegségben, a lások során szétsz lelethalmazok alap rakják. A beteg i hiányban éli át ál vele kapcsolatos k ténéseket.

Elszemélytelenedett-e a gyógyító munka?

A gyógyító munka elszemélytelenedése nem új keletű probléma. Összefüggésben van a társadalmi fejlődés felgyorsulásával és ennek következményeivel. Nem csupán az orvoslás területén figyelhető meg, de miután az egészségügy a modern társadalmakban viszonylagos autonómiát élvező alrendszert funkcionál — illetve kellene hogy funkcionálna — és tevékenysége elsősorban az emberre irányul, logikus, hogy nem térjen ki e problémára elől. Olyannyira nem, hogy e gond észlelése és a megszüntetésre való törekvés, a szemléletmód váltásának igénye elsődlegesen orvosi körökben jelentkezett.

Technikai szemlélet?

A pszichoszomatikus orvoslás a gyógyítás jövője szempontjából rendkívül ígéretesnek és hatékonynak mutatkozik. Ezt a pszichoszomatikus elmélet egyre gyorsabb fejlődése is erősíti. Az elmélet történeti fejlődésében 1801-től 1980-ig 54 fő állomást jellemezhetünk meg, amiből az 1931 és 1980 közötti időszakra 47 jelentős felfedezés esik. Az elmélet gyakorlati alkalmazásában iskolát teremtő személyiségek említhetők dr. Bálint Mihálytól (1896–1970), akinek tudományos érdemeit A Bálint-csoportok gyakorlati kérdéseiről című tanulmánykötet is ilusztrálja (Medicina, Budapest, 1986). A Bálint-iskola lenyegében az úgynevezett „Schulmedizin” kritikája is; athelyezi a súlypontot a betegségekhez rögzült orvoslásról a betegre irányuló orvosi tájékozódásra. A bálinti koncepció szerint egyre inkább a páciens-és betegközpontú medicinára van szükség.

A bálinti iskola képviselői a gyógyító munka elszemélytelenedését tehát — szakmai vonatkozásban — a szomatikus orientációjú szakorvosi medicinában, az általános orvoslás tudományos és társadalmi rangjának elvesztésében, alárendelt helyzetbe kerülésében látják. Mindez pedig akkor történik, amikor „még ma is világszerte az orvoshoz forduló magukat betegnek érő” emberek nagy többségét” az általános orvosok látják el.

Az Egészségügyi Minisztérium 1962-es évkönyvében a tárgyévi betegforgalmának adatai a fenti megállapítást alátámasztják. 4190 körzeti orvos betegforgalma 43 447 337 volt. Ezzel szemben a 19172 kórházi orvosra 2 040 000 beteg jutott. (Egy körzeti orvosra 10 369, egy kórházi orvosra 2005 fő esik.) A probléma igazi lényege természetesen nem ebben a számszerű ütközésben van, aminek az erőssége ottkor csökken is, ha a betegnek a körzeti orvos és a szakrendelés közötti „ingázást” vesszük figyelembe. Ennek ellenére a probléma lényege tartalmilag indokolt, noha véleményünk szerint az elszemélytelenedés — bár más összefüggésben — egyaránt jelentkezik a szakorvosi és az általános orvosi gyakorlatban.

Losonczy Ágnes A kiszolgáltatottság anatómiája az egészségügy című könyvében (Magvető, Budapest, 1986) az elszemélytelenedést a technizálódás szükségesszerű következményének tartja. Ez a szakorvosi gyakorlatra irányuló elemző megállapítás a következő gondolatokat veti fel: a szakorvosok nem az emberre, hanem adott betegségre és azok gyógyítására szakosodtak; az ember a kivizsgálások során mintegy „beépül” a technikai folyamatokba, azok részévé, tárgyává válik. Elvész az ember a részbetegségben, a kivizsgálások során szétszedik és a lelethalmazok alapján összerakják. A beteg információhiányban éli át általában a vele kapcsolatos kórházi történéseket.

Amennyiben ezek a megállapítások helytállóak, akkor fel kell vetnünk azt a kérdést: vajon érdeke-e a szakorvosnak, a gyógyító személynének, hogy a beteg ember a kórházban ebbe a helyzetbe kerüljön, hogy ezt az élethelyzetet élje át akkor, amikor betegsége az élete értelmét is fenyegeti, amikor — dr. Császár Gyula szavaival élve, aki a „Pszichoszomatikus orvoslás”-ról írt igen jelentős művet — „létezési krízisben” van? Nyilvánvaló, hogy nem erről van szó és mégis, az elszemélytelenedés ténye vitathatatlan, sőt a fentebb említett okok alapján eleve adott.

Más összefüggésben ez folyamatként is értelmezhető. Mikor lenne tökéletes vagy elfogadható a beteg úgynevezett kórházi „komfortérte”? Akkor, ha kívánásait mindenben figyelembe vennék, ha a beteg teljes információval rendelkezne betegségének okairól, gyógyulásának folyamatairól, ha a kezelőorvosával és az ápolószeméllyel való kommunikációs lehetőségei nem lennének olyan korlátozottak. Ez pedig a jelenlegi viszonyok között nem képzelhető el. Az elszemélytelenedés folyamata akkor kezdődik, amikor az orvos és az ápolószemélyzet a beteggel való állandó kontaktus megszüntetésére kényszerül.

Mi az az optimális beteglétszám, ami — ha minden orvost a pszichoszomatikus szemléletmód jellemző — a fenti negatív forrásokat megszüntetné? Kérdés azonban, hogy az ideális beteglétszám megoldandó-e ezt a problémát? Véleményünk szerint nem, amit a továbbiakban — a sok probléma közül — három szempont figyelembe vételével próbálunk bizonyítani.

Okok és következmények

Az egyik az orvosi autonómia hiánya. Az orvosi tevékenység sokszorosos ellenőrzött formában valósul meg. A függőségi viszonyrendszer az orvostól olyan feladatokat ellátást is megkövetel, amelyek alapján „hatalma” a beteg emberrel szemben akár állami hatalomként is megjelenhet. Az orvos döntései különböző érdekviszonyokat (munkáltató, biztosítási rendszer, az orvosi réteg, a beteg ember) érintenek, ezektől nem tudják függetleníteni magukat anélkül, hogy ne ütközne valamely — etikai vagy megkérdőjelezhető — akadályba. Ezeket a nehézségeket a beteg ember is érzi. A hálapénz éppen ezért — kimondatlanul vagy tudat alatt — egyszerre több funkciót is teljesít.

A másik az orvoslás három egybekapcsolódó területére, a prevencióra, a gyógyításra és a rehabilitációra. Abból kiindulva, hogy a betegség potenciálisan mindig jelen van, az orvoslás döntő feladatává kellene válna a prevenciónak, amit offenzív szakaszának is nevezhetünk. Ennek sikerességén múlik ugyanis nagyrészt az, hogy a második és harmadik szakaszba kerülő emberek (beteg) száma csökkenjen. Ez az offenzív szakasz azt hivatott szolgálni, hogy az egészséges emberekben kialakítson a betegségekkel szemben egy védekező, vagyis defenzív magatartást, életvitelt. Az egészséges emberek azonban többnyire érzik a veszélyhelyzetet. Ebben a szakaszban nyilván igazi lehetősége az orvosnak arra, hogy az emberekkel személyes kontaktust teremtsen, megismerje azokat a környezeti, szociális és egyéb viszonyokat, amelyek között esetleg leendő páciensei élnek és gyógyulásuk után visszakapcsolódnak. Ebben a szakaszban a szociológia is nagy segítséget tud nyújtani az orvosnak. A helyzet azonban az, hogy az egészségügyi ráfor-

dítások elégtelensége miatt ez a fontos terület szenved el a legsúlyosabb hátrányokat. Az elszemélytelenedés tehát csirájában már ebben a szakaszban jelen van.

A harmadik az orvosképzés betegségcentrikus jellege. Ez leegyszerűsítve a képzési struktúrában úgy jelenik meg, hogy — bár általános orvosképzés folyik — mindegyik szakág a maga szakorvosát „akarja” kiképezni; a mennyiségileg is nagy, speciális szakorvosi ismeretek megkövetelése ugyanakkor nem tehermentesíti sem a leendő szakorvosokat a négyéves ráképzésnél, sem az alapellátás általános orvosait a rájuk váró újszerű és sok vonatkozásban ismeretlen feladatok ellátására. Az orvosképzés képzési hiányai nem csökkennek, hanem növekednek, a hivatástudatba nem épülnek be szisztematikusan azok az elemek, amelyek az elszemélytelenedés megszüntetését, vagy csökkentését lennének hivatva szolgálni.

A gyógyító munka elszemélytelenedése a magyar egészségügyi rendszer funkcionálisa, anyagi és képzésbeli zavarainak természetes következménye. Ezeket a zavarokat ugyanakkor az egészségügy önmagától és önmagában megoldani nem tudja. Olyan autonóm hatalmi státust kellene biztosítani ehhez, amely lehetővé tenné az orvoslás számára a „legfőbb érték, az ember” eszméjének tisztá, függőségi viszonyok által nem korlátozott szolgálatát.

Dr. Szokodi József

Jegyzet

Gazdasági-társadalmi kibontakozásunk lehetőségeit taglaló eszmecserék közepette csaknem minden alkalommal szóba kerül a vezető beosztásban dolgozók személyes felelőssége. Egyre többen hangsúlyozzák a termelésért felelős irányítók munkavégzésének mennyiségi és minőségi fontosságát. Minden szinten aláhúzzák ennek jelentőségét. Ezzel együtt ugyanakkor — sokszor nem is minden alap nélkül — mind nagyobb azoknak a száma, akik egyre nyíltabban bírálják és kritikával illetik vezetőiket. Esetenként még akkor is fennáll-e ez, ha nem sokkal előtte éppen a kollektíva választotta munkahelye élére az illetőket.

Kétségtelen, a vezetői munkakörben dolgozók munkája a korábbiaknál nagyobb reflektorfénybe került napjainkban. Ezzel együtt ma is számtalanszor hallhatunk arról, hogy még mindig kevés a vezetőket — tisztelet a szép számu kivételnek — igazi személyes példamutatása. Beosztottaiktól elvárják a szigorú követelmények maradéktalan teljesítését, míg a vezetői cselekedete még ma sem mindig kellően átgondoltak. Ez utóbbiakat gyakorta veszik észre a dolgozó kollektívák. Márpedig a becsülettel dolgozó véleményét — úgy gondolom — érdemes figyelembe venni, annál is inkább, mert ők tiszteletben tartják a vezetőket által megfogalmazottakat.

A vezetői tekintély megszerzése sohasem volt egyszerű feladat, ma ez — ha lehet — még nehezebb. De könnyű is elveszíteni a bizalmat. Mert milyen alapon hivatkozik vállalata gazdasági nehézségeire az a vezető, akinek fizetése vagy jutalma a nehéz időkben is folyton növekszik, vagy hogyan magyarázza meg a dolgozóknak az üzemi élkezés színvonalromlását, ha neki rendszeresen dupla adag jut az ebédlőben ugyanolyan nyersanyagnormából? E két példa talán szélsőségesnek tűnik, de úgy gondolom, ennyi is érkezteti azokat a fonáksgokat, melyeket a dolgozók hamar észrevesznek. Nyilván önként is tudnának további példákat soraköztetni olyan ellentmondásokra, melyekbe naponta ütközünk több-kevesebb gyakorisággal.

Azt hiszem, teljesen jogos elvárása a munkavállalóknak az az igény, hogy társadalmunk megítélésének egyetlen mércéje

Egyenlő mércével

csakis a végzett munka mennyisége és minősége lehet. Hiba, ha bizonyos erkölcsi és anyagi juttatások, még ha csak alkalmanként is csupán munkakörhöz, vagy beosztáshoz kötődnek. Ehelyett sokkal inkább a mérhető teljesítménynek kell irányadóvá válni. Találomra fogalmaznak azok, akik azt mondják, hogy a vezetői beosztás bármelyik lépcsőjén lenni egyfajta szolgálatot jelent. Szolgálni a rábízott kollektívát, annak minden gondjával és bajával együtt és egyetlen percre sem feledkezni meg arról, hogy közös célok megvalósításán fáradozunk. A vezetőket ugyanis munkakörüknek fogva ismeretebbek, szavaiknak súlya van, s e szavak hiteleinek megőrzése talán mindennél fontosabb. A helyenként fellelhető egyéni érdekek előterbe helyezése olyan káros folyamatot indíthat el, mely előbb-utóbb a meglevő társadalmi feszültségeink kiélezéséhez vezet és a gazdasági munka rovására megy.

Az eddigiekből is jól érzékelhető a vezetői felelőssége kibontakozási programunk sikerében. A központi elvek ismeretében az adott munkahelyeken ok szabnak irányvonalat a termelés minden tekintetében, így elsősorban az ő döntéseik határozzák meg a kollektívák sikereit vagy esetleges kudarcait. Csakhogy utóbbiakban már jócskán volt részünk, jó lenne, ha megérdemelt elismerésüket kellene inkább ünnepelelnünk.

Elismerem, sehol sem könnyű manapság vezetőnek lenni. De akik vállalják e még mindig bizalmat hordozó és tiszteletet parancsoló beosztásokat, számolniuk kell azokkal, akik az ő felelősségük a rájuk bízott kollektíva tagjainak többszöröse. Tőlük várják a dolgozók az eredményesebb gazdálkodást, esetleges tévedéseik minden eddiginél nagyobb a kockázata. Senki sem mondhatja magát tévedhetetlennek, de aki sorozatosan hibázik, egyszer szembe kell néznie a számonkéréssel. Mert eddig nem nagyon, sőt egyáltalán nem kerestünk felelősöket meglevő nehézségeink szambavételkor. Nagyon bízom benne, hogy erre a jövőben már nem is lesz szükség, mert úgy gondolom, valamennyien tanulunk az eddigiekből. S ha mégis számonkérésre kerülne sor, a társadalom minden tagja egyenlő mércével méréssek.

Nagy Zoltán

CSAK EGY TEÁRA

Régi emlék villant fel bennem a minap. Tekintélyes rangot is viselő professzor rokonom lakásába csöngtettem be egyszer váratlan vendégként. Az előszobában sötét volt, zaj sem hallatszott bentről, inkább csak éreztem, hogy az ajtó kukucsikálóján nézik, ki kér bebocsátást. Majd megnyílt számomra az út, s rögtön következett a magyarázat is. Emígyen: „Négy nappal ezelőtt megkivámtam egy jó fokhagymás pirítóst, három este is nekikészülődünk, de mindig jött valaki. Ma elhatároztam, nem nyitok ajtót, csak olyan vendégnek, akit meg is kínálhatok ilyen póri étellel.”

Érmelek persze nem véletlenül tolakodnak elő az agyam mélyéről, ez a kedves kis történet a fokhagymás pirítósról akkor jutott eszembe, amikor egyik hétfő este a rádió finn kabaremműsorát hallgattam. A műsor gyenge volt, ez is oka lehet, hogy felkeltette figyelmemet egy kijelentés, mely szerint a vendég mindig a legrosszabb időpontban jön. Hogyan — kaptam fel a fejem — ezt nemcsak a mi hazai humoristáink állították? Világjelenség lenne? Vagy csak szűkebb európai? Ez ősbibbi-ba azért kapaszodom, mert olyan jó hallani, olvasni például a grúzok vagy örmények vendégszeretetéről, s nagyon fájni, ha kiderülne, hogy mögötte is másfajta érzések rejtekeznek.

De hát milyenek a mi érdekeink? — Igaz-e, hogy a vendég mindig a lehető legalkalmatlanabb időpontban érkezik? Úgy tűnik: igen. Mert éppen érdekes műsor van a tévében, mert sürgős munkát vittünk haza, vagy éppen úgy döntöttünk, végre megcsináljuk az oly régóta esedékes nagytakarítást, de lehet, hogy egyszerűen korán akartunk lefeküdni, s az is előfordulhat, hogy azért kellemetlen a váratlan vendég, mert nincs otthon egyetlen kertyi ital sem. Az előre bejelentettel meg az a gond, hogy a mai magyar szokásoknak megfelelő traktá egy vagonba és temélenlen munkába kerül.

Igy néz ki tehát a fogadók szemszögéből nézve —

de vajon a vendégek, potenciális vendégek szorgalmazták-e túlságosan a látogatást? Hiszen az ő tévéjükben is izgalmas krimi vagy éppen regóta várt komoly tudományos előadást lehetne figyelni, ők is hazaviszik időnként a munkát, náluk is kell takarítani, pihenésre is szükségük van, s hónap vége felé az is meggondolandó, miből teljen ki a vendéglátó háziasszonynak dukáló virágcsokor, a férjnek adandó üveg ital.

A képlet tehát meglehetősen egyszerű és világos: nem hiányzik nekünk a vendégszolgálat, főszelegés tehát forszírozni. Ezzel a témával is vehetnénk napirendről, csakhogy — így hiszem — egyikünk sem tartaná teljesen igaznak és megnyugtatónak az elintézés módját. Maradna bennünk valamiféle hiányérzet.

Évszázadokon át tartósnak bizonyuló szokások nem véletlenül alakultak ki, már pedig nem is kell feltétlenül irodalmi vendégszolgálatot idézni, hogy belássuk, ez hajdan természetes velejárója volt az emberi kapcsolatok létének. Különösen, aki falun töltötte gyerekkorát, sok kedves emléket őrizgethet a „tanyázások”-ról. Miféle legalábbis így hívták azt a főként téli estéken gyakori együttlétet, amikor rokonok, ismerősök elbálgattak valamelyik családhoz. s ott — talán nem is a szobában, hanem csak a kis-konyhában — elüldögélve meghányták-vetették a világot és saját maguk sorsa alakulásának fontos és kevésbé fontos eseményeit. De megvoltak ennek a városi változatai a munkásszaladók körében is csakúgy, mint a szemleiekkel foglalkozóknál. A kis- és nagypolgárság efféle szokásairól most inkább ne ejtsünk szót, hiszen jól ismert az azokból fejlődött ki a vendéglátásnak az a módja, amely manapság a sokakat visszatarató társasegyüttlét-formákat eredményezte.

Mert hiszem, formákról és nem tartalomról van szó, amikor magunkkal is elhittjük, nincs szükségünk rá, hogy barátainkkal, ismerőseinkkel időnként összejöjünk.

Szertartások lettünk, illetlenségnek tartjuk, ha valaki csak úgy előzetes bejelentés nélkül „felugrik”. A jólneveltség úgy kívánja, hogy napokkal, hetekkel korábban egyeztessük az időpontot — néha még azt is előre megbeszéljük, mikor fogunk megegyezni a látogatás napjában, órájában —, akinek telefonja van, könnyebben megteheti, de hát a többség ma még nem rendelkezik a technikanak emez áldásával lakásán. Jó lenne találkozni, kedvünk van beszélgetni, de hát bizonytalanra hogy induljunk el. Maradunk hát inkább otthon, megnézzük a tévében azt is, ami valójában nem is érdekel, tesztünk a lakásban s igyekszünk elfojtani magunkban az érzést, hogy jó lenne valakivel megváltani a világot. Miközben pedig könnyen meglehet, hogy abban a másik lakásban is ugyanaz történik, közben fülelve a csendet, nem kopogtat-e mégis valaki, aki talán kibillentene a rossz hangulatunkból vagy éppen odanéz a házastársi mosolyszünetet.

A formák közé sorolom azt a szokást is, hogy a vendéget mindig úgy akarjuk elválni, mintha lakodalomba hívtuk volna. Étel, ital kell rogyásig, még akkor is, ha jól tudjuk, hogy a vendég fogynak — „azt csinálj otthon, ne amikor nálunk vagy!” —, s akkor is, ha a lukullusi lakoma költségeit nagyon nehezen tudjuk más napokon kigazdálkodni. Ez kétségtelenül rendkívül súlyos visszatarató erő — azt kellene viszont felülvizsgálnunk már egyszer, hogy ma, amikor hála istennek egyikünk sem éhezik, indokolt-e még azt hinni, szeretetünket csakis az étellek és italok bőszével tudjuk kifejezni. Hiszen hol vagyunk már a Móríc Zsigmond-i szegényember „egyszer jóllakni” vágyától.

Ideje viszont, hogy arról szóljak, tulajdonképpen miért tartom fontosnak a vendégszolgálatot. Egyszerűen azért, mert kell az embernek, hogy időnként bizalmasan beszélgesse. Ne csak azokkal, akikkel amúgy is naponta együtt van a munkahelyen —

a munkahely különben sem a csevegésre való —, hanem másokkal is. Olyanokkal, akikhez másfajta szálak fűzik, közös élmények, emlékek, minél régebbiek annál megbízhatóbbak — hiszen az igazi barátságok jó része még az iskolapadban kötődik —, s éppen ezek a kipróbált kötélekek adnak jogot mindkét félnek, hogy egymás legszemélyesebb dolgairól is véleményt formáljon, ha úgy szükséges, tanácsot adjon, biztasson.

Mostanában nálunk is kezdenek divatba jönni a pszichológusok, egyre többen igénylik, hogy szakember hallgassa meg őket, analízis, zolja személyiségük jegyeit, kutassa problémáik belső indítékait. Biztos, hogy sokszor valóban szükség van ehhez a mesterség megtanulható ismereteire, de meggyőződésem, egy igazi jó barátal folytatott hosszas beszélgetés nem ritkán ér annyit vagy még többet is. A széthullóban levő házasságok megmentésében is valószínűleg nagyon hasznos lehet egy este életünket közelről ismerő család körében.

Kell hát a baráti együtt-lét. Még akkor is, ha éppen nem „világmegváltás” tölti be az estét, éjszakába nyúló órákat, amire az idősebb korosztály tagjai oly szívesen emlékeznek vissza, hanem csak egyszerű csevegés. Göröcsök oldódhatnak, a kikapcsolódás áthatólag hatását érezhetjük, s erre mindannyiunknak nagy szüksége van. S ha ennek „ára”-ként nem látunk egy tévéműsort, másnapra hagytuk a takarítást, nem vagyunk baj — a valamit valamiért ez esetben is érvényesül. Sőt kellemesen eltöltött órák után a rövidre szabott alvásidő is hatékonyabb lehet az átlagosnál.

Ami pedig a formákat illeti: egyáltalán nem biztos, hogy majd a jövő hónap első péntekjén fogjuk úgy érezni, most nagyon kellene egy jó baráti beszélgetés. Akkor kell keresni egymást, amikor szükségünk van az együttlétre. S ha a váratlanul betoppanó vendéget nélni csak szimpla teával tudjuk megkínálni, annyi baj legyen. Esetleg megkérdezhettük, nem kér-e mellé egy szelet fokhagymás pirítóst.

Nagy Zsuzsa

Kolónia. A szó a gyarmatosítók korát idézi, mikor a világba széledt telepések szorosan egymás mellett ültették fel házaikat az ismeretlen kontinensen, hogy a közösség ereje megvédelmezze őket az új és titokzatos világ veszedelmeitől.

Kolónia. A szó a hazai iparosodást is eszünkbe juttatja, amikor a faluról városba tóduló munkástömegek letelepítésére jószívűnek mutakozó, ám nagyon is számító gyártulajdonosok tucatjával építették a nyomorszintet alig meghaladó, ám az adott korban mégis városinak számító sajátos hangulatú lakótelepeket. Jómagam először szülővárosomban, Ózdon találkoztam velük: ott még az osztályhierarchia is megmutatkozott. A vasgyár fölötti domb legtetjén trónoltak a gyártulajdonosok villái — ez volt a Nagyamerika; alattuk a mérnökök valamivel szerényebb lakóépületei — ezt Kis-amerikának nevezte a köznyelv; ezt a „mesterek”, a művezetők lakásora követte, a Hosszúsor; egészen lent, a gyárkerítéshez tapadva a munkástelep, a Régi és a Rendetlen Kolónia. Ez utóbbiak időközben a buldózerek át-

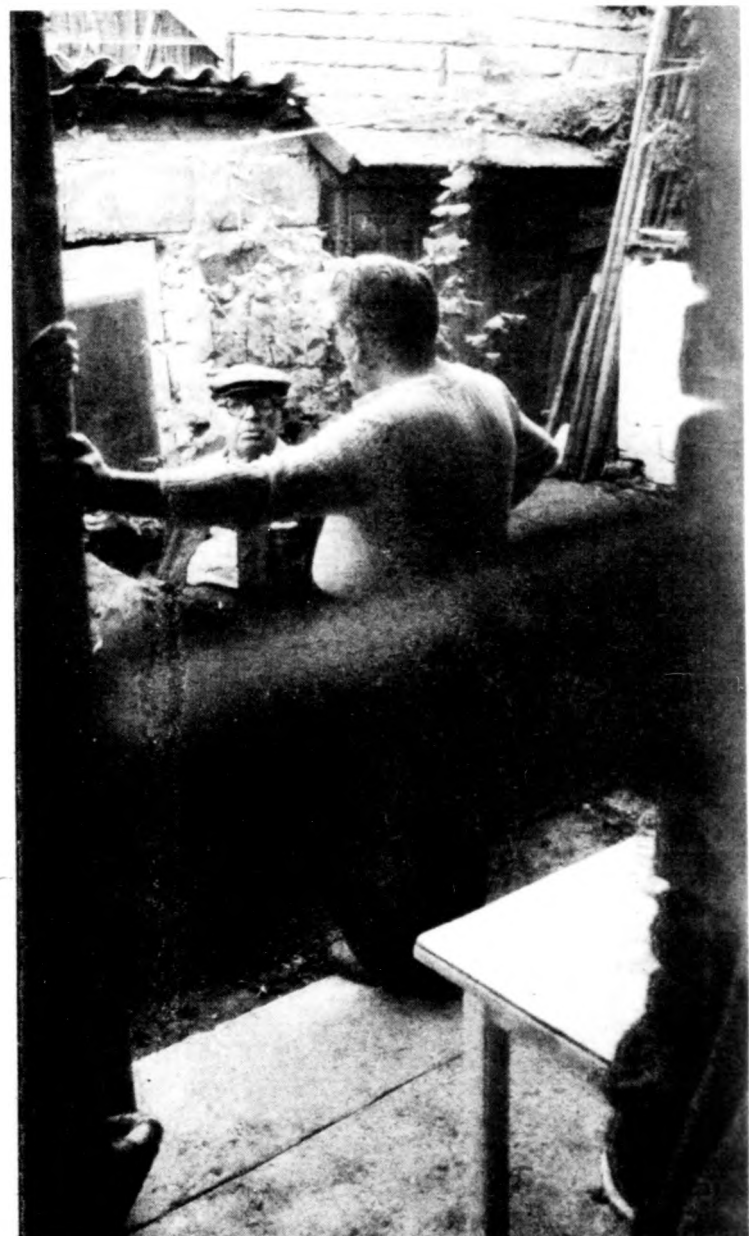
Kolónia '87

dozatai lettek — most a távolsági buszpályaudvar áll a helyükön.

Hamarosan eltűnik a debreceni MÁV-kolónia is. S vele egy olyan életmód, amely hosszú évtizedeken át igen sok embernek a sajátja volt. Lehetne arról tünődni, hogy kár-e érte; hogy a félmúltat idéző hangulatot felváltó egyszürke panelpaloták nagyobb öröme szolgálják-e majd az itt élőknek. Ehelyett néhány kép — hangulatmentesül, a kolónia utolsó lakóiról.

Csontos János

FOTÓ:
NAGY
GÁBOR

JÓ, CS

Képzőművészeti is mostanában bu utolsó békeévtől. Küzdes és a védek indul. Mindeneset még rendeztek, országos és megye kat tavasszal, nyá szel, télen. Ugy, m ban. De már újke lye, sőt félelmek nak a levegőben. har megyére és D is érvényes ez pe ezért érdemes oss íással kezdeni a November közepe egy kisebb-nagyob teli seregszemlet meg. Hódmezővá Miskolcig. Nyír Győr, Szolnoktól Egerig és így tovább.

Debrecennek nincs oka szégyenkezésre ebben a sorban. Hagyományainak és adottságainak megfelelően, úgy a tisztas második vonalban szerepelt. Most a hagyományba az is bele tartozott, hogy az őszi tárlat hivatásos és nem hivatásos művészeknek egyként lehetőséget kínált. Így, így is egységesség jellemezte a must-rát: jó szintűnek, csak hát szükségesnek bizonyult.

Hogy jó szintű ha kell bővebben ni. Szükségességét m Előbb tartalmi és ti oldalról. Külön hogy mind össze zaklatottabb vilá hazai képzőműve több tagadó, elfor ró választ fogalm csöndes, kifinom keny belterjesség és olcsó siker pusztá külsőség technikai kísérlet alkorszerűség szinte nyoma ser hajdú-bihari ősz Szerencsés hiány menyek is keves ték át a belterje termékeny, akkor tos elzárkozás egyedül a feszült kaság, a torzság ben, illetve a na magatartás fo nyilatkozott meg lenebb válaszra szi igény (Bessen Bodó Károly, Bu Gonda Zoltán, G Horváth József, Gusztáv, Lakató László Akos, L Lukács Gábor, Gyula, Rácz Gy gyi Elek, Szilágy mus István). Sü keztek ugyanakk re és ünnepi áh kezdő, a lebegő a ségnak és a tisz nek szentelt alk nyi Árpád, Csó Fábian Sándor, tán, Gyöngy Eni Gyula, Makoldi Pálfi Gyula, Pap Papp Klára, Pap Pazonyi László, bor, Sipos Zsó Gyuláné, Szücs Imre, Tóth Iré Mária Eva, Wra bet). Végül sok radtak az elemz tett, hangulatta tárgyilagosság m lov Kabul, Biró dándi György, E re, Fehér Imre, zsa, Horváth Mih Imre, Kenéz Fer Sándor, Komár Kovácsné Nuri Lukácsné Biró ghy Zoltán, Mo Mőre Imre, Nag Nagy Sándor, Subicz István, S lotai Erzsébet, T Török Anikó, Z la). Tartalmi és eltérések húzóda tok közt, nem e záró értékülönb tünő távolságok bé.

JÓ, CSAK SZŰKÖS

Képzőművészeti életünk is mostanában búcsúzik az utolsó bekegytől. Jövőre a küzdes és a védekezés kora indul. Mindenesetre idén meg rendeztek, rendeznek országos és megyei tárlatokat tavasszal, nyáron, őszszel telen. Ugy, mint korábban. De mar újkeletű kételek, sőt felelmek is vibrálnak a levegőben. Hajdú-Bihar megyere és Debrecenre is ervenyes ez persze. Epp erent eremes összehasonlittással kezdeni a merleget. November közepéig tizenegy kisebb-nagyobb ősi és teli seregzenlet nyitottak meg. Hodmezővásárhelytől Miklósig. Nyiregyháztól György. Szolnoktól Egerig és így tovább.

Debrecennek pincis oka szégyenkezésre ebben a sorban Hagymárvainak és adottságainak megfelelelen. Egy a tisztas második. Vonalban szerepelt. Most a hagyományba az is bele tartozott, hogy az ősi tárlat hivatásos és nem hivatásos művészeknek egyként lehetőséget kínált. Így egy is egyességük jellemezte a mustarat. Jó színtűnek csak hat szűkösnek bizonyult.

Hogy jó szintűt ezt aligba kell bővebben magyarázni. Szűkösöket már inkább. Előbb tartalmi és szemlélet oldalról. Különös ellentét, hogy mind összetettebb és zaklatottabb világunkra a hazai képzőművészet mind több tagadó, elforduló, kitérő választ fogalmaz. Hódít a csönés, kifinomult, erzenykeny belterjesség. Könnyű és ócska sikerrel csábít pusztá külsőségre építet technikai kísérletezés, azaz alkorszerűség. Utóbbinak szinte nyoma sem akadt a hajdú-bihari ősi tárlaton. Szerenyes hiány. De az élmények is keves ponton törték át a belterjességet. Ha termékeny, akkor is túl óvatos elzárkózás. Igazában egyedül a feszültség, a csönkaság, a torzság kifejezésében, illetve a nagy szellemi magatartás folidezésében nyilatkozott meg a közvetlenebb válaszra kész művészi igény (Bessenyei Valéria, Bodó Károly, Burai István, Gondó Zoltán, Gyórfi Lajos, Horváth József, Kárpáti Gusztáv, Lakatos Aranka, Laszlo Ákos, Lovas Tibor, Lukács Gábor, Madarász Gyula, Rácz György, Szilágyi Elek, Szilágyi Imre, Tamus István) Sűrűn jelentkeztek ugyanakkor az idillre és unnepi áhítatra emlékező a lebegő átszellemlütségnék és a tiszta szépségnek szentelt alkotások (Bényi Árpád, Csóka László, Fábrián Sándor, Fáyol Zoltán, Gyongy Enikő, Kovács Gyula, Makoldi Sándorné, Pálfi Gyula, Papp Antónia, Papp Klára, Papp Lászlóné, Pazoni László, Póznér Gábor, Sipos Zsófia, Szabó Gyuláné Szűcs Lajos, Tóth Imre, Tóth Irén, Úveges Mária Éva, Wrábel Erzsébet). Vegul sokan megmaradtak az elemzéssel mélyített, hangulattal átítatott tárgyilagosság mellett (Adilov Kabul, Bíró Lajos, Bogdándi György, Egerházi Imre, Fehér Imre, Fiam Zsuzsa, Horváth Mihály, Kassai Imre, Kenéz Ferenc, Király Sándor, Komáromi Tibor, Kovácsné Nuridsány Éva, Lukácsné Bíró Eszter, Magyar Zoltán, Mohácsi Péter, Móri Imre, Nagy Gabriella, Nagy Sándor, Rácz Imre, Subicz István, Subiczné Palotai Erzsébet, Tar Zoltán, Török Anikó, Zsidely Attila). Tartalmi és szemléleti eltérések húzódtak e csoportok közt, nem egymást kizáró értékülönbségek. Fel-tűnő távoltságok még kevésbé.

Szelőséggel az értékekben sem találkoztunk. Fájdalom, hogy nem. Természetesen a kimagaslóan eredeti és tökéletes festmények, grafikák, szobrok, zománcképek hiányát fájjaljuk. Örömmel nyugtázhatjuk viszont, hogy az iparművészetben eredményesen ostromoltatott ez a határ (Madarásné Kathy Margit). Igen, a képzőművészetben az érett, mives, egyenletes teljesítmény került a csúcra. Vele túlnyomórészt a bensőséges elemény, a tárgyilagvos fólfogás, a kifinomult szépségeszermény, kisebb arányban az

Megeyi őszi tárlat

bőzötető és sértő hatását. Vagyis az idei megyei ősi tárlat szűkösége sokban mesterséges szűkítésből eredt. Veszélyes folyamat ez, hiszen a szellemi érték lehetőség körét nem gyaratítja, hanem szegényíti, nem közvetíti, hanem elszigeteli. Bizonyos, hogy nem ártó személyes szándékkal. Bizonyos az is, hogy az effajta közös alkalmak művészi jelentőségét napjainkra elérlik, olykor meghaladják az egyeni bemutatkozások. Társadalmi jelentőségüket azonban mindenképp meg kellene őrizni, ha a rendszerességet ritkábbra fogva is.

Kapsa János: Tájkép

általános életjelenségekre is válaszó művészi akarát. Ezt a megbízhatóan jó, ugyanakkor tartalmilag nem egészen tágas minőséget az alkotók népes gárdája képviselte (a festészetben Bényi Árpád, Bíró Lajos, Bodó Károly, Egerházi Imre, Fáyol Zoltán, Kapsa János, Kárpáti Gusztáv, Király Sándor, Lukács Gábor, Madarász Gyula, Sipos Zsófia, Subiczné Palotai Erzsébet, a grafikában Gondó Zoltán, László Ákos, Mohácsi Péter, Szilágyi Imre, Tamus István, a szobrászatban Gyórfi Lajos, a zománcképekben Bessenyei Valéria, Gyongy Enikő, Úveges Mária). Főleg ezek a tulajdonságok jelölték ki együtt a tárlat helyét a hasonló országos választekben, nevezetesen ama tisztes második vonalban. Nyomatékuul még a műfaji sokoldalúság említhető.

Csak hogy a társadalmi jelentőséget a művészi jelentőség hitelesíti. Itt fonódnak össze a szálak. Szervező és kiállító ilyenformán kölcsönösen érdekeltek válik ebben. Hát akkor miért a mesterséges szűkítés, miért az önkényes távolmaradás? Hát akkor ki kezdte és kezdi, ki viszozozta és viszozozza ezt az áldatlan ongerjesztő körforgást? Eljött az ideje, hogy mindenki lezámoljon saját tevédesével vagy tevégyésével. Részene az is, hogy a szervezők ne egyszerűen csak hivatkozozanak a zorduló körülményekre, de igyekezzenek úrrá lenni rajtuk. Ez ésszerű alkuval jár. De nem lemondó megalkuvással. Esetleg akár nyilvános főpróbanák is tekinthető erre a mostani nagyobb siker és kisebb kudarc. (Kölcsy Múvelődési Központ — Kosuth utcai kiállítóterem)

Székelyhidi Ágoston

Ha sokoldalúságot mondunk, nem okvetlenül gazdaságot értünk. Mértékül itt nyilván a lehetséges és a megvalósult gazdaság összevetését alkalmazhatjuk. Lényeges kérdésekkkel is szembe kell nézni ennek nyomán. Vajon mi a háttér, hogy negyven festő, kilenc grafikus, nyolc zománcképműves társaságában mindössze négy szobrász (Gyórfi Lajos, Lakatos Aranka, Póznér Gábor, Rácz György) és két iparművész (Holb Margit, Madarásné Kathy Margit) szerepelt? Egyáltalán, miért maradhatott távol nyolc-tíz jeles, hivatásos alkotó? Kifogástalanul indokolható-e az az arány, hogy három-száztizenegy elbírált munkából nyolcvannegyvet függesztettek a falakra, emeltek az állványokra? Továbbá, hogy negyvenkilenc festő és grafikus közül negyvenet egyetlen egy szál, kilencet két műve képviselt? Ha főntebb kételyekről, sőt félelmekről esett szó, íme, a következők és a sejtésnek és az alapja. Minél inkább egybevágunk a mozzanatok, annál nyugtalanítóbb a helyzet. Márpedig a mozzanatok egybevágóak. Közös jegyük a mesterséges szűkítésben áll. Tetézve azzal, hogy a kiállítás ismertetőfüzete tizenhét alkotó művének fényképét tartalmazza a hatvanháromból, kibogozhatatlanul válogatási elv szerint. Rendben van, ez mellesleg. De így is cáfolhatatlanul igazolja a szűkítést, a szűkítés mesterséges mivoltát, ennek megkülön-

A SZÍNÉSZNŐ MONOLÓGJA TIKOS SÁRI

„Tehát nem világrengető tehetség? Csak, úgy tehetség, mindközönösen?” — anyám fölpackolt és hazahozott, balerinapályafutásom így ért véget, gyerekkoromban, mielőtt még elkezdődhetett volna. Anyám föl vitt Pestre, megmutatott a tanárnőnek, azután szépen hazajöttünk. Csodálatos, nyitott felfogású szüleim voltak, de az igaz, hogy volt bennük valami erőteljes realizmus! A balett-táncosoknak harminc-éves korukban vége a pályájuknak, apám ebből indult ki, amikor ellenezte a pesti akciókat, anyám viszont abból, ha nem váltom meg a világot, akkor inkább maradjak Debrecenben, amely város jó volt az őseimnek is, úgy ötszáz évig. És egybékint is, mondta, konfirmálnod kell! Másodsorú érettségi után kíséreltem meg, hogy elszakadjak a várostól, 1948-ban jelentkeztem a színművészeti főiskolára. A családi háttérben, akkor a következőképpen festett: apám, előzetes letartóztatásban várta az ítéletet, mert hogy a hortobágyi fásítási program egy bizonyos részletében vetkesnek találták. Hosszú évek múlva derült ki, hogy neki volt abban az ügyben igaz, de ez '48-ban, az én felvetelmidején még nem volt világos a hivatal számára, úgy-hogy arról szó sem lehetett, hogy belőlem főiskolai hallgató lehessen.

Akkor elmentem Berczig Sárahoz, mozdulatművészetet tanulni, ez lényegében ugyanaz, mint amit ma dzsesszbalett néven emlegetnek. Az unokatestvéreméknél laktam, fiatal házások voltak, egy szobájuk volt és lassan rájöttem, hogy ez így nem a legideálisabb állapot a számukra, úgy-hogy — mert pénz hiján más megoldás nem volt — ismét hazajöttem. Talán nem kellett volna, mehettem volna a Royalba tancolni, talán ez volt az első igazán téves döntés az életemben. De egyrészt, itthonra kellett a pénz, dolgoznom kellett, másrészt van valami ösdebreceni tunyaszág bennem, igazából én sohasem tudtam a saját ügyeimért harcosan kiállni. Akkor sem, később sem.

Némi előképzés, tanfolyam után elmentem a dohánybevaltozhoz gyors- és gépiro-nak. Hát, nem ez volt az álomom. Viszont ötszáz forintot kerestem, a családban egyedül nekem volt fix havi jövedelem, nagy szükség volt erre a pénzre. A balettet abbahagytam már regen, helyette azonban tornáztam, ilyen úton kerültem a dohánvosokhoz is. Három évig tartott ez, és akkor úgy döntöttem, hogy tovább nem csinálom. Téri Árpád volt akkor a színházigazgató, s a színművészeti főiskola úgy tartott felvételit, hogy ide, Debrecenbe utaztak le a tanárok, Bánki Zsuzsa például. En akkor már nem akartam főiskolára menni, én Téri elé akartam kerülni, és a színházba bejutni, de ehhez muszáj volt felvételiznem. A felvételim sikerült, de nem utaztam Pestre. Kértem Téri-t, vegyen a színházhoz. Nem vett, azt mondta, ez lelkiismeretlenség volna a részéről, tessék tanulni! Visszamentem a dohánybevaltóba. Vegül csak bejutottam, de nem színészek, hanem a tánckarba. Az első színrelesemem 1952-ben volt, mellesleg akkor omlott össze a színház hátulja, úgy-hogy erre a dátumra mindenkeppen emlékezni fogok, életem végéig. Az első prózai szerepemet, valami szolgálatlány-szerepet a Kortvélyesi színpadon játszottam, azután emlékszem a Veszélyes forduló című darabra, s játszottam Mensárossal, Latinovitscal is. Ekkor már férjnél voltam, sőt egy gyermekem is volt már, édesanyám a színházba hozta be szoptatási időben. A fizetésem

ezer forint körüli, és külön pénzt kaptam a prózai szerepekért. Hogy erre ne kelljen a színháznak külön költeni, segédszínészé minősítettek mert tudvalevően a segédszínész minden munkára kötelezhető ma is! Van az életemben néhány furcsa kanyar. Örökké prózai színész szüntelenül verset mondtam, később az Ady Társaság unnepegein szavaltam, ugyanakkor állandóan táncos szubrett szerepeket kaptam. A második rossz döntésem: amikor megkaptam a színészi státuszt, el kellett volna mennem Debrecenből és ragaszkodni ahhoz, hogy prózát játszassak. Azt hiszem, a tunyaszágomról már beszéltem...

Hogy milyen szerepeimre emlékszem vissza, milyen, általom is sikereseink érzett alakításokra? Igen, például a Macskajártékra. Egérke szerepére, első találkozásom-ra Örkényvel. Nem úgy indult, mintha színházdöntő siker készülődne! Lontay-nak nyáron nem mondták meg, hogy főszerepet kap, nem tudta a szövegét, szegény Huszárik Zoltán, a rendező az első két héten állandóan elaludt a próbákon. Sallai Imrénék nem volt hallókészüleke! De azután remekül ment minden, Huszárik úgy instruált, mint a festők: volt egy há-tározott képe a darabról, s ha valaki ebből a képből kilógott, azt visszatette, egybékint sokat bízott a színészekre. Szerettem a másik Örkény-darabot, a Pisti a vízivatarban-t, ott Pisti anyját játszó-tam, és örültem, hogy az író özvegye, Rad-nóti Zsuzsa is elégedett volt velem. Van-nak kinos emlékeim is, például Németh László Villámfény című darabja, illetve az én szerepemelekm ezek közül való. Hagytam, hogy a rendező szabályosan ki-tömjön, kigömbölyítsen, csak azért, hogy kellően testes legyek, pedig hát mennivre lenyegtelen ez a darab igazi mondanivaló-jához képest. Állandóan a párnákra kellett figyelnem, és a tetejében majd megsülttem. Ha csak egy kicsit is harcosabb természet van, ezt nem engedem a rendezőnek! Nem szabad ezen a pályán földelni az el-képezeinket, ide konokság kell, akarat, erőszakosság is olykor. Ma már azt is tudom, hogy valójában sohasem tudtam ki-elvezni semmit, annyit családt, maganéletit kavargás, esemény volt körülöttem, halál, betegségek, szülesek, valahogy mindig in-kább a család és nem a színház volt a központi tényező az életemben. Azt tudom, hogy túl sok volt a pályámon a zenés darab, aminek nem nagyon örültem; tudom, hogy mindig borzasztóan vagytam arra, hogy Csehovot játszassak, ez viszont soha nem sikerült; tudom, mikor próbáltam eleget és mikor letem úgy színpadra, hogy éreztem a szűk próbaidő miatti bizonytalanságot, egyszóval sok mindent tudok, de a lenyegyet nem: igazán színész-alak vagyok-e? Gyanús! Januárban nyug-dijba megyek és ez a tény — harminchat év után otthagyni a színházat és ugyanazt a színházat, az egyetlent — nem rendít meg annyira, mint illene, kellene. Persze, ha hívnak, játszani fogok, most is a Villa Negrárt próbálom, de mindent nem fogadok már el. Találok magamnak itthon munkát, na, például ez is különös, hogy nem rette-gek a színház nélküli napokról. Igen, van-nak sérelmeim is, harminchat év alatt összegyűlt néhány és jutott a végére is, de nem ez a döntő. Azt még nem mondtam, hogy bár állandóan a színház búvkörében éltem, rengeteg minden akartam lenni — nagykoromban. Vegyszé, építészmérnök, útságró! Lehetséges, hogy merő véletlen-ségből lettem színész? Sohse tudom már meg.

Lejegyezte: Cs. Nagy Ibolya

Hadházi pótlékszregor

EGY DÖNTÉS KÉT MEGKÖZELÍTÉSE

TÉZIS
Kissé „kizökkent az idő” a hajdúhadházi Földi János Általános Iskolában, csorba esett az intézményi közelet harmóniáján. Az oknak bankószaga van, a sürölődés, a sérelem tán nem is tud igazán számottevő lenni, ha nincs pénzmozgata. Történt, hogy néhány pedagógus — közülük Karászy Endréné, Ecsedi Ákos és Tóth Endre adta nevéhez a cikkhez — a szeptemberi és az októberi borítékját könnyebb-nek találta a korábbiaknál, a jogosnak érzettél. Helye-sebben, érthetőbben mon-dva: mérsékelték a különle-ges munkahelyi pótlékuul, amely pótlék a cigány osz-tály(ok)ban való tanításért illeti meg őket. Egyikük öt-ven, másikuk száz, harmadikuk, negyedikük százöt-ven-százötven forinttal ka-pott és kap ezután keveseb-bet, mint eddig. A kétévesi (szeptemberi és októberi) különbözetest együttesen az októberi munkabérből von-ták le.

Mint Ecsedi Ákos elmondja, erről a döntésről az is-kolavezetés nem értesítette a pedagógusokat. Egyértel-műen önkényesnek tetszet tehát ez a cselekedet. Ho-gyan és miért hozták meg ilyen döntésüket az intéz-mény élén állók? — vetődik fel határozottan a kérdés. A fizetések általában emelke-dő tendenciát mutatnak, időtelvén egyre több pénz visznek haza azok is, akik-nek munkakörülményei, be-gosztása, teljesítménye nem változik. Az összegek reál-értéke elmarad a kívánatos-tól — s akkor még nagyon finomak vagyunk —, kell-e hát csodálkozni azon, hogy az emberek beleszisszennek, ha valaki inflálódott forint-jaikkhoz nyúl. Az egyik fel-szisszenőnek — huszsten-dős munkaviszony után — a 850 forintos különleges munkahelyi pótlékuul evvtt mindössze 6100 forint a havi bére, a jövedelme (az ő esetében a kettő tökéletesen egybeesik).

ANTITÉZIS
Hallgattassék meg a má-sik fél is — tartja az oknyo-mozói illendőség. Hogyan indokolja a döntést az isko-la vezetőinek felelős gyüle-kezete?
Búzás Csabáné igazgató (augusztus óta élvezi kartár-sainak bizalmát), Vass László és Oláh Józsefné igazga-tóhelyettesek és Varga Im-réné szakszervezeti főbizal-mi biztosít arról, hogy a döntés alapos, közös munka eredményeként született meg.
Az iskola összesen 5050 forint ilyen pótlékuul kap a megyei tanácstól, ezt itt

most fájdalmasan ért a pótlék mérséklése, többet kap-nak a keretből, ha ismét vi-szontagságosabb körülmé-nyek között dolgoznak.

— Hogy nem szólunk a pótlékvaltozásról, az való-ban hiba, s az én vezetői ta-paszlatatlanságom a magya-rázata — jegyzetelem Búzás Csabáné szavait.

SZINTÉZIS
Mint látható, a második oldalnak szintén sok igazsá-ga van. Nem is tudunk itt valódi, katarzist eredménye-ző, megnyugvást hozó szin-tézist sikeríteni. Mi lehet mégis az eset tanulsága? Mindenekelőtt az, hogy a keresetsökkenés veszélyes helyzet, sűrűlő okoz, konf-lyiktust teremt. A „munka-erő” (neveződjön most így az adófizető állampolgár) pénzéhez nyúltn csak na-hát nem az egyes nevelőket gyon megfontoltan, agypró-illeti meg, hanem az elvég-zett feladatokért jár. Az alapo-zó nevelő munkát ho-norárujuk leginkább, az el-sős, másodikok gyerekeket tanító pedagógusok kapják a legnagyobb összeget, hiszen az ő dolguk a legnehezebb. Hasonlóan áldatlanok a kö-lára függeszteni, hogy elej-t lehessen venni a titkolódz-s vádjának, a homályos talá-lgatásoknak, gyanúsítgá-tásoknak. Viszontag pedig ajánlatos nagyobb megértés-sel fogadni a testületi dön-téseket, nem szerencsés azo-kat személyes sértésnek, tá-kuulmadásnak minősíteni, hisz kiderülhet a kés. Nem fe-leldekezhetünk meg a velük foglalkozó kollégáink foko-megbecsüléséről. Azok a pedagógusok, akiket

Erdei Sándor

Könyv és kiállítás: DANTE ÉS DALI

Dali nevét és extravaganciáit ismeri a magyar közönség. Művészetét alig. Ami kevés publikáció itt-hon napvilágot látott, az polgárpukkasztó, neurotikus megnyilvánulásairól szól. Műveivel reprodukciókban is csak elvétve találkozunk. (Van ugyan a Szépművészeti Múzeum grafikai gyűjteményében egy-két Dalirajz.)

Ezért is érdemel megkülönböztetett figyelmet az a december 3-ig nyitva tartó kiállítás, amelyet a Budapesti kiállítóteremben

(Bp. V., Szabadsajtó u. 5.) rendeztek *Dali Dante-illusztrációi* címmel. Meg azért, mert a tárlat egy könyvpremierhez is kapcsolódik. A Helikon Kiadó pompás kötetben jelentette meg Dante Isteni színjátékát, Salvador Dali 30 színes illusztrációjával. Ez a harminc festmény válogatás abból a százból, amelyet a művész az olasz kormány felkérésére 1952-ben készített.

Kormányfelkérés ide, kormányfelkérés oda, a műre akkor az olaszok nem tar-

tottak igényt. Néhány év múlva Dali illusztrációit a francia Josep Forét „tedez fel”, és készítette el az első kiadást. 1955-től 1960-ig tartott a nagyszabású vállalkozás. Azért ilyen soká, mert Dali akvarelljeiről két francia művész fametszeteket készített (ez rendkívül nehéz és időigényes munka). Dante művét aztán 12 kötetben jelentették meg a minden énekhez tartozó egy-egy illusztrációval. De közöttük valamennyi fametszet külön minden színárnyalatának nyomtatás is. Fantasztikusan szép és fantasztikusan drága kiadvány volt, mindössze 100 példányban. Ezt újabb négyezer fölötti példányos kiadás követte a Heures Claires kiadónál.

A második kiadás aztán mégis Olaszországban látott napvilágot. És a harmadik most, Magyarországon. Az illusztrációkat a párizsi Claires kiadótól kapta a magyar partner.

Megjelenésében, tipográfiai egyszerűségével elegáns, nem hivalkodó könyvet vehet kezébe a magyar olvasó. A vörös bársonykötés egy nevet emel ki fekete mezőben arany betűkkel; az íróét, Dantéét. Körötte lángnyelvek — a pokol tüzére éppúgy utalnak,

mint a mennyország fényözönére. Az egységesen szép védőborító, a kötés és a tipográfia Szántó Tibor munkája. A nagyon gondos szép nyomdai munka a Kner Nyomdát dicséri.

És most vegyük szemre Dali illusztrációit! A szürrealizmus legszélsőségebb képviselőjeként számon tartott mester egész életműve kibontakozik e festményeken. Az szinte természet, hogy a dantei Pokol megjelenítésénél Dali sajátos megfogalmazású szürrealizmusa uralkodik. (Mintha Dali esetjére írta volna a költő e sorokat: „Emberek voltunk, s fává kelle lennünk”, vagy „Arcát igazi ember arcának hinnéd — De teste végig kígyó teste innét.”) A Purgatórium énekeiben inkább a művész fantáziadús rajzi bravúrja dominál. A Paradicsom illusztrálása meg szinte a reneszánsz hagyományt követi, tele árnyalattal, rajzi finomsággal, lírával.

Ez a száz Dante-illusztráció arról győz meg bennünket, hogy Dali fantasztikusan nagy művész, aki mélyes mély alázattal szolgálja az írott szöveget, s századokat tud átfogni, közel-hozni egymáshoz.

Kádár Márta Dali illusztrációi a magyar kiadású Dante-kötetből

ÉRTSÜNK SZÓT!

Ez érdekében

Hallgatom a rádió reggeli adását. Természetesen gazdasági kérdésekről van szó: egy területi vezető a hátrányos körülmények közt dolgozó termelőszövetkezetek megsegítéséről beszél. Kijelenti: „Ha ez érdekében nem munkálkodunk, a térség relatív lemaradása tovább fokozódik.”

Szokatlan, még újszerű az ez érdekében célhatározói névutós kapcsolat: rendesen így hangzik: ennek érdekében. De érdekes az érdek szó önmagában is. Alapja, az érdekel ige az ér gyakorított képzős alakja, mintha azt mondanánk: érintget. Az érdekel régen azt is jelentette: sújt, szorongat (csapás, ellenség), hiszen ami ér, érint bennünket, az lehet jó is, rossz is. Mára az érdekel fő jelentése ez lett: figyelmet ébreszt valakiben valami, főleg azért, mert abból valami előny, haszon ígérkezik. Ezzel magyarázható a nyelvújítók által a múlt század elején csinált szó: az érdek = fontos, hasznos, szükséges dolog, ami valaki helyzetét előnyösen érinti, alakítja.

Mivel az emberek cselekedeteit gyakran a várható előny, a haszon megszerzése irányítja, az érdek fogalmához a cél fogalma is gyakran társul. Az érdek és a cél jelentésének összekapcsolódása alakította ki a valaminek az érdekében = valaminek a céljából jelentéspárhuzamot. Így jött létre a céljából névutó mellé szinonimaként az érdekében. A nyelvújítás sokáig harcolt ellene, mert „papirosizúnak” érezték. Elterjedését azonban nem lehetett megakadályozni. Leginkább a sajtó, a tudományos ismeretterjesztés nyelvében használatos, rendszerint olyan főnév mellett, amely maga is valamilyen ige elvont főnévi származéka: mindent meg kell tenni a feszültség enyhítése, a leszerelés érdekében. Az ilyen szerkezetekben az érdekében a céljából-hoz hasonló névutószerű elem. Ha azonban azt mondjuk: Ezt nem a magam, hanem a barátom érdekében kérem: akkor az érdekében kifejezés eredeti jelentésében szerepel, nem névutóként. Amikor azonban a birtokos jelző -nak nek ragja a mutató névmásról is elmarad mellőle, jelentése pedig egyezik a céljából-éval, névutó volta erős: ez érdekében.

Ha az érdekében névutó fejlődése nem szabálytalan is, sokszor zavaró az alapszó jelentésének felébredése, ezért nem kell lépten-nyomon használni. Az állomásokon például naponta sok százszor hangzik el: „Kérjük kedves utasainkat, hogy a kocsik ajtaját a balesetek elkerülése érdekében csukják be; a nyitott ajtókat balesetet okozhatnak.” Ihetne változtatni így: „A balesetek elkerülése céljából” vagy: „... hogy a baleseteket elkerüljék”. Esetleg így is lehetne mondani: „... a kocsik ajtajait csukják be, nehogy baleset keletkezzék.”

Mondhatnánk azt is: „A kocsik ajtaját csukják be a baleseteket elkerülendő” — ez azonban túlzottan választékos, irodalmias volna. A legegyszerűbb megoldás ez lehetne: „A balesetek elkerüléséhez (elkerülésére) csukják be az ajtókat!” Ezek a megoldások azonban kevésbé idézik fel a cél fogalmát. Az -ért rag meg azért nem jöhet szóba, mert benne gyakrabban az oksági vagy csereszonyi ébred fel, noha a cél kifejezésére is használatos.

Mai nyelvünkben számos olyan névutó van, amelynek kialakulása, szerkezete megegyezik az érdekében-ével. Egy altípusba tartozik vele az alapján, céljából, dacára, fejében, esetében, korában, következtében stb. Nem hibáztathatók, legfeljebb terjedelmek, pontoskodók. Túl gyakori használatuk az egyszerűbb megoldások rovására nem kívánatos.

Sebestyén Árpád

ÚJHELYI JÁNOS:

Szibériai pillanatok

Szibéria reggel. Az Irószövegességi küldöttség — repülővel — éjjel előtt indult Moszkvából, s kora reggel érkezett meg Novoszibirszkbe. Hiába, a négyórás időeltolódás... Budapesthez hat.

Allok a repülőter transzítvárotermében, kibámulok a hatalmas üvegablakokon, még alig-alig dereng, végtelen a csend és a nyugalom. Pára és köd — szeptember elején járunk. Az üvegen át megpróbálom magamba szívni Szibériát. Talán megszeretem, talán ő is megszeret engem. Hiszen keresztapám sokat mesélt róla, a második nagy háború után itt volt hadifogoly. Régen volt, háború után voltunk.

Es most béke van, nagy-nagy csend, nyugalom. Beszállunk a mikrobuszba, s ahogy haladunk Novoszibirszk új központja felé, hirtelen minden megváltozik. Az utakon hatalmas a forgalom, főleg a városból kifelé jövőn. Vologya, a fogadónk (kedves 30-as fiú) megjegyzi: „Szabad szombat van, mindenki igyekszik ki a dacsájába. Talán ez az utolsó nyári hétvége.” Egyszeriben otthon érzem magam, hiszen nálunk is közeledek az ős, s aki teheti, menekül ki a szabadba.

Elhelyezkedünk a szállóudvarban, most a pihenés következik. A város bemutatása délutánra van tervezve, de engem nem fog a hely. Elindulok egyedül a város felfedezésére. A hatalmas Novoszibirszk Szállóval átel-

lenben van egy pályaudvar, odamegyek. Itt is hatalmas hétvégi forgalom. Mintha Miskolc vagy Debrecen pályaudvarán lennék. Sietős és ráérős emberek, buszra tolongók és kényelmesen várakozók váltakozása. Sorban állás a vasúti jegyért, bábeli nyelvzavar, padokon alvó emberek, gyerekek, rengeteg gyerek: sírók és alvók, mintha otthon lennének. Kibontott elemzések, csemagok, de velünk ellentétben, alkohol sehol. Sőt, dohányozni is tilos, csak a kijelölt helyeken szabad. Az emberek végtelen nyugodtak (nem úgy, mint nálunk), megfontoltan, békésen várnak a sorukra.

A pályaudvar után rövid sétát teszünk Novoszibirszk új negyedében. Az igazi várost 1937-ben kezdték építeni, rengeteg az új épület, de imitt-amott még a régi faházak is feltűnnek a betonkolosszusok árnyékában. Szeretnék belesni az ablakokba, reménytelen; a város zárt és szigorú.

***

Közel van még a háború. Percnyi pontosággal érkezem a szálloda halljába, a mai program rövid városnézés, Novoszibirszk igazi központjába hajtunk. A kedves idegenvezetőnő szorgalmasan magyaráz a látványokat. A Nemzeti Parknál kitessékel bennünket a mikrobuszról,

s megkér, hogy oltsam el a cigarettámat. Némán sétálunk a gyönyörűen ápolt, zöldtől gazdag parkban. A köposztamenseken a szibériai történelem nagy alakjainak mellszobrai, politikusok, történészek, művészek... Hatalmas, égbe nyúló gránittáblákhoz érünk, rajtuk a második világháború alatt elesett novoszibirszki hősök vörösrézrel bevéselt nevei. Közel harmincezer ember esett el a nagy honvédő háború alatt csak Novoszibirszkből. Az utolsó oszlopon még van hely, hiszen ahogy a kísérőnk mondja, még ma is kerülnek elő új nevek, s az életben maradtak itt örökölték meg az emléküket. Öreg néni fényesre síkál egy régi nevet, mellette egy szál vörös szegfű, nem néz ránk, csendesen beszél magában. Lehajtott fejjel megyünk ki a Nemzeti Parkból. Túl közel van még a háború.

***

Vitya. Másnap hajókirándulást tettünk az Ob folyón, itt ismerkedtem meg a 30-as, jóvágású, szőke, kék szemű szibériai legénygel. A menetrendszerű hajóval ruccantunk ki a város közepébe, az üdüllőnegyedbe. Mi voltunk egyedül külföldi utasok, rajtunk kívül többnyire novoszibirszki munkáskülső emberek szorongtak a hajón. Mikor megtudták, hogy magyarok vagyunk, azonnal helvet adtak nekünk az ablak melletti üléseknél, hadd lássuk közvetlenül a gyönyörű szibériai tájat, ami leírhatatlanul szép. Valami végtelen fenséges nyugalom fogja el az embert, ahogy a szeliden dímbes-dombos, különféle erdőkkel tarkított tájat nézi. Sze-

Dany

M

N

merkelt az esütött a nap, hők mögé. De Kimentem a tótam. Vitya, kötelezően do vállam — Ha kormányosfülkébe látasz. — Bol és néhány pe magyar küldő parancsnok. férfi, Alexand szeretettel mu A visszafelé már újra a fé suhanó erdők kínált, és én gadtá. Aztá szarvashibát, akartam aján percc visszat kezdődik. Mir eltűnt. Elszig bórómön tá otthon is hall embert kemere ke és önértet Alföldön. Idő hozzánk. Cig tünk a várh meg arról, ho zárták a dacs szal, úgy apr kezdődik. Mir volna. Szép ó Vityával me ban újra talá vaszibirszki k öt óra felé. A üzlet előtt so gyelmes. Beál árusítás volt. arkokat. Mind gos szó sehol.

Danyi Gyula versei:

ELKOPTÁL

A kaszád éle, a rozsdá bele oldódott a rozsdába.

Szembe bújított a bánat. Ropogtatnak szálmazsák. — Jöhet már a kaszás érted, lekaszálhatja a rétet:

nem talál rád, mert már régen nyomod vesztet az egészben...

Dédleget füst, felhő, harmat. — Az elemek eltakarnak.

MUNKAESZKÖZEIM

Kockás írka, és egy száz hegyes ceruza munkaeszközökem itt vannak ágyam mellett a kis asztalon hallgatnak, arra várva, hogyha kell elővehessék a kezemet, s kedvükre dolgozhassanak.

DIVAT

Divat az onsajnáltság. Panaszokom: jaj a szívem. — Most a mellem, holnapra más testrészem faj, és elhiszem, hogy beteg vagyok igazán... Találgatom: talán a rák, infarktus, melyik nyavalyám kezdte meg hadgyakorlatát... Mi készül, milyen baj támad, szövegetemben mi farag. — De aztán fogom sapkámat, amit kifakított a Nap, és viselem tovább hűen. — S amitől hatvan éve már félek, remelem, hogy hűten marad meg hozzám a halál... Legalább addig hűten marad, míg menni tudok, s azután jobb lesz, ha minél hamarabb öltekap, s visz, mint az anyám.

BARÁTAIM

Homokozóban játszanak, csicseregésük, hegyről szaladó erecske csobogása.

FOGYOGATUNK

Sok ismerős halottam után Csibbi is rábízta testét a rogre. Lehunyta szép Kutyaszemét örökre... Ott temettek el, ahol születtem, ott pihen a nógrádi földben, és ahol ő született ott pihenek majd, ha meghalok.

MÁR EGYREMEGY

Hogy későn kelek vagy korán. Munkahelyem, a koponyám.

És gondolkozni szeretek, éjjel vagy nappal, egyremegy...

Ha elpilledek, alhatom, fáradtságom, az alatom. —

Nem kell az óra már nekem. Munkaidóm, az életem.

A várszínház két évszázada

Szerző legyen a talpán, aki fordulatossabb cselekményekkel szolgálhat, mint a történelem. Jó alkalommal ismételjük ezt a régi igazságot, mert most, midőn a budai Várszínház két évszázadára emlékezünk, lehetetlenség különbséget tenni a teátrum története és a valóságos történelem között.

II. József nem szándékozott Budán színházat alapítani. A hivatalnok fejedelem összevonta a Pozsonyban működő helytartótanácsot, a Bécsben létező magyar királyi kamarát, a Kolozsváron székelő erdélyi kancelláriát, s mindezt, együtt a királyi kúriával, Budára összpontosította. Pestre meg az egyetemtel léptette Nagyszombatból. Mivel pedig a magyar koronához tartozó kormányhatóságok meg nem lehettek a folytonosságot igazoló kardinális okmányok nélkül, ide kellett összpontosítani az országos hatáskörű nagy levéltárakat is, például a panonhalmi főapátságét. Ekkor Budán őrizték számos világi és egyházi iratokat. Mégpedig a General Commando hatalmas épülete melletti templomban.

Na, de mi köze mindennek a Várszínházhoz? Bécs és Pozsony elkényeztetett német hivatalnokai, s a hozzájuk sorolható németül beszélő magyarok is erősen hiányolták az akkor még vidéki Budán a nagyvárosi szórakozásokat. Még a Kolozsvárról ide költözött kancelláriai tisztviselők is visszasírták Erdély fővárosát. A császár a maga puritán ízlése szerint társalgó kaszinót, tekepályát, sőt sörözőt nyitított kedves hivatalnokainak, de azoknak elsősorban színház kellett.

József megadta nekik — igaz, oroszlábrást a budai polgárok pénzén. Az a bizonyos General Commando 1784-ben rendezkedett be a karmelita szűkek óriási klostromába, s a templomból pedig a tündöklő tehetségű Kempelen Farkas varázsolt pompás színpadot, bámulatos gyorsasággal: 1787. október 17-én már sor kerülhetett az avató díszelőadásra.

Alig egy-két évig töltötte meg a Várszínház 1100 személyes nézőterét a telepes közönség, máris jelentkeztek a kifulladás tünetei. Hiába kapott kedvezményt mind a színtársulat, mind a közönség, rákényszerültek a viharvert, éhenkórász magyar vándorszínház befogadására.

Bármennyire kerüljük a túlzó kifejezéseket, nem mondhatunk mást Kelemen Lászlóról és társulatáról, hogy hőskölteményt írtak cselekedeteikkel a magyar színházművészet megalapításakor. Ez az első magyar színjátszó vándortársaság lépett a Várszínház színpadára 1790. október 25-én.

A csodálmódon halasztódott, végül mégis bekövetkezett. 1832-ben még segélyfolyósítás mellett sem vállalta a német társulat a Várszínház működtetését.

Palócföldön hányódott-bolyongott a kassai magyar színész-társulat, amikor híret vettek a Várszínház zárásának. Rögtön kibérelték, jelképesen évi egy aranyat fizettek használatáért. Ettől kezdve ahány név, annyi regény. Kezddük a hölgyekkel: Egressy, Landvayné, Kántorné, Telepyné; volt köztük egy még nem felnőtt hölgy, inkább csak fruska, Benke József színész tizenhat éves leánya, Juditka. Eleinte laborfalvi Benke Juditnak nevezte magát, aztán lett belőle Laborfalvy Róza. És a férfiak, nagyszerűségben méltó párjai a színésznőknek: Egressy Gábor, Megyeri Károly, Szentpétery Zsigmond, még mindig abból az első, korszakot nyitó kassai társulattól. Őket követték a Szigligeti Ede, Deryné Széppataky Róza, eladdig, hogy itt ötvöződött remek együttes az a művészgárda, amely éretten, felkészülten, a nagy szerephez méltóvá növekedve vehette birtokba 1837-ben a pesti Nemzeti Színházat.

E nagy eseménytől 1870-ig megint német lett a Várszínház, de a szerencse ezúttal még kevésbé járt a kedvében. Örökre az erdélyi telenség tángott benne, s csak akkor pezsdítette meg az elevenesség, amikor a Nemzeti Színház kamaraszínházaként olyan csillagok hozták vissza ide a fényt, mint Prielle Kornélia, Blaha Lujza, Jászai Mari, Márkus Emília, Ujházy Ede, Szigeti József, Halmi Ferenc.

A Várszínház viszontagságokkal tarkított és regényességgel diszített sorsa tragikussá lett a második világháborúban: izzé-porrá bombázták. Úgyzólván az alapoktól kellett újjáépíteni. Csak 1962-ben jutott el a tervezőasztalig, a kivitelezés munkálatai 1971-ben kezdődtek, és 1978. február 13-án avatták fel újra. A Várszínház történetének mai epizódjai már a szemünk előtt zajlanak.

Gerencsér Miklós

Hírünk a hazában

1987-16.

BÉKESI ÉLET

Vida István: Bajcsy-Zsilinszky Endre és Derecske. — Békési Élet, 1987. 2. sz. 210-288. l.

BÜVÁR

Dudas Miklós: Virágmentők. (Az Erdőpuszta ritkasága.) — Búvár, 1987. évf., XLII. évf., 9. sz., 35. l.

ELET ES IRODALOM

Pásztohy Domonkos: Sinka István karácsonya — 1956. = Élet és Irodalom, 1987. szept. 18., XXXI. évf., 38. sz. 4. l.
Bata Imre: Szabó Magda születésnapjára. = Élet és Irodalom, 1987. okt. 2., XXXI. évf., 40. sz., 11. l.
Nyilasy Balázs: Na, ebből sem lesz óda. (Dusa Lajos Április ez még! c. kötetéről.) = Élet és Irodalom, 1987. okt. 9., XXXI. évf., 41. sz., 11. l.
Marx József: Debrecenről a világirodalomig. (Kardos László: Száz kritika c. munkája.) = Élet és Irodalom, 1987. okt. 9., XXXI. évf., 41. sz., 11. l.

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

(Horpácsi): Múltidéző. (Az Alföld hasábjain folyó Debrecen-vita) = Észak-Magyarország, 1987. június 1., XLIII. évf., 127. sz., 4. l.

Mile Lajos: A provincia becsülete. (Cs. Varga István: Utak és távlatok c. könyve.) (A tanulmányok közt debreceni vonatkozású is van.) = Észak-Magyarország, 1987. augusztus 8., XLIII. évf., 186. sz.

FOTÓMŰVÉSZLET

Sz. Kürti Katalin: A debreceni fényképezés hőskora (1862-1902.) (Illusztrált) = Fotóművészet, 1987. 1. sz., 9-14. l.

GYÓGYPEDAGÓGIAI SZEMLE

Kincses Gyula — dr. Kincses Gyula: A szintézis és a tanulói teljesítmény kapcsolata. (Debrecen, Gyengénlátók Általános Iskolája) = Gyógypedagógiai Szemle, 1986., XIV. évf., 1. sz., 1-12. l.

KELET-MAGYARORSZÁG

Tóth Kornélia: A K(elet)-M(agyarország) vendége a szülészprofesszor (dr. Lampé László). = Kelet-Magyarország, 1987. június 6., XLIV. évf., 132. sz., 10. l.

Máthé Csaba: A K(elet)-M(agyarország) vendége a művelődéskutató (dr. Soos Pál). = Kelet-Magyarország, 1987. július 18., XLIV. évf., 168. sz., 10. l.

(L. B.): Csökigya a megyén át. (Hajdúszoboszló és Beregdaróc között.) = Kelet-Magyarország, 1987. június 16., XLIV. évf., 140. sz., 1. l.

KÖNYVTÁROS

„Lélegzethez jutottunk” (Arató Attila — Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár — nyilatkozott a helyi lapnak a gyermekrészleg új épületbe költözéséről) = Könyvtáros, 1987. 6. sz., 294. l.

Tóvári Judit: A „püspökladányi modell” = Könyvtáros, 1987., 8. sz., 467-471. l.

Zirc Péter: Könyvtári kiadványokról — könyvtáros-szemmel. (A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár kiadványairól is) = Könyvtáros, 1987. 9. sz., 565-568. l.

MAGYAR HÍRLAP

A magyar békemozgalom támogatja a kormány programját. (Az OTB ülése Debrecenben.) = Magyar Hírlap, 1987. szept. 21., 20. évf., 222. sz., 6. l.

Elhunyt Kádár Béla professzor. (A DATE oktatója volt.) = Magyar Hírlap, 1987. szept. 30., 20. évf., 230. sz., 7. l.

V. Bálint Éva: Békés nyugtalanságban. (Szabó Magda köszöntése.) = Magyar Hírlap, 1987. okt. 5., 20. évf., 234. sz., 4. l.

(H. J.): Rész és egész. (Szociálpolitikai tervek a Hajdúszoboszlóban.) = Magyar Hírlap, 1987. okt. 16., 20. évf., 244. sz., 4. l.

Hegyes Zoltán: Fegyvert lopott, ölt és rabolt. = Magyar Hírlap, 1987. okt. 24., 20. évf., 251. sz., 4. l.

MAGYAR IFJÚSÁG

(Cs. N.): A józan paraszti ész szerint. (Polgári körkép) = Magyar Ifjúság, 1987. szept. 11., XXXI. évf., 37. sz., 9-11. l.

(Ablonczy): Egy ólélés emléke. (Debreceni találkozás két művésszel.) = Magyar Ifjúság, 1987. okt. 22., XXXI. évf., 43. sz., 7. l.

Karakai Ildikó: „Természetesen egészségesen” (Csehák Judit Debrecenben.) = Magyar Ifjúság, 1987. okt. 30., XXXI. évf., 44. sz., 8. l.

MAGYARORSZÁG

L. Ferencfalvi Éva: Fáziskésésben vagyunk. (Beszélgetés Jakucs Pál professzorral) = Magyarországi, 1987. okt. 9., XXIV. évf. 41. sz., 22. l.

MŰEMLEKVEDELEM

Polgár Zoltán: Hortobágyi változások. (A csárdák felújításáról) = Műemlékvédelem, 1987. 2. sz., 132-137. l.

MŰVÉSZLET

Sz. Kürti Katalin: Mirkovszky Géza emlékezete. (Kiállítás a Medgyessy Múzeumban.) = Művészet, 1987. aug. XXVIII. évf., 8. sz., 55-56. l.

Tóth Béla: A színek mestere. (Félegyházi László festészetéről.) = Művészet, 1987. szept., XXVIII. évf., 9. sz., 16-19. l.

NÉPSZABADSÁG

Tóth Benedek: Erényük a tettekre. (Nagydíjat kapott a Debreceni Hunyadi Tsz.) = Népszabadság, 1987. szept. 2., XLV. évf., 206. sz., 5. l.

Faragó Jenő: Úttörő nyugdíjasok. (Debreceni kezdeményezés buktatókkal.) = Népszabadság, 1987. szept. 3., XLV. évf., 207. sz., 5. l.

Rác T. János: A jelen megbízásából. (A Hajdú-Bihar megyei párt-végrehajtóbizottság ülése.) = Népszabadság, 1987. szept. 4., XLV. évf., 208. sz., 3. l.

Bossányi Katalin: Kerekasztal a stabilizációról, vállalati nézőpontból. (A Biogal is.) = Népszabadság, 1987. szept. 5., XLV. évf., 209. sz., 5. l.

VASÁRNAPI HÍREK

Kiss Dezső Péter: Kincsek a forrás körül. (Hajdúszoboszló) = Vasárnapi Hírek, 1987. júl. 26., III. évf., 30. sz., 4. l.

Szerkesztette: Surányi Béla

Harminchat zárszámadás

NYUGDÍJBAN MOCSÁRI SÁNDOR

De nehéz most rólad írnom, Sanyi bátyám! Amilyen könnyű volt veled a szövetkezet dolgairól korábban beszélgetni, és azt cikkekben mérhető ismeretűnk ideje alatt, most olyan nehéz a helyzetem. Nem mentegőzéseként mondom ezt, már előre, ha netán ez a portré, vagy nem is tudom, minek nevezzem hirtelen, amit rólad szeretnék felvázolni, nem úgy fog sikerülni, mint ahogy szeretném, vagy te szeretnéd.

Ennek — hiszem — az oka, hogy annyi, de annyi mindent kellene elmondani rólad, mint amennyi mindent az évtizedek során rólad, munkádrol, természetéről, kitartásodról, s főleg eredményeidről megtudtam, meg hát annyi mindent te magad elmeséltél most legutóbbi találkozásunkkor magadrol, az életéről.

Gazdag élet, telisteli munkával, roppant sok munkával.

— Szabadságon vagyok most, de ha letelik, már nem megyek vissza dolgozni. Nyugdíjas lettem. Tudja az isten, már valahogy vártam, az utóbbi egy-két évben mintha már éreztem volna, hogy szükségem van némi pihenőre. Na nem, mintha fáradt volnék, de úgy éreztem, ingerültebb vagyok a kelleténél. S a követelmények meg csak nőnek, nőnek, fiatalabb embert is próbára tesznek.

Elbűsűztattak. S tudod, az mégis furcsa volt, meg meglehetősen, ahogy ismét és amolyan ünneppélyességgel éreztem magam az emberek megbecsülését. Nem csak a rengeteg ajándék miatt, amit kaptam. A szavak, a tekintetek, a kezfogások mind elárulták ezt ezen az utolsó közgyűlésen, amelyiken engem búcsúztattak.

Hát, most meg szokatlan ez a helyzet. Megmondom neked őszintén, s ne nevesd ki érte, még mindig ugyanolyan zaklatottak az éjszákban, hánykolódom az ágyban, s arra ébredék, hogy hű, a mindenit, ma ezt meg ezt kell sürgősen elintéznem, hogy a partnerekkel meg kell állapodni, meg a határidők, meg az alkatrész, meg a pénztutalás, nehogy elfelejtsük az istenfaját, mert akkor baj lesz...

Aztán, miután mindezek átcikáznak az agyamon, csak nagy nehezen értem meg, hogy mindezek már nem az én feladataim. Hogy most már nem kell ezeken rágódom. Hogy nyugodtan aludhatnék tovább. De akkor meg már felkelek, mert halkan van, s ki tud már olyan aludni még, ha nyugdíjban van is az ember?

De azért megnyugszom, amikor milderre rájövök. Csak hát még szokatlan.

Sanyi bátyám, enged meg, hogy észrevegyem, mert ez nagyon jellemző rád: mindezt kiapadhatatlan derűvel adad elő, magad is jójt nevetve a számodra valóban furcsa és szokatlan helyzeteden, mert a derű, a vidámság ugyanúgy hozzá tartozik — s tartozott mindig — mint a szigorúság, a kitartás, a munkabírás. Meg a lendület, a tempós beszédstílusod.

Rekordot döntöttél. Harminchat zárszámadás értél meg egyfolytában, s kis híján harminchétféle voltál tsz-elnök. Megyénben ez a legtöbb, de gondolom az országos listán is az első között vagy ezzel. 1951-ben kezdted Földesen. Huszonnyéves voltál akkor. Ha belegondolok, már ettől is szédül a fejem, hogy mennyi, de mennyi munka van ebben a közel harminchétféle évben! A mozgalom kezdete, a nehézségek, a szegénység, a botladozások, a beszolgáltatás (meg gyapottermelés), az ötvenes évek nyomasztó helyzete, politikája, aztán az ellenforradalom, s az újra-

kezdés. Fantasztikus mi minden takar ez a pálya, ez az életút. De azt hiszem, a folytatás, az igazi fellendülés, a megszilárdulás, a magas szintű gazdálkodás sem volt kevesebb gonddal együttjáró. Csináltad munkaszereztől, megszálloktént, hogy mindig több és több legyen a szövetkezetnek, a szövetkezeti tagoknak.

S lett is eredménye: a szövetkezet, amelyet most odahagyál, valóban a kiválóak közé tartozik. Oda emelted, emeltétek föl.

— Tudod, még ott tartok, hogy csak kösztolgotam, izelgetem a nyugdíjasságomat. Van itt ez a porta, van egy kis háztáji jóság is, meg egy kis kert, s abban gazdálkodom. Ad ez elfoglaltságot, hallod! Mindig van mit csinálni. Úgyhogy parasztkodom most itthon. Kicsiben. Érték hozzá valamit, ha már harminchétféle év elnök voltam! Na meg cseléd, mellette a tsz-be léptem annak idején. Cselédek voltak a testvéreim is. En négyéves hadiötösgéből hazajövet léptem be a szövetkezetbe 1951-ben, s meg abban az évben beiskoláztak Gödöllőre elnököpítő akadémiára. Tíz hónapra volt, de allitom, kemény munka folyt. Nézd csak, itt van a leckeönyvem. Fiatal fattyú voltam, mi? Együtt jártam Szabó Pistával, meg Bíró Pistával, itt vannak ők is a tablón. Nekem megjött az étvágyam a tanuláshoz, s szótlan is az igazgatónak, hogy szeretnék tovább tanulni, ha már korábban nem lehetett, mert hát én hat elemivel kerültem oda. Rákosi Mátyás egyszer meglátogatta az intézetet, s azt követően nem sokkal be is hívott az igazgató, s közölte, szóvá tették az ügyet Rákosinak. De ő azt mondta, szó sem lehet róla, a mezőgazdaságnak szüksége van ezekre az emberekre, mindenkinek vissza kell menni oda dolgozni.

Igy hát nem lett semmi az én továbbtanulásomból. Visszajöttem Földesre, de az ötvenkettes év az egy kutyaa volt. Minden lefagyott. Semmi nem maradt, nem tudtunk mit adni az állatoknak. Az volt a fő cél, hogy az állatállományt valahogy megmentsük, hogy éhen ne dögljenek. Ez nagy nehezen sikerült, de mindent kitaláltunk, hogy valahogy kihúzzák a következő terméskor. Aztán jött '53-ban a Nagy Imre-politika, az megint látravetett bennünket, ismét, kenyerünk se volt, úgy adagoltuk hús dekájával, de csak azoknak, akik dolgoztak. Vittük ki a mezőre.

De valahogy mégis volt, mert azért már akkor is sikerült viszonylag jól termelni a mi szövetkezetünkben. Aztán jött ötvenhat, engem is megtámadtak, úgyhogy én azt mondtam, azokkal az emberekkel nem dolgozom tovább újra együtt. Behívták Debrecenbe, a Mezősvéhez. De én valahogy vigyattam vissza a nagyzüzembe. Jobb ott nekem, így gondolkodtam. Egyszer egy gyűlés előtt beszélgettem Béres Jóskaival, meg Rohács Jóskaival. Mondom nekik, jobb szeretnék én nagyzüzemben, falun dolgozni. Komám — mondták —, annak semmi akadály, már holnap mehetsz, ha akarsz. Ajánlották is egy helyet, ahogy mondták, egy nehéz helyet, Csök-mőt. Mondták, beszéljem meg a feleségemmel. En azt mondtam, a feleségem úgy is ráb bizza. Este megbeszéltem, másnap mentem, hogy vállalom. Jó, jó mondták, de most már meg máshova kéne menni, ami még rosszabb hely, már tizenkét, vagy tizenhárom tsz-elnököt elnyűtök ott. Melyik lenne az? — kérdeztem. Hát Szóvánt, a Május 1. Még a világot is kikapcsolták, meg elvitték, meg széthurcolták mindent, szóval nagyon nehéz állapotok vannak ott.

Akkor megyek Szóvátra — mondtam. Ez volt pénteken, másnap elmentem Szóvátra, vasárnapra meg összehívtuk a közgyűlést. Meg is választottak. Így lettem szóváti tsz-elnök.

Sanyi bátyám, én tudom, tudtam, hogy sokféle funkciót töltötél be tsz-elnökséggel mellette is. De most, amikor beszélgetésünkkel elmondtad, mégis meglepődtem. Tudtam, hogy voltál országgyűlési képviselő, tudtam, hogy volt párt-, meg tanácsai megbízottad. De azt már nem tudtam, hogy például itt, Szóváton egy időben voltál tsz-elnök, meg tanácselnök, s — ahogy mondtad — hajnalban kezdted a tsz-ben, aztán nyolc körül folytattad a tanácson, aztán ismét a szövetkezet, majd újra a tanács. Nem tudtam, hogy voltál egyszerre két szövetkezetnek is elnöke. Hogy megalakulástól kezdve munkásor voltál. Hogy a vadászársaságnak elnöke, a városi párt-vegrehajtóbizottságnak a tagja, harmincöt évig községi tanácsos, meg tanács-vb-tag. Tszker-igazgatósi tag, a tsz-üldölő igazgatója, és megalakulásokkor a debreceni tsz-szövetség elnöke is voltál. Mig mondtad is, azon tűnődtem: hogy birad? Tenyleg sok ez, azt hiszem. S közben a szövetkezet, ami önmagában is egyre több időt, energiát igényelt, hiszen az elért eredmények ismételt túlszárnyalása nem megy másképpen, szóval rengeteg tennivaló volt, azt gondolom. Mondtam is neked ott a lakásokot evők szobájában, ahol te feltűrt ingujjban ültél, s te kérdezted tőlem, aki meg még a dzsekimet is összehúztam magamon, hogy nem fádom-e, szóval mondtam neked, hogy ez nagyon soknak tűnik az én számomra, meg, hogy hogy győzted.

Te meg megint csak neveltél, s azt válaszoltad, hogy te nyughatatlan természetű vagy, te sose fáradtál el, s hogy te mindig úgy mentél mindenhova, mintha csatába indultál, s meg kell nyerni a csatát.

Ahogy megválasztottak, a következő héten már ide is költöztünk Földesre. En mondtam az embereknek, hogy amiben közösen megalapodtunk, én ahhoz tartani fogom magam, ezt tudni kell. De hát a munkafegyelmem, meg a munkába járás tudom milyen volt akkor. Ki is talláltam mindjárt egy furfangot. Volt egy Zetor traktorunk. Mondom magamban, nem lesz ez így jó, hogy mindenki akkor megy ki a földre dolgozni, amikor akar, amikor kedve van hozzá, meg akkor jön haza. Rend-szerű kéne ezt valahogy tenni. Összehívtunk mindjárt egy közgyűlést. Akkor mindennap volt közgyűlés. Mondtam, hogy itt ez a traktor, utánakötünk egy koscsit, aztán azzal járunk ki dolgozni, nem kell gyalogolni, meg majd értük is megy. Nagy volt a lelkesedés, úgyhogy megállapodtunk, reggel hatkor honnan indul a szállítás. Mi tagadás, másnap reggel egyedül zötykölődtem a kocsin. Hej, a kupaistenit, mondtam magamban, itt belebukok ebbe a munkaszervezésbe. Utközben meg ötven-hatan felszálltak, kimentünk, s tizenegyre megösszegyűltünk vagy tíz-tizenöt-en. Közgyűlés. Mondtam, levonom a munkaegységéből, mert megállapodtunk, s már írtuk is a jegyzőkönyvet. El-nök elvtárs, holnapotól leszünk, mondták, a mai én holnap se vonja le. Jó, de akkor kétnapit vonok le. Attól kezdve nagyobb részt rendeztem jártak.

Aztán valahogy javulni kezdtek a dolgok, természetesen, osztottunk, bár én arról voltam közismert, hogy óvatosan osztok, mert a fejlesztést, a tartalékolást fontosnak tartottam, ezt meg is értették az emberek. Aztán apránként a rengeteg szóváti szövetkezet, meg tévészéle kezdett összeolvadni, egye-

sülni, hatvanegy körül már csak négy tsz volt, s aztán hatvanhét január elsejétől egy szövetkezetbe egyesültünk, Lenin néven.

Úgy gondolom ma is, hogy nagyon jól sikerült ez az egyesülés. Nem volt megtorpanás, sőt mondtam, hogy attól kezdve mintha szárnyra keltünk volna, úgy mentek a dolgok. Sok fiatal jött vissza ide dolgozni, mert értelmét látták, biztos jövőt láttak benne. Megfiatalodtunk. Már akkor annyira ment a gazdálkodás, hogy fejlesztésre, nagyobb beruházásokra gondoltunk. Érthető, hiszen a telepeink szanaszét jel voltak, szeretnénk volna központosítani azokat, szeretnénk volna új, nagy gépeket, szóval sok mindenre spekuláltunk. De hát ehhez nagy pénzre lett volna szükség. Akkor egyszer csak behívtak a tanácsra. Mondták, hogy ott járt Dimény Imre miniszter, s javaslatot kért olyan üzre, amely modell-gazdasága lenne a FAO-nak, természetesen, ha vállalja a kötelezettségeket, amiket veled szemben támasztanak. Ránk gondoltak — mondták. Több mint százmillió forint beruházásról volt szó. Mi tagadás, mellevágtam a dolog, de úgy gondoltam, ezt nem szabad kihagyni. Megbeszéltem a vezetővel, s igent mondtunk. Bár tisztában voltunk vele, hogy nagy teher nehezedik majd ránk. De hát ebből az összegből szakosított állattenyésztő telepeket, takarmánykeverőt, természetirótot, -tárolót lehetett létesíteni, azokivül az egész üzem táblásítását, belvizrendezését, új dűlőhálozatot — több mint hatvan kilométert —, ezer hektáros alagvezetést, gépparkot tudtunk kialakítani.

Nagyon szépen tűnt a dolog, de egyszer csak jött a hír, hogy elfogyott a FAO-pénz, nincs miből a százmilliót megkapni. Akkor én meg elkezdtem kilincselni a miniszteriumba, a TOT-ba, hogy akkor adjanak hitelt, itt már megbeszéltek a dolgozóinkkal, nem visszahozhatunk. Úgyhogy megkaptuk a hitelt, amit becsületosan vissza is fizettünk annak rendje módja szerint.

A munka beindult, a tsz olyan volt sokáig, mint egy csatár. De hetvenben átadtuk a szakosított szarvasmarhatelepet, egy év múlva a sertéslepet, beindult a termelés. Igaz, hetvenben nagyon megijedtem, mert rettenetesen nagy belviszés volt. Úgyhogy nem tudtuk az államnak sem fizetni az adósságot. De megértőek voltak, egy év haladékot kaptunk. Aztán a többi év már biztonságos volt. Tizenkét év alatt kilencszer voltunk kiváló gazdász, meg egy csomó díj, elismerés, országos rendje módja szerint.

Hát így ment ez akkor.

Várjál csak, itt vannak a kitüntetésem, ebben a fiókban. Alig férnek bele. Megenkeltam a múltkor, tizenkilenc van. En úgy érzem, nagyon megbecsült tagja vagyok a társadalomnak. Látod, ez a legmagasabb kitüntetésem, az Április Negyediké Erdemrend. Van két Munka Erdemrend arany, egy sor Kiváló Dolgozó kitüntetés, miniszteriumiak is, meg sok-sok minden. Persze, mudegyikre büszke vagyok. Tudod, sok munka van mögöttem, de egyet feltétlenül ki kell jelentenem: a feleségemnek ugyanannyi az érdeme, mint az enyém. Ő mindent vállalt a család körül, hogy én csak a munkáim éljek. Három gyereket születt, én abból valahogy kimaradtam...

Mikor ezt mondtad, Sanyi bátyám, akkor a mindig derűs arcodra az elérzékenyülés csillogtatlan jele ült ki.

Élet füst nélkül

Egészségvédelem és dohányipari gyártmányfejlesztés

Az egészségvédelem világszerte, így hazánkban is erőteljes támadásba lendült a dohányzás ellen. Néhány nappal ezelőtt a kormány is foglalkozott e problémával, november 17-én pedig világszerte dohányzásmentes napot rendeztek.

A témával kapcsolatban Borsos János, a mezőgazdasági tudományok doktora, a Dohánykutató Intézet igazgatója elmondta, hogy 1987. szeptember 25-én a Budapesti Nemzetközi Vásáron az Egészségügyi Minisztérium és az Egészségnevelési Intézet segítségével szakmai tanácskozást rendeztek. Az egészségvédelem és a dohányipari gyártmányfejlesztés összefüggéseit vizsgálta a tanácskozás célja a társadalmi közmegegyezés keresése volt a dohányzás ügyében. Szakemberek azert tartják kiemelkedő eseménynek, mert véget vetett az érvek háborújának, mely hosszú évek óta az orvosok és a dohányipari gyártmányfejlesztők között dúlt. Egyetértés természetesen úgy jöhetett létre, hogy a dohányipari és -kutatók vezetői nem vonták kétségbe a számtalanszor bizonyított orvosi tény: a dohányzás káros az egészségre. Sőt az azzal is egyetértettek, hogy nincs olyan dohánytermék és olyan dohányzási mód, amely az egészségre veszélytelen lenne. A dohányzás ártalmait különösen a fiataloké és a terhes anyáké sújtják, az ő körükben a legerősebb társadalmi érdek a teljes dohányzási tilalom. A dohányipar éppen ezért támogat minden olyan intézkedést, amely óvja a nem dohányzókat egészségét, és csökkenti a dohányzók egészségügyi kockázatát.

A közös platform kialakítása azonban azt is feltételezte, hogy a vélt érdekek radikális képviselőit helyett mindkét fél a tényekből induljon ki.

Mindez úgy hangzik — jegyzem meg —, mintha a dohányipar szakemberei maguk ellen beszélneek. — Sokan úgy gondolják, hogy a dohányipari szakemberek érdekeit és személyiségét sértik a dohányzás elleni megjelzések — mondja határozottan Borsos János. — Holott szó sincs róla! A dohányiparban és a dohánytermelésben hazánkban 17 ezer ember dolgozik, s felelősséggel kijelenthetem, hogy nem ők képezik a dohányzás megszüntetésének gátlóját, s nem is az állam! A munkaező és a töké bármikor átírnyítható más ipari területre, aligha marad bárki kenyer nélkül. A dohánygyors megszüntetésének egyetlen akadálya a hosszú távon létező rossz szokás, a dohányosok makacs ragaszkodása szenvedélyükhöz, vagy úgy is mondhatnám, mivel négy milli emberrel van szó: a társadalmi igény, melynek negligálása óriási feszültséget okozna. Erre egy ország önmagában nem is vállalkozhatna. Ezért örvendetes, hogy a dohányzás elleni küzdelem az érvek háborúja helyett a társadalmi közmegegyezés szakaszába lépett, amelynek nemcsak a felvilágosítás, az egészségügyi kutatás, hanem a tudományosan megalapozott gyártmányfejlesztés is fontos mozzanata, pontosabban szóva a felvilágosításnak ki kell terjednie arra is, hogy vannak és lesznek — orvosilag igazoltan — kevésbé ártalmas cigaretták. Az erről szóló tájékoztatás azonos a motivációs reklámmal. Ezt az említett tanácskozáson dr. Pákozdi Lajos, a Mátrai Állami Gyógyintézet kékestetői egységének főorvosa is megelégedéssel nyugtázta, pedig ő korábban elzárkózott minden hasonló megfontolástól.

— Mi jellemzi a magyar dohányosok szokásait? — A dohányzás elleni küzdelem fokozódása ellenére sajnos hazánkban körülbelül négy milliárdon dohányoznak, vagyis a munkaképes lakosság kétharmadának mindennapi életéhez hozzátartozik a nikotin élvezete. Egy lakosra vetítve az elfo-

gyasztott dohány mennyisége évente megközelíti a három kilogrammot, az aktív dohányzókra számítva ez a mennyiség csaknem hét kilogramm. Ezek a számok már az úgynevezett biológiai telítettség szintjét jelzik, nagyobb fajlagos mennyiség elfogyasztása már meghaladja az emberi szervezet átlagos tüdőkapacitását. Az egészségnevelési program szerint a dohányosok számát 1990-re kétmillióra kellene csökkenteni. En személy szerint ezt az egészségügyi-társadalmi programot nem tartom reálisnak, jómagam elégedett lennék, ha a fokozódó felvilágosító propaganda hatására egymillióan hagynának fel 1990-re a dohányzást.

A leszoktatásra irányuló propaganda mellett legalább olyan fontosnak tartom, hogy a dohányosok a jövőben olyan cigarettákat fogyasszanak, amelyekben kevesebb a kátrány és a nikotin. Ha tíz milligramm alá tudnánk csökkenteni a kátránytartalmat, az világviszonylatban is jelentős eredménynek számítana. Meg kell mondanom, hogy a dohányipari gyártmányfejlesztés az elmúlt években jelentős eredményeket ért el a dohányzás egészségkárosító hatásának csökkentésében. Az említett tanácskozáson az egyik munkatársam, Hamza János dr. összefoglalta azokat az erőfeszítéseket, amelyek az egészségre kevésbé káros cigaretták kialakítására irányultak itthon és külföldön.

Bemutatta az e területen alkalmazott módszereket (füstszűrés, fűstgátítás, terfogató, növelő eljárások, egésjavítás, alacsony kátránytartalmú dohányok kialakítására irányuló nemesítő munka), amelyek kombinált felhasználásával a fejlett dohányiparra rendelkező országokban a cigaretták kátránytartama a nyolcvanas évekre 15 milligramm cigarettára körülüli értékre csökkent. Ez kevesebb, mint a fele a harminc év előtti állapotnak.

Ismertette a hazai eredményeket is, amelyek az utóbbi néhány termékben 20—13 milligramm cigarettára kátránytartalommal nyilvánulnak meg. Az orvosokkal közösen megalkotottak arra, hogy a füstöt káros anyagoknak csökkentése a dohányzás-egészségügyi kérdéseknek csak egyik oldala, a másik oldal a passzív dohányzás. Ahhoz, hogy a passzív dohányzás egészségkárosító hatását pontosan fel lehessen mérni, nemzetközileg elfogadott vizsgálati módszerekre van szükség a mellékfűst és a környezeti levegőben levő dohányfüst mennyiségének meghatározására. A tanácskozáson orvosok és gyártmányfejlesztők egyetértettek abban, hogy el kell látni az orvosokat olyan tájékoztató kiadvánnyal még ebben az évben, amely tartalmazza a különféle termékek legfontosabb adatait, különös tekintettel a kátrány-, a nikotin- és a szén-monoxid-tartalomra. Megállapodás született arról, hogy a kiadvány az Egészségnevelési Intézet és a Dohánykutató Intézet közös gondozásában készül el.

A tanácskozáson dr. Zalányi Sámuel, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Távostudományi Intézetének igazgatója leszögezte: le kell zárni a vitát, hogy a dohányzás káros vagy sem, hiszen a világban mindenütt bebizonyították, hogy a dohányzás rákot okoz, szív- és érrendszeri megbetegedéseket eredményez, koraszülöttekhez vezet stb. Azzal kell foglalkozni, hogy miben tud az egészségügy és a dohányipar egymásnak segíteni.

— A dohányiparhoz viszonyítottan — összegezte Borsos János — azt mondtam, a legbiztonságosabb a cigarettafüst nélküli élet, de ha egyszer milliók hódolnak a szenvedélynek, akkor az is társadalmi érdek, hogy az élvezeti cikkek minél jobbak, finomabbak, azaz az egészségére a lehető legkevesebb ártalmasak legyenek.

Bakó Endre

A cukor

Napjainkban az ember szája cukorrépa, am diszlik, a más a cukornád. rás, a legolcsó közé tartozik szabadul föl. külföldi, s jele ra tovább növekedését néz közel kétszere. Magát a re rik. Termesztom alatt ter növényei köz Erdélyből szá z adban Bizo Medica és a Lencses Győr 1570 tájáról. tanikus. „Kru retü fajtáról volt a Rajna ra használt f rozatosan ter pájában. A fémjelző rete számít. S az manyainak g terjedését a fajtarokonána fása, ami jóv anyagot nyú XX. századú jelentik a „V mára

Megjegyezve repa főbükki ság forradal nka volt a k répa száre

szívós munká mindez nem tizedet. A X Marggraf az cukorral. Ek fajta cukort között mozg 1790 között nek első k 1802-ben, a a világon az cukorgyártás lendületbe j látával. Az zuhanása is cukorrépa ösztönzött. T tése, ami e részt a mére répa-termesz mezőgazdasá jedt a mélys les színvona gazdálkodás gépek, eszkö vonalak épü mesítés szín meginduló eredményei. Ezek jellem csak egy má kikelés után irányzat ké Államokban, ban fogtak hozta a telje ság irányáb terséges hid korrepa ter tolobását, ur rületeken is korábban v kihasznlása

A „cukok irásában bu így a Gazda mában. E c pa-művelés ként az epe J. Sámuel pott magbó előállítani. Lilien Józse ercsi gazda hódítása az a korabeli Tudományos Lilien kezd évtizedei al szakiróink a Mátyás, sőt tőlelesen et Okos gazda gesen változ

A cukorrépa nyomában

Napjainkban két növényféle szolgáltatja az ember számára a cukrot, az egyik a **cukorrépa**, amely a mérsékelt éghajlatban, a másik pedig a trópusok növénye, a **cukornád**. A cukor, mint szénhidrátforrás, a legolcsóbb kalóriaforrások egyike közé tartozik. Egy kg cukorból 3940 kcal szabadul föl. De a vegyipar sem tudja nélkülözni, s jelentősége a jövőben bizonyára tovább növekszik. Ha a két növény termesztését nezzük, a cukornád mennyisége közel kétszerese a répaénak.

Magát a répát már több ezer éve ismerik. Termesztése Európában a római uralkodó alatt terjedt el. Általában a házikert növényei közé tartozott. Erre utalnak az Erdélyből származó adatok a XVI. században. Bizonyosságul szövegezik az *Ars Medica* és a *Herbarium* receptjei, valamint *Leopold György* erdélyi orvos ajánlása 1570 tájáról. *Hieronymus Bock*, német botanikus, „*Kreuterbuch*”-jában egy kisméretű fajtaról tesz említést, ami elterjedt volt a Rajna vidéken. Ez a **takarmányozás** használt fajta, változataival együtt fokozatosan terjedt el a XVIII. század Európában. A mezőgazdaság forradalmát megelőző **vetésgörög** egyik alapnövényének számít S az istálló állattartás téli takarmányának gerincét képezi. Általános elterjedését a XIX. században megakasztja a cukorrépa, amely a **cukorrépa** *térhódítója*, ami jóval több, s tartalmasabb tápanyagot nyújt, mint melléktermék is. A XX. században pedig a silótakarmányok jelentik a „veszélyt” a takarmányrépa számára.

Megjegyzendő, hogy amíg a takarmányrépa felbukkanása, terjedése a mezőgazdaság forradalmának, az állatok istállózásának volt a következménye, addig a cukorrépa szára leperséhez egy ember kitartó,

tása után, ami ösztönözte a jobbágyságot földjének jobb hasznosítására, de serkentette a nagybirtok vállalkozó kedvét is, akik közül jó néhányan létesítettek cukorgyárat. Ha végigtekintünk az 1848 előtt alapított cukorgyárakon — számuk ellenére — csak néhányuk teljesítménye multa felül az évente feldolgozott tízezer mázsát. A nagyobb teljesítményűek közé tartozott Forgách Károly gimesi, a Kiessling testvérek pozsonyi, Batthyány Lajos ikervári, a nagy-szebeni részvénytársaság helybeli gyára. Az üzemek zöme az alapítás évében meg is szűnt. De magának a réptermesztésnek a színvonala sem tett szükségessé nagyobb kapacitású feldolgozó ipart. A fejlettebb agrotechnikai módszerek megjelenése csak az 1850 utáni években következik be. A német gazdák 1850 őszén Magdeburgban tartották nagygyűlésüket, amelyről a *Gazdasági Lapok* cikksorozatát közöl. „Az 1850-es évek végén, az 1860-as évek elején a mezőgazdasági gyakorlat és tudomány egymással szorosabb kapcsolatba került. Ez a talaj tokeletes megmunkálásában, annak terméshozásának céljából erre alkalmas gépek, eszközök igénybevételével, a trágya gondosabb kezelésében és lassanként a műtrágya használatában nyilvánult meg. Már nemcsak érdeklődés nyilvánult meg az Angliában gőzerővel való szántás iránt, de akadt vállalkozó hazai gazda, aki pár évvel később Angliából az első, még nem egészen tokeletes Fowler-féle gőzkeket be is szerezte. Ez Köpcsényben azzal próbázást is végeztetett, meghirdetett bemutató keretében” — olvasható *A cukorrépa-termesztés Magyarországon (1808—1938)* című monográfiában. *Balás Árpád* a vetésgörögben trágyázott gabona után javasolja, ritkább esetben kukorica, zabos búkköny vagy dohány után. Utána általában tavaszi gabonát vetet-

sző munkája elegendőnek mutatkozott, sőt még nem vett igénybe csak néhány évvel később. A XVIII. század közepén a német *Wartburg* azonosítja a repacukrot a nád-cukorral. Ekkor meg az általa kisméretű cukortartalmú csak egy-két százalék között mozgott. Tanítvány, *Achard 1750—1790* között kinemesíti a cukorrépat, ami az első kezelt fogható eredménye az 1802-ben, a sziléziai Cunernben települő — a világon az első — cukorgyár. A repacukorgyártás, illetve a növény termesztése lendületbe jött Napóleon kontinentális zárlatával. Az 1830-as években a gabonárák zuhanása is a kapásnövényekre, közte a cukorrépa termesztésének fölkarolására ösztönözt. Tovább folyt a növény nemesítése, ami egyrészt a cukortartalom, másrészt a méret növelésére irányult. A cukorrépa-termesztés jótékony hatással volt a mezőgazdaság egészének fejlődésére: terjedt a mélyszántás, s egyúttal a talajművelés színvonala is emelkedik, a trágyázás a gazdálkodás szerves tartozékává válik, új gépek, eszközök kerülnek a piacra, vasútvonalak épülnek, gyárak létesülnek. A nemesítés színvonalát jelzi az 1830-as években meginduló *poliploid-nemesítés*, melynek eredményei az első ún. *monogern* fajták. Ezek jellemzője, hogy az ún. gomolyban csak egy mag található, tehát a növényt a kiképzés után nem kell egyelni. E nemesítési irányzat képviselői először az Egyesült Államokban, majd később a Szovjetunióban fogtak munkához. Mindez magával hozta a teljes gépesítést, ami a gazdaságosság irányába hatott. A vernalizáció (mesterséges hidegkezelés) lehetővé teszi a cukorrépa termesztési határának észak felé tolódását, ugyanakkor a déli, melegebb területeken is előnyös az ilyen fajta, mivel korábban vethető, így jobb a napenergia kihasználása.

A „cukorrépa” elnevezés *Török János* írásában bukkan föl a hazai szaksajtóban, így a *Gazdasági Tudósítások* 1838. évfolyamában. E cikkben értekezik a „Cukorrépa-művelés”-ről. Jóllehet hazánkban elsőként az eperjesi gyógyszerész, *Gertinger J. Sámuel* próbálkozott a *Tessediktől* kapott magból termesztett repából cukrot előállítani, az első magyar cukorgyárat *Lilien József* helyezte üzembe 1808-ban ercsi gazdaságában. Az „új növény” térhódítása azonban lassan halad, amit jelez a korabeli szaksajtó, illetve szakkönyv. A *Tudományos Gyűjtemény* is rosszalóan írt Lilien kezdeményezéséről. A reformkor évtizedei alatt kevés figyelmet fordítanak szaktíróink a cukorrépa-ra, így *Angyalffy Mátyás*, sőt *Bolasházy János* is csak érintőlegesen említi az 1830-ban megjelenő *Okos gazda* c. munkájában. E kép lényegesen változik az 1836. évi IV. tc. kibocsá-

tek. Ősszel két szántást ajánl, tavasszal boronálni és hengerezni kell. A nagyvevű szakember óvott a közvetlen trágyázástól. Az egyelet után 3—4-szer kapálták az ültetvényt. Az egyelet 3—4 leveles korban vették el. Akkoriban a termésmennyiség katasztrális holdanként 250—400 mázsa között mozgott. Az 1870-es években a *sorba- és jészekbe* vetést egyaránt alkalmazták. Ez utóbbiban élen jártak cukorgyáraink, de az 1880-as évek száraz esztendőiben a rovar-kártevők nagy száma miatt a fészekbe vetés hátterbe szorult.

Az állami menésbirtokok közül *Mezőhegyesen* kezdtek el először természetien a cukorrépat 1987-ben, ahol még fajta-összehasonlító kísérletek is folytak. A *hatvani cukorgyár* ezekben az években már termelési utasítást ad ki, akikkel szerződéses viszonyban állott. A növényfaj iránti érdeklődés nőttön-nőtt, ezt jelzi a vetésterület emelkedése, amely az 1870-es évektől a századfordulóig megotszorosodott, a termés kilencszerezése ugrott. A legnagyobb vetésterülettel bíró megyék közé tartozott Nyitra, Pozsony, Komárom, Bácsbodrog, Zemplén, Trencsén, Torontál, Fejér, Bars, Vas és Bihar vármegye. A nagybirtok mellett a *paraszti gazdaságok* is iparkodtak a répa-művelés legújabb fortélyait elsajátítani, a termeléshez szükséges eszközöket beszerezni, beleértve a fajtákat is. Sőt — főleg a Dunántúlon — közegyi összefogással kísérleteztek műtrágyázással is.

A mezőgazdaság általános helyzete, a cukorpiac élesedése miatt, az OMGE égisze alatt, 1908 januárjában ült össze Budapesten, a *Köztelek székházában*, a *Cukorrépa-termesztők Országos Szövetsége*, bejelentve a szervezet megalakulását. Hangsúlyozták, hogy nemcsak az értékesítés problémáival foglalkoznak, hanem a természet színvonalának emelését is szívügyüknek tekintik.

E belterjes növénykultúrával mind az elméleti, mind a gyakorlati szakemberek foglalkoztak. Megemlítendő itt pl. *Balás Árpád*, *Roditzky Jenő*, a Debrecenben is tevékenykedő *Kerpely Kálmán*, *Cserháti Sándor*, de a korszak legkiválóbb gyakorlati cukorrépa-termesztő szakembere *Rovara Frigyes*, aki tapasztalatait 1891-ben megjelent — *A cukorrépa-termesztés* — munkájában adta közre. Külön művelési módok alakultak ki az ország egyes tájain, s legnagyobb hírnévének a *díszszéki cukorgyár* gazdasága által kidolgozott *technológia* örvendett. Nagyon sok kérdésről nem tettünk említést, de azt érdemes megjegyezni, hogy a trianoni béke után hazánk 29 cukorgyárából 18 új határok közé került, s a Kabán megépülttől együtt jelenleg 12 gyár működik.

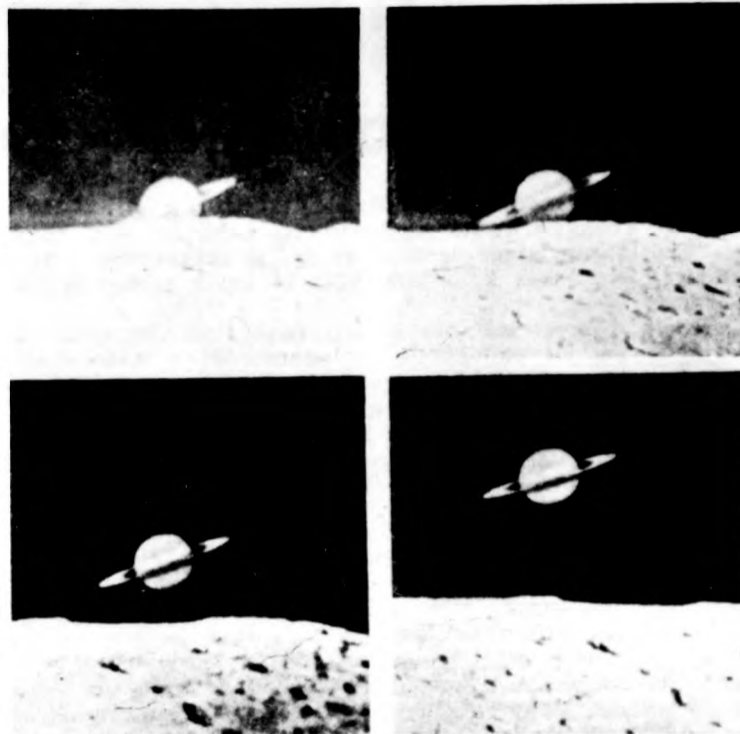
Surányi Béla

Szturnusz-újdonságok

A Jupiter után a Naprendszer legnagyobb, más szempontból pedig a legérdekesebb tagja a Szturnusz. Fénye erős, mint az elsőrendű csillagoké, s mint-hogy többnyire nem pislákol, aránylag könnyű felismerni, mert lassú járása következtében évekig tartózkodik ugyanabban a csillagképben. Érdekessége elsősorban abban rejlik, hogy szabadon lebegő gyűrűrendszer veszi körül, amely festői látványt nyújt a távcsövel szemlélődő földi ember számára.

Korábban a csillagászok még úgy vélték, hogy a gyűrűrendszer csupán hat tagból áll, esetleg nyolcból, ha az egyesek által látni vélt nagyon halvány gyűrűk is léteznek. Az egész eddigi tudományos szemléletet alapjaiban megrázkódtatta 1980 novemberében az amerikai Voyager-1 űrszonda. Az űrszonda tíz éve, 1977 szeptemberében indult útjára, 1979 márciusában haladt el a Jupiter szomszédságában, és már akkor felbecsülhetetlen értékű tudományos felfedezéseket tett. Az igazságszociót azonban a Szturnusz közeléből juttatta a Földre. Amint az űrszonda mind közelebb került a bolygóhoz, és egyre jobb felbontású felvételek érkeztek a gyűrűk száma úgyszólván óráról órára növekedett. A mai álláspont szerint legalább 300 keskenyebb-szélesebb, halványabb-erősebb fényű gyűrű övezi az égitestet, de nem tekinthető kizártnak az a lehetőség sem, hogy a gyűrűk tényleges száma elérheti vagy meghaladhatja az ezret is!

Korábban úgy vélték, hogy a Szturnusz légkörét metán alkotja. A Voyager-1 ibolyántúli spektrométerében azonban molekuláris, valamint atomos és ionizált

nitrogén jelenlétét mutatta. A metán aligha fordulhat elő egy százaléknál nagyobb mennyiségben. A Voyager-1 tizenhat olyan holdat talált, amely a Szturnusz rendszeréhez tartozik, ezek közül háromról nem volt tudomásunk.

Az űrszonda még egy megkérdőjelezhető fogás megoldását is lehetővé tette. 1966-ban földi megfigyeléssel sikerült kimutatni a Szturnusz Janus nevű hold létezését, de senki sem volt biztos abban, hogy egyetlen van-e szó, vagy kettő, amelyek egymáshoz nagyon közel vannak. A Voyager az utóbbi feltevést igazolta, így a Janus nevet többé nem használják, helyette ma már az S 10 és S 11 jelzésű holdakról beszélünk. Ezek csaknem tökéletesen azonos pályán keringenek.

Ami magát a Szturnuszt illeti: a meteorológusok számára rendkívül fontos, hogy a Voyager-1 kimutatott néhány légköri alakzatot néző bolygó atmoszférájában, ezek mozgása nyomán következtetni lehet az ott uralkodó szelekre. A Szturnusz meglehetősen egyhangú, amennyiben felhőképződés nem korántsem annyira feltűnő, mint az érzékelhető, mint amilyenek a Jupiteré. A bolygó légkörében zajló konvekciós áramlások apró részecskéket szállítanak a magasba, s ezek meglehetősen elhomályosítják a légkört, olyannyira, hogy az alattuk levő felhőzet csak nagyon gyengén látható.

Képvonal: Szturnusz-felkelt. A fényképet az USA New-Mexico egyetemén készítették a Földről, 60 centiméteres teleszkóppal. (KS)

Gazdasági állatok viselkedése

Az utóbbi években az állattenyésztés, főként az állattartás szakirodalmában mind gyakrabban találkozunk egy új tudományággal; ezt a tudományt a szőlő- és a viselkedés görög nyelvű megjelöléséből, az ethos szóból származtatva, etológiának nevezik. Az állattartás régi hagyományai vannak az etológiának; ehhez viszonyítva a gazdasági állatok viselkedésére, magatartására vonatkozó speciális ismereteink meglehetősen hiányosak. A gazdasági állatok viselkedésével foglalkozó tudomány csak az utóbbi időben indult rohamos fejlődésnek. Ebben szerepe van annak, hogy a gazdasági állatok környezetének gyökeres megváltoztatása gyakran kedvezőtlen élettani és viselkedésbeli reakciókat kelt, így a termelésre is hátrányos.

Az állat viselkedése reakció az öt érzékszerveire, ugyanakkor következtetni lehet belőle arra is, miként reagál termelésével az öt érzékszervei hatásaira. A viselkedés tehát az állat külső, illetve belső ingerekre adott reakcióinak összessége.

A szakosított ipari jellegű állattartó telepek bevezetésével az állatokat csaknem olyan mértékű változásnak tesszük ki, szinte átmenet nélkül, mint amit a domesztikáció korai szakasza váltott ki. Ennek következtében felborult az egyensúlyi helyzet az állat biológiai igényei és a környezet között. A baromfitartással kapcsolatban néhány etológiai megfigyelés: a padozáson tartott tyúkok mozgási területe kb. 12—15 méter. Ezen a területen belül a tyúkfélék megismernek minden egyedet. A kialakult társas rangsor ebben a körben így nem változik. Ahol nagyobb területen tartanak tyúkokat, ott is kialakulnak azok a csoportok, amelyek kb. egy 12—15 méter átmérőjű körben mozognak. Bizonyos esetekben megfigyelhető a csoportok elkülönülése. Akár ötletből, akár vályúból történik a takarmányozás, annyi helyet kell biztosítani, hogy túlekedés nélkül tudjanak enni. Ete-tőhelyből 10 cm-t, itatóból 8 cm-t szükséges egy tyúk számára biztosítani. Ez azt jelenti, hogy a zsúfoltabb

elhelyezésben is lehet megfelelő termelési eredményt elérni, ha az egységnyi állatlétszámra helyesen számítják az etető, itatók és tojófészkek nagyságát, illetve számát.

A broyler- és tojóházakban a hőmérséklet és a páratartalom, a légmozgás, a levegő tisztasága a viselkedésen keresztül jelentős hatást gyakorol a termelésre. A normális viselkedésre és termelésre a 10—26 C-fok közötti hőmérséklet, és az 50—70 százalék közötti relatív páratartalom a legkedvezőbb. Túlságosan erős hidegben a tyúkfélék állandóan összebújva tartózkodnak, túlságosan száraz levegőben pedig megkezdődik a tollcsipkedés. Nedves melegben elcsúszás, bágyadság jelentkezik, és nehéz a hőleadás. A túlságosan meleg környezetben a baromfiak lihegnek. A szakemberek körében maig vitatott, hogy a sűrű elhelyezésben hol éri el a természetes mozgási igény határát a baromfi.

Képvonal: etológiai kísérlet tyúkokkal. (KS)

Amiről utca
neveztek el
Debrecenben

Sarkantyú

A sarkantyú a lovasnak az a felszerelési tárgya, mellyel lovát gyorsabb futásra serkenti. Alkatrészei közül a szár a lábbeli sarkát öleli körül, a középből kiemelkedő tüske vagy forgó tarajjal van ellátva, s a felcsatolásra szij, csat szolgál. A lovasok a csizma sarkára utótték (a csizma szó török-ozmán származású szó a XV. sz. utolsó éveiben fordult elő először) fel, vagy nyugati módon a csizma kengének felső peremére erősítették. A sarkantyú első említése a XIV. sz.-i Könyvesbéri Törvényben található.

A sarkantyú római, frank elemenyekre vezethető vissza. Ilyenkoros szárai csatban illetve fülben végződtek, s hátul gúlas vagy gombos végű tüske állt ki. A honfoglaló magyarok nem használták sarkantyút, gyors mozgásra lovaikat sarkukkal vagy combnyomással osztózték. Nálunk Géza fejedelem (972-997) nyugati páncélos lovakat hívott be az új fejedelmi hadsereg megszervezésére, s ez a tény a XI. sz.-től kezdődően a fegyverzet alakulására is hatással volt. Olyan eszközök jelentek meg a használatban, mint a sarkantyú is. A kezelt népek soha nem használták, s nálunk az említett időponttól kezdődően a vassarkantyú egész serege jelent meg. Ugyancsak a XI. sz.-tól illetve annak végétől a sarkantyú tüskéje (nyaka) bizonyos szögben felfelé hajlított, de mivel ez a lovak osztonzására nem volt elegendő célszerű, a tüskét lefele hajlították. A XIII. sz. újításaként jelent meg a forgó vagy csillagos taraj, mely kevesebé bántotta a lovakat, mint a kúpos végű sarkantyú. A páncélok, lábvérték elterjedésével a XV. sz.-tól a sarkantyú tüskéje fokozatosan nőtt, s a török korra elérte a 40 cm-t, lábvérték merev lábbal lehetett lovgatni, s ilyen helyzetben csak nagyméretű sarkantyúval boldogultak. A sarkantyú alakulását mindig a divat és a lovasági mód befolyásolta. (Gótiak; reneszánsz- huszár-, tornasarkantyú stb.) A XVI. sz.-ban huszárjaink feltűnően nagy sarkantyút viseltek (I. Deri Múzeumban), viszont a XVIII. sz. jellegzetes fajtája a kisméretű, rövid szárú sarkantyú volt. A sarkantyú tudásítás is a divatnak volt alávetve. A reneszánsz sarkantyú tarajain található a lepompásabb csillagalakzat. Az előkelőségek sarkantyúja valamikor vagyonért, Apór Péter írta: „Akitől kitélt, annak diszben használt aranyos sarkantyú gyémánttal, smaraggal, rubinttal voltak kirakva”. Ebergyinyi magyar generális sarkantyúja ezer aranyba került. (Közben a jobbágyság nyomorogott, éhezett.) Istvánffy Miklós (1538-1615) jegyezte fel, hogy a mohácsi csatában „a zászlót Drágffy Janos tartotta, akinek régi szokás szerint nem volt sarkantyúja, annak biztosítására, hogy menekülésre ne is gondoljon”.

Sarkantyút használtak legényeink a táncos is az ütem kiverésére, 1-2 percből állott, egyes vagy kettes taraj adta a hangot. Ezt ünnepnapokon is viselték. (A sarkantyú nem peregen, Edesanyám fel ne keljen.) A verbunkos tánc (werben: toborozni) fontos kellei között is ott volt a sarkantyú. Ez adta meg a tánc ütemét. Forrásaink a XVIII. sz.-tól említik férfitancaink jellegzetes sajátosságait, a bokázó, sarkantyúpengető mozdulatokat.

A Sarkantyú utca a Csapókeret egyik utcája, a Sámsoni útból nyílik.

Dr. Nyakas László

Magazin - Magazin - Magazin - Magazin - Magazin

AZ ORVOS TANÁCSA

Otthoni izometriás tornagyakorlatok VI.

A következő gyakorlat — rendszeresen végezve — kitűnő alakhoz segítheti a kilátást; hatását környezetünk irigykedő és csodáló pillantásain is lemérhetik. Feküdjünk hanyatt, majd egyidejűleg emeljük fel a lábunkat és felsőtestünket. Lábunk legyen kinyújtva, összezárva, kezünket tarkónkon kulcsoljuk össze. Hat másodpercig maradjunk ebben a helyzetben, majd lazítsuk el az izminkat és feküdjünk vissza a padlóra. A szükséges pihenő után ismételjünk meg a gyakorlatot. Ne feledkezzünk meg az egyik fontos alapszabályról: a gyakorlat közben nyugodtan, folyamatosan lélegezzünk.

Hölgyeim! Néhány gyakorlat után még nem lesz belőlünk szépségkirálynő. Csak a rendszeres, kitartó testedzés hozhatja meg a kívánt eredményt: az erőt, a szép alakot, a fiatalos külsejt. Ha a hátizmink elpetyhüdnek, a gerincünk is rugalmatlanná válik: mozgásunk nehézkes és merev lesz. Igen fontos tehát a háti izomzat rendszeres tornáztatása — akár a most következő gyakorlat segítségével:

Feküdjünk hasra, hajlítsuk be a térdünket, hátranyúlva ragadjuk meg a bokánkat, majd — anélkül, hogy a lábunkat elengednénk — felsőtestünket feszítsük előre. Lábunkat pedig igyekezzünk kezünk húzása ellenében kiegyenesíteni. Hat másodperc izommunka után lazítsunk pihenjünk, végül ismételjünk meg a gyakorlatot.

Leghelyesebb, ha ezt a gyakorlatot reggel és este

végezzük. Okos ember, aki izometriás testedzés hívéül szegődik. Hiszen tudjuk: az egyenes tartás alapja csakis a rugalmas, mozgékony gerinc lehet.

Alighanem egyetlen előző kor sem vette annyira igénybe az emberek testi és szellemi erőit, mint a miénk. Rendkívül fontos tehát, hogy testünk erős, mozgékony legyen. Ha olyan zsúfolt nap van a hátunk mögött, hogy egyetlen gyakorlatra sem maradt időnk, legalább este, lefekvés előtt végezzük el a következőt:

Úljunk az ágyra, támaszkodjunk a kezünkre, majd talpunkat teljes erőnkkel nyomjuk az ágy támlájához vagy a falhoz.

Ha elfoglaltságaink miatt elfeledkeztünk napi tornánkról, elalvás előtt végezzük el a következő gyakorlatot:

Feküdjünk hanyatt az ágyban, a sarkunkat helyezzük az ágytámlára, emeljük fel a medencénket, majd merev testtel, nyújtott lábakkal nyomjuk lefelé az ágytámlát, hat másodpercig.

Utána lazítsuk el az izminkat, essünk vissza az ágyba, végül — ha marad még rá erőnk — ismételjünk meg a gyakorlatot.

Másnap reggel csodálkozva fogjuk tapasztalni, ritkán aludtunk ilyen mélyen és nyugodtan.

„Ejnye — mondhatná valaki — hiszen az ágy alvásra való, nem tornára!” De az eredmények — az egészség és jó közérzet — miniket igazolnak.

Másrészt: a fenti gyakorlat hatásosabb, mint bármiféle altatószert!
(Folytatjuk)

Pénztörténet

Mióta az üzemenkben megszűnt a géemk, s kiderült, hogy nem kevesen, hanem nagyon is sokan vagyunk a kitűzött gazdasági célok megvalósításához, rámszakadt az idő. Igen, rámszakadt, mert eddig tízennegy-tizenöt órát dolgoztam naponta, most meg a nyolcra is alig akad munkám. Hogy egészen pontos legyenek, eddig nyolc órát dolgoztunk, amiért fizetgetek, és hat-hét órát hajtottunk, amiből eltűnt. Most azt akarják, hogy nyolc órát hajtsunk. Csak az nem egészen világos, miből fogunk élni.

No, de ez nem az én gondom, hiszen olvastam az újságban, hogy a vállalat feladata a gazdaságos termelés, az állam pedig a teljes foglalkoztatottság fenntartása. Rám csak az tartozik, hogy több lett a szabadidőm, most már elolvashatom a tíz évvel ezelőtti újságokat is.

Az éjszaka lidéres álom volt. Óriások vonultak el előttem. Semmelweis, az anyák megmentője, Puskás Tivadar kettőtört telefonközponttal a kezében, Bánki Donát egy hatalmas porlasztóval, József Attila legújabb versét lobogtatva, Radnóti rongyos katonakönyvben írta az eclogiát, Madách Lucifert húzta a fülénél fogva a falanszterbe, Erkel éppen Lisztre várt a közért előtt, és Deák Ferenc elgyezkedett arról, ki a legnagyobb magyar: ő vagy Széchenyi.

Nem is tudom, mi lett volna, ha föl nem lépek valami szokatlan zajra: Fölborult a szék, melynek a karfájára raktam az este a zakómat. Nejem átszellemlélt arccal, könyékgig kotozott a zsebében, s közben a fejét csóválva ismételt: „Nem igaz, hogy csak ennyit kerestél! A Józsika zsebpénzére sem elég...”

T. Ágoston László

Aztán rájöttem, hogy nincs igazam. Az egyik cég főfeléje a Nagy Embereket, a másik kinyomatja a bankot. Nézzük csak! Negyvennyolcban előző főfelézeték Petőfit. Nagy pénz volt a zöld tizes. A parasztpárt azt mondta erre: Dózsá. Húszas lett belőle. Aztán jött a piros kontra: Kossuth a száraz parti sorsa. Ez még nem volt hazárdjáték, hiszen lyukacs volt a kétfilletes!...

Jó ideig így osztották a kártyát. Igen ám, de az irodalomemléket is fejlődött közben. — Ady nem volt elég nagy költő? — kérdezték. — De igen — hangzott a válasz, és megszületett az új bankó. Kiderült, hogy nagyobb, mint Petőfi. Be is vonták.

Ekkor fölláztak a zeneszerek: — És Bartók talán kutyta?

Lenyűgöző érv volt, elsőpört minden ellenvéleményt. Azt is kinyomták.

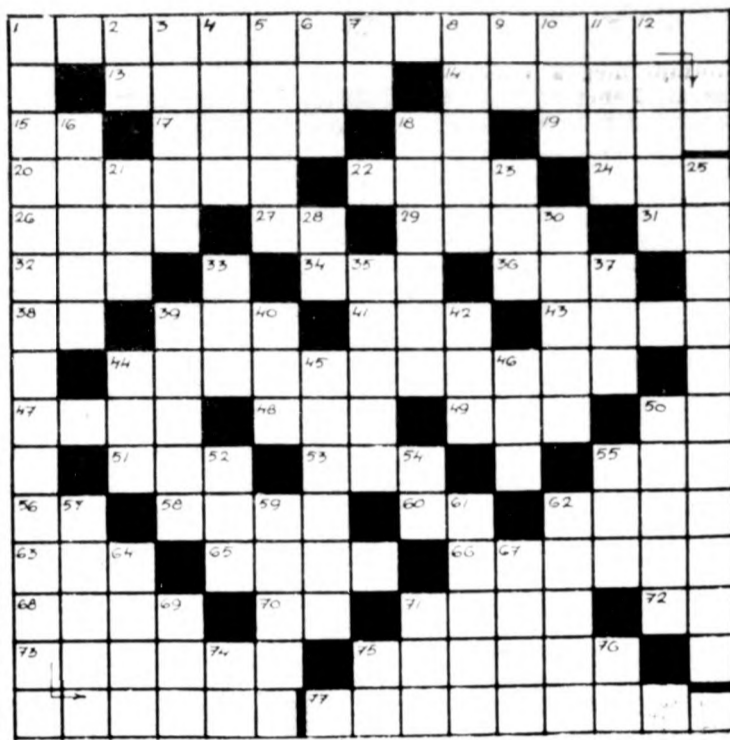
Az éjszaka lidéres álom volt. Óriások vonultak el előttem. Semmelweis, az anyák megmentője, Puskás Tivadar kettőtört telefonközponttal a kezében, Bánki Donát egy hatalmas porlasztóval, József Attila legújabb versét lobogtatva, Radnóti rongyos katonakönyvben írta az eclogiát, Madách Lucifert húzta a fülénél fogva a falanszterbe, Erkel éppen Lisztre várt a közért előtt, és Deák Ferenc elgyezkedett arról, ki a legnagyobb magyar: ő vagy Széchenyi.

Nem is tudom, mi lett volna, ha föl nem lépek valami szokatlan zajra: Fölborult a szék, melynek a karfájára raktam az este a zakómat. Nejem átszellemlélt arccal, könyékgig kotozott a zsebében, s közben a fejét csóválva ismételt: „Nem igaz, hogy csak ennyit kerestél! A Józsika zsebpénzére sem elég...”

T. Ágoston László

KERESZTREJTVÉNY

EGY OROSZ FESTŐRŐL

Vízszintes: 1. Az orosz festő egyik ismert műve. (Zárt betűk: H, P, I.) 13. Házartási mérőeszköz. 14. Izmos, erős. 15. Sakkban van! 17. Férfi becenév. 18. A vas vegyjele. 19. Növénytakaró. 20. Egykori híres görög jóshely. 22. Becsínált. 24. Padlás része! 26. Tápanyag. 27. A Jupiter egyik holdja. 29. Szovjet vadászgép az I. világháborúban. 31. Igekötő. 32. Van ilyen irat is, vizsga is. „Egy... mint száz”. 34. Fekete István írása egy róka-ról. 36. A Duna mellékvize Romániában. 38. Ejjélig tart. 39. Kémiai elem. 41. A legismertebb csillag. 43. Pénzintézet. 44. Világhírű orosz festő (1842-1904) Vasizij Vasizjepics, kinek művei a rejtvényben szerepelnek. 47. Macskaféle ragadozó. 48. linka. 50. Egéstermek. 52. A Viztula mellékvize. 54. Ételmértékjegysége. 55. Légyvadász. 57. Trópusi gyümölcs. 59. A Duna mellékvize. 61. Tenor szerep a Turandot című operában. 62. Például: a halat. 64. Fut. 67. Mesealak. 69. Számár franciául. 71. Szóösszetételekben: fül. 74. Napszak röviden. 75. Közel. Friss. 65. ...nádor, bariton szerep a Hunyadi László című operában. 66. Amely időben. 68. „...örök” (Juhász Gyula). 70. Görög betű. 71. Északi férfinev. 72. Molibdén. 73. Fővárosa: Kámpala. 75. Borszesz. 77. Engedelmes.

Függőleges: 1. A vízszintes 44. festménye. (Zárt betűk: T, A, A, Z.) 2. Gally. 3. Merész. 4. Oxigén módosulat. 5. Dunai partszakasz. 6. „...muri” (Móricz). 7. Pára! 8. Beategyüttesünk. 9. Kettőzve: városunk. 10. Régi mértékegység. 11. Levonja a tanulságot. 12. Egyik bányánk ismert aknája. 16. Szállongó. 18. Ordas. 21. Csonthéjas gyümölcs. 23. Van ilyen irat is, vizsga is. 25. Ez a hely a színhelye a háború kegyetlenségét ábrázoló festménysorozatának. 28. Véd. 30. Férfinev. 33. Elettndv. 35. Középkori pénz- és súlyegység. 37. Doktrína. 39. Jótálló. 40. Tagadószó. 42. Kerti bútor. 44. Mint a vízszintes 34. számú sor. 45. Hires málnatermő vidék a Kisalföldön. 46. Pál. 48. Egéstermek. 52. A Viztula mellékvize. 54. Ételmértékjegysége. 55. Légyvadász. 57. Trópusi gyümölcs. 59. A Duna mellékvize. 61. Tenor szerep a Turandot című operában. 62. Például: a halat. 64. Fut. 67. Mesealak. 69. Számár franciául. 71. Szóösszetételekben: fül. 74. Napszak röviden. 75. Közel. Friss. 65. ...nádor, bariton szerep a Hunyadi László című operában. 66. Amely időben. 68. „...örök” (Juhász Gyula). 70. Görög betű. 71. Északi férfinev. 72. Molibdén. 73. Fővárosa: Kámpala. 75. Borszesz. 77. Engedelmes.

Bélyeggyűjtőknek

ÁRVERÉS

A szövetség évente kétszer rendez nagy árverést. Az aukció kezdetekor elcsitul az addig zibongó terem, vibrál a levegő. Erezni azt a gyűjtői vágyat, hogy most valami régen óhajtott darabhoz lehet jutni. Lélektanilag mozzanatok érvényesülnek, a vetélkedés hevében a valós értéket meghaladó kínálatok is elhangzanak. Az őszi aukció a szokottnál jobban indult, többen érdeklődtek, mint előzőleg bármikor és az utolsó példányig elkapkodták az árverési tételek jegyzékét. A kereslet kedvező volt, de igazán jó árat a szokványtól eltérő példányok értek el. Egy-egy különleges pecsételés az első repülésekről, a háborús cenzúra nyomaként vagy figyelmetlenség következtében nyomdai eltérés a kínálatok tömegét vonzotta. 20 ezer forintért vették meg az 1948. évi Centenáriumi sorozat 60 filléres bélyegét kétoldali nyomással. 1967-ben feladott súlyos okmányokat tartalmazó, hat darab 10 krajcáros bélyegét magán viselő levélért a kiállításai ár több mint háromszorosát, 25 ezer forintot kellett fizetni. Tízezer forint ellenében cserélt gazdát az 1867. évi sorozat 25 krajcáros. Ritka és kevésbé ritka példányok szépen fogytak, így a forgalom minden eddigit felülmúlt, már a milliót közelítette.

KARÁCSONY

A színek, a szavak, a hangok művészei számtalan formában örökítették meg a család bensőséges ünnepét. A bélyegtervezők igyekeznek a peregő órák hangulatát meglesni és a kor emberéle a jelen örömteli perceit tárni. Kanada az ünnepi virág és koszorú mellett karácsonyfát mutat be. A jókívánságokat kedvezményesen, 5 centtel olcsóbban továbbítják. Az e célra készített címlet ábráján a feldíszített fenyőt szinte elborítja az ajándékok halma. Norvég bélyegpár az ünnepi előkészületeket festi le, amelyben a gyermekek, valamint kiscicájuk, vagy kutyusuk is részt vesz. Ausztrália gyertyalángnál enklő sereget (a földrésnyi országban sok millió embert) mutat be hét bélyegen. Gyertyaláng és fenyőág díszíti az izlandiak bélyegét, a svájci ifjúsági sorozat első címletén egy gyermek kezével oltalmazza a karácsonyi gyertya pisllakoló lángját. Új-Zéland ünnepi eneknek megjelenítésével illusztrálja sorozatát. Ausztria az egyik népszerű ének: Csendes éj... szerzőinek állít emléket az egyszerű, de szívhez szóló szöveg és dallam megalkotásának 170. évfordulóján. Gyermekek rajzaiból válogatott a portugál posta. Számos ország a múlt művészi kincseit reprodukálja. Liechtenstein bélyegén 1080-ban készült kódex evangélistaábrázolásában gyönyörködhetünk. Luxemburg is kódexből másolta át az ünnepkör történéseit az anyagi üdvözlettel az Egyiptomba való menekülésig. Bélyegpárra ültette át Giotto két remekművét az olasz posta.

Aforizmak

Mindaddig, amíg a legősibb bajt, a hiúságot nem nevelték halálra, az ember nem kezdhet azzá válni, ami: ember.
(Erich Kästner)

A költő felesleges a technikai és a gazdasági világban — ez nyomorának és a nagyságának az oka.
(Ernst Jünger)

A szofisztika, a szavak kicsavarásának művészete lehet kiválóan kidolgozva, szellemesen megfogalmazva, megragadóan leírva, ábrázolva, színrevive, vagy megülsimítve, ennek ellenére ugyanakkor lehet hamis, rossz, csekély értékű és káros.
(Joseph Pieper)

A rendkívül rövid miniszoknyák idején olyan röviddek voltak a szoknyák, hogy a nők már nem tudtak leülni és a férfiak már nem tudtak felállni.
(Danny Kaye)

Egy férfi bármilyen nővel boldog lehet, amíg nem szereti.
(Oscar Wilde)

A férfi lírai, a nő epikus, a házasság drámai.
(Novalis)

A házassági köteleket olyan nehéz viselni, hogy két ember kell hozzá, néha még három is.
(Id. Alexandre Dumas)

Semmihez sem hasonlítható az a lendület, amellyel egy nő új szeretőt keres.
(Guy de Maupassant)

Bizalmat érdemel az, a kivel az ostobák ellenségesen szemben állnak.
(Jean-Paul Sartre)

A szabadság felelősséget jelent. Ezért félnek tőle a legtöbben.
(George Bernard Shaw)

A zeneszerzéshez csak az kell, hogy emlékezzünk egy dallamra, amely még senkinek sem jutott az eszébe.
(Robert Schumann)

Beethoven népszerűbb lenne a fiatal nemzedék körében, ha Beethovennek írta a nevét.
(Steve Connelly)

Már csak azért is tanítani kellene a szexet az iskolában, hogy a tanárok tanuljanak valamit.
(Henry Miller)

1988. május 21-én
Nagyszabású sportesemény

A baráti hadsergő bajnok III. Hüse Károly zsi ejtőernyős ern szervezőbizottsága ber 25-én, szerdén meg első ülését. **Gajdán Miklós** bizottság vezetője te a versenyek elvételéről.

És 28. között ren a két igen komoly, nagyszabású közí ejtőernyős. Várhatóan tizenen ország vesz vagy több csapatot lesz az MHSZ-tott színvonalú pata is.

A megnyitót május 21-én délelőre tartják, amely gvar Néphadsereg két-két es

NŐI RÖPLabda
Nem a könnyű
Tunggram SC

Debrecen 100 te: Zach, Fodor S

Tunggram SC azaz, Benkő, P. KASTNER, V. HER csere: Illes tóné edző: Fodor DMVSC: Beny csi, Oczelláné, S loghné, Cimpo Balogh E. Ková edző: Fodor Anta

A debreceni alarendelt szerez az egyébként is dású ellenfele. Ezen felül viselő fogásolható vol

KICK-BOX Országos

A múlt hét vétek meg Korlón full-kontakt ország felmúlt bajnokos lyen Tumbász J és Tóth Imre Debreceni Spar szenyói — r edzője **Katona** súlycsoportjuk lettek. Igaz sok radtak a viadalt több válogatott decemberi Budape rendezésre kerül pára tartogatta a de a siker értécsorbítja.

Tumbász Józse Debrecenben, a szakmunkásképző gályos szakmát lenleg raktáros építőipari vállalat elnöke, a megértők vele maximálisan tá munkája és a s levelezőn végzi mot. Most harm Sporpályafutás ként kezdte 14 érában, aztán mben meghonrate kyokushink sportágat váltó nyert országos és bekerült a is mint az Oxig toloja.

Idén „belekóst

HALÁLOZÁS

Fájó szívvel tudjuk mind azokkal, akik ismerték és szerették, hogy elhunyt **DR. BALINT MIHALYNE** Szabó Erika Mária 33 éves korában tragikus közúti baleset következtében elhunyt. Szeretett halottunk temetése 1987. december 1-jén kedden 11 órakor lesz a Községi temető 2-es számú szertartás terméből polgári szertartás szerint. Távíratim: 4032 Debrecen, Rakovskai utca 23. Részvételi ajándékot és közszolgálatot melőzést kérem. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetetlen halottunk.

OSZV. SZENTESI JÁNOSNE temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszégyes bánatunkban részvétel osztottak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetetlen halottunk.

LOSONCZI ZSIGMOND temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszégyes bánatunkban részvétel osztottak. A gyászoló család.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetetlen halottunk.

PETO JÁNOSNE Szelei Ilona temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszégyes bánatunkban részvétel osztottak. Lánya és családja.

Köszönetet mondunk mind azoknak, akik felejtethetetlen halottunk.

TOROK SANDORNE Kass Matild temetésén megjelentek, ravatalára koszorút, virágot helyeztek és mélyszégyes bánatunkban részvétel osztottak. A gyászoló család.

CENTRUMHÉTFŐ

egyes dzsörzék, szövet méterárú

2000 Autóriasztó

340 Ft-ról 299 Ft.

Az Új Barázda Mgtsz Balmazújváros

átalánydíjas részlegek jelentkezését várja, mindenféle ipari tevékenységben.

Érdeklődni lehet személyesen: Balmazújváros, Petőfi u. 13-15. sz. alatt, telefonszám: 06-66-51-119.

Dolgozókat alkalmaznak

A Debreceni Orvostudományi Egyetem Műszaki Főosztályát felvétel hirdet az alábbi szakmákban: géplakatos, elektroműszerész, villanytervező-elektronikus, vízvezeték-szerelő, segédmunkás. Jelentkezni lehet az energetikai és karbantartási osztály vezetőjénél. (Debrecen, Nagyerdei krt. 98.)

A Tiszántúli Központi Vállalat hajdúszoboszlói központi telephelyére műszaki üzemeltetési csoportvezetői munkakörbe munkatársat keres 3 éves gyakorlati, az alábbi szakirányú felsőfokú végzettséggel: informatika, villamosmérnöki kar, mikroelektronika és technikai szak, vagy informatika szak. Vagy: Kandó Kálmán Villamosipari Műszaki Főiskola műszeripari és automatizálási szak, vagy informatika szak. Feladatok: TPA és Commodore típusú számítógépek műszaki üzemeltetése és adatátviteli hálózatok kiállítás, üzemeltetése. Jelentkezni: Tíz Hajdúszoboszló, Oktatási és Szervezési Osztály, Kőrösi Csoma Sándor utca 2. Tel.: 61-177-04.

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság gépüzeme F-III. valamint F-IV. kategóriás gépjárművezetői jogosítvánnyal rendelkező gépkocsivezetőket felvez. Jelentkezés: Hajdúszoboszló, Szóvati útfél 2.

A Debreceni Mezőgazdasági Vállalat vámospécsi gyáregységére felvezetést keres a mezőgazdasági szakmunkások. Munkába járás Debrecenből és környék közösképpel saját autóbusszal biztosított. Jelentkezés: Vámospécs, Bagaméri u. 1. Telefon: 11-873.

Gépipari technikus oklevéllel és legalább 5 éves szakirányú gyakorlattal rendelkező dolgozókat művezető munkakörbe felvezetünk. Jelentkezés a személyzeti elnöknél. (Debrecen, Házy János u. 72-74. Tiszántúli Regionális Víznyelőcső.)

A Debreceni Házipari Szövetkezet Debrecen, Görbe u. 4. felvételre keres SZTK-igényűekben jártas bérizsgálót. Jelentkezés: a személyzeti vezetőnél.

A Balkányi Állami Gazdaság pályázatot hirdet igazgatási osztályvezető jogtanácsos munkakör betöltésére 1988. január 15-1 kezdésével. A vállalat „A” kategóriás. Bérézés a 25/1983. MEM sz. rendelet, III. megegyezés szerint. Családoknak összkomfortos szolgáltatást is, egyedülállóan szolgálati férőhelytel biztosítunk. Pályázatot személyesen, vagy levélben a gazdaság személyzeti vezetőjének nyújtja be. A pályázat beküldési határideje: 1987. december 23. Cím: Balkányi Állami Gazdaság 4233 Balkány, Geszterédi u. 10.

A Hajdú Bihar Megyei Építőipari Vállalat Hággyára felvezetést keres a mezőgazdasági szakmunkások. Munkába járás Debrecenből és környék közösképpel saját autóbusszal biztosított. Jelentkezés: Vámospécs, Bagaméri u. 1. Telefon: 11-873.

Gépipari technikus oklevéllel és legalább 5 éves szakirányú gyakorlattal rendelkező dolgozókat művezető munkakörbe felvezetünk. Jelentkezés a személyzeti elnöknél. (Debrecen, Házy János u. 72-74. Tiszántúli Regionális Víznyelőcső.)

A RITMUS DEBRECENI KÜTÖTTÁRUGYÁR

Debrecen, Nyugati u. 5-7. szám alatt lévő **IFJÚSÁGI KLUBJÁBAN** minden szombat, vasárnap 9-től 17 óráig **ÁRUSÍTÁST TARTUNK:** Ha tőlünk vásárol, megoldódik ajándékozási problémája!

Keressen fel bennünket, megéri — ezt garantáljuk!

APRÓHIRDETÉSEK

INGATLAN

Monostorpályi 19 sz. ház 200 kvadrát telekkel eladó. Ipari áram van. Érdeklődni esteként, szombat és vasárnap egész nap. Menőrt u. 5. sz.

Sámsóni szőlőskertben 400 kvadrát telek eladó. Építési lehetőségek. Irányár: 80 000 Ft. Érdeklődni Debrecen, Malvin u. 64.

Hajdúváros, Kálvin u. 4. sz. alatt 3 szobás, 3 szobás, 3 szobás családi ház 400 négyzetméterrel eladó. Irányár: 400 000 Ft. Érdeklődni: Kéki Sándor, Szajósziget, Mikszáth u. 21.

Kertes családi ház, mellékellettel, 300 n. ö. telekkel eladó. Irányár: 400 000 Ft. Érdeklődni: Kéki Sándor, Szajósziget, Mikszáth u. 21.

Háromlakásos társasházhoz harmadik társat keresünk. „Közvetlen Bem tér” jellegű lakás. Vámospécs, Arany János u. 13. Telefon: 20-019.

Külön bejárattal szoba, konyha, fürdőszoba lakás nem do hányzó fiatal házaspár részére kiadó. Fazekas M. u. 2.

ÁLLÁS

Általános iskolások délutáni felügyeletét és szakkorrelációját vállaló szünetben is. „Családi házkör” jellegű lakás. Érdeklődni: Db Köleseri S. u. 11.

Kertes családi ház garázzsal, mellékellettel eladó. Gáz-csatorna van. Érdeklődni egész nap. Hovivág u. 15.

Hosszúpályi szőlőskertben új 3 szobás, összkomfortos lakás eladó. Érdeklődni Hosszúpályi, Vörös Hadsereg u. 4. Négylakásos társasház.

Hitelmentes 2 + 2 felel szövetkezet lakás 1988. nyári beköltözéssel eladó. Érdeklődni hétvégéken egész nap, hétköznap 17 óra után.

Közvetlenül építési telek eladó. Polgár u. 1. (János utca) nyitott, vasúti csatlakozással. Érdeklődni: szombat, vasárnap.

Nagy alapterületű kertes ház eladó. Hitelemmentes lakást beszámítok. Ajánlatokat „Postakert” jellegre a kiadóba.

Szoba kiadó, „Unió fölött” jellegre a kiadóba.

Bátorozott szoba kiadó Debrecen, Jerikó u. 10. X. 62.

Külön bejárattal gázfűtéses szoba, konyha, fürdőszoba alberletbe kiadó. Úszó u. 21.

Eladó 6,5x3,5 m fűtött faház kiválóan alkalmas garázsnak, műhelynek. Érdeklődni minden nap 17 óra után, Homok u. 34.

Főberő nélküli másfél szobás, tócskerti lakás kiadó. Érdeklődni: István út 15/A. I. 5. alatt 19 órától.

Különálló gázfűtéses szoba, konyha, fürdőszoba alberletbe kiadó. Kard u. 31.

Garzonlakás december 1-jétől alberletbe kiadó (Tócskerti). Érdeklődni 17 óra után a 29-182-es telefonon.

Gázfűtéses szoba, konyha, előszoba december 1-jétől alberletbe kiadó. Debrecen, Kisfaludy u. 31.

Sátoralajnyelű Kőveshegyen eladó 390 n. ö. zártkerti ingatlan épülettel, termo gyümölcsösökkel, hétvégi pihenésre alkalmas. Sütő, János Sátoralajnyelű, Révész Géza u. I. IV. 1.

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága (Debrecen, Kálvin tér 9-11.)

pályázatot hirdet

közgazdasági egyetemi végzettséggel elemzői, valamint közgazdasági egyetemi vagy pénzügyi és számviteli főiskolai végzettséggel revizori munkakörök betöltésére.

Fizetés megegyezés szerint. A pályázatokot önéletrajzzal, irásban kérjük benyújtani.

EXPRESSZ

430 n. ö. vegyes gyümölcsös a Határ úton eladó. Érdeklődni 17 óra után. Tel.: 18-160.

Nagyerdei övezetben építési lehetőséggel kétszobás összkomfortos plusz egy szobás összkomfortos családi ház eladó. Lehet megosztva is. Homok u. 59.

Eladó Alsójózsá. Nagyszentgyörgy u. 4. alatti családi ház 600 n. ö. bekerített telekkel. Erd. szombat, vasárnap a helyszínen.

Commodore 64-es számítógép magnóval, joystickkal és 300 programmal, valamint Sharp (36 cm) színes tv eladó. Érdeklődni: szombat 10-17 óráig. Gyöngyösi u. 20. fszt. 2.

Eladó Adonisz ültőgarnitúra igényesnek és egy kencsalma. Lehel u. 14. VII. 56.

30 db vermes anyajuh eladó (14 db kisivel). Érdeklődni: Debrecen, Mátyás király u. 58. (Kacagány sarok).

Kétszobás szövetkezet lakást garázsos eladó, vagy elcserelem két másik szobásra értékegyeztetéssel. Debrecen, Thomas Mann u. 17. IV. 14.

5000 Ft jutalom a megtalálónak! Elvezett egy skót juhász kutya Hosszúpályi környékén. Színe barna, nyakán hasán, lábán fehér szőrt. Várják a Varga-tanyán és Debrecenben a 18-20-es telefonon a becsulást megítélő jelentkezést!

KT-s 1500-as Lada extralok eladó. Érdeklődni hétköznap 18 óra után, dr. Géczy, Dunaújvárosi u. 39. I. 1.

Szécsényi eladó. Telefon 24-617.

1500-as Lada, kilencéves eladó. Érdeklődni csak vasárnap. Ferecs u. 8.

Új színes tv sürgősen, 40-as egynégyes hat tv irhabunda eladó. Kardos u. 28. fszt.

November 23-án délután elvezettem barna retikülmet Kérem a becsulást megítélő jutalom címre névvel visszakiüldeni.

Otello bor van eladó. Kishegyesi út 28. I. 3.

10 m vegyes fehérgyöngy eladó. Érdeklődni: István út 60.

Pingpongzást vesznek „jó állapotban” jellegre a kiadóba.

Kétszobás, összkomfortos hitelmentes szövetkezet lakás 88-as beköltözéssel eladó. Irányár: Gy. u. 3. VII. 46. sz.

KEDVES GYEREKEK!

Ebben az évben is aruházunkba érkeznek a **TÉLAPÓ!**

November 30.—december 4-ig.

10—11 óra, 12—13 óra és 14—15 óra között találkozhattok velem!

IRHAVÁSÁR

November 26-tól kedvező áron vásárolhat **KAMASZ IRHAKABÁTOKAT** amíg a készlet tart.

10-es sz. kisruházunkban Debrecen, Kossuth u. 1.

Keresse fel szaküzletünket. Fönix

RUHÁZATI KERESKÉDELMI VÁLLALAT

A Püspökladányi Haladás ÁFÉSZ szerződéses üzemeltetésre hirdeti a

10. Sz. Italtolt, Püspökladány, Árpád u. 39. sz.

11. Sz. Italtolt, Püspökladány, Mező I. u. 2. sz.

13. Sz. Italtolt, Püspökladány, Zrinyi u. 87. sz.

32. Sz. Bisztró, Nádudvar, Tolbuhin u. 38. sz.

46. Sz. Italtolt, Kaba, Szamuely u. 12. sz.

47. Sz. Italtolt, Kaba, Vörös Hadsereg u. 168. sz.

42. Sz. Italtolt, Földes, Vörös Hadsereg u. 61. sz. alatti üzleteit.

A megírdetett üzletek 1988. január 1-jétől 1990. december 31-ig terjedő időszakra kerülnek kiadásra. A versenytervgyalás 1987. december 23-án de. 9 órakor lesz megtartva az ÁFÉSZ központi irodája kultúrtermben (Püspökladány, Bocskai u. 7. sz.). Az érdeklődők az ÁFÉSZ hálózatiirányítási osztályán kapnak tájékoztatást.

A pályázatok benyújtásának határideje: 1987. december 15.

Az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal

Hajdú-Bihar Megyei Igazgatósága, Debrecen, Kálvin tér 9-11. sz. alatti irodában

az alábbi időpontokban tart rendszeres ügyfélszolgálatot:

ipari, kereskedelmi és mezőgazdasági osztályok

kedden: 13—16 óráig, csütörtökön: 16—18 óráig,

belföldi társaságok osztálya: hétfőn: 13—16.30 óráig, kedden: 8—13 óráig, csütörtökön: 16—18 óráig.

Az ügyfélszolgálat alatt felvilágosítást adunk az adóztatás elvi és gyakorlati kérdéseiről.

Nagyszabású kettős nemzetközi sportesemény Hajdúszoboszlón

A baráti hadseregek XX. éjtőrnys bajnoksága és a III. Húse Károly nemzetközi éjtőrnys emléktornya november 25-én, szerdán tartotta meg első ülését.

Gajdán Miklós ezredes, a bizottság vezetője ismertette a versenyek előzetes ter-
vet.

Eszerint 1988. május 21. és 28. között rendezik meg a két igen komoly színvonalú, nagyszabású nemzetközi éjtőrnys versenyt. Várhatóan tizenhárom-tizenöt ország vesz részt egy vagy több csapattal. Közük ott lesz az MHSZ öt válogatott színvonalú versenycsapata is.

A megnyitónapszemet május 21-én délelőtt 10 órakor tartják, amelyen a Magyar Nőhadsergek légi egységei két-két és fél óras

bemutatót tartanak. A versenyek ideje alatt szárazföldi harci eszközök széles körű bemutatóját is láthatja a közönség, és megtekinthetik a Magyar Honvédelmi Szövetség kiállítását, melynek anyaga felöleli az MHSZ valamennyi szakágának életét.

Az eredményhirdetés és a záróünnepély május 28-án délután lesz, és itt hirdetik ki a nemzetközi zsűri döntését, hogy kik, illetve melyik csapat végzett az első helyen a baráti hadseregek bajnokságán, és külön értékelve a III. Húse Károly nemzetközi éjtőrnys emléktornya eredményét.

A szocialista országok hadseregeinek válogatott éjtőrnysen kívül a tervek szerint itt lesznek osztrák, nyugatnémet, francia versenyzők is.

sport

Sportrovat-Ágyelet:
Félep-Korondi
Csejtei: 9-11 12-ig
Telefon: 17-152

OJK, OSK

Hét közben újabb labdarúgó-mérkőzéseket játszottak az Országos Ifjúsági Kupáért, illetve az Országos Serdülő Kupáért.

OJK (a legjobb 16 közé jutásért): Hajdúhadházi Bocskai-Metripod 2-1 (1-0). — Megismételt mérkőzésen Derecske-Oroszlói 1-1 (0-0). A 11-es rúgásokból az Oroszlói bizonyult jobbnak 8-7 arányban. A legjobb 16 közé jutásért Oroszlói december 2-án Szolnokon mérkőzik.

OSK (a legjobb 16 közé jutásért): Püspökladányi MAV Egyetértés-Metripod 2-1 (1-1).

Kispályás labdarúgó-kupák

A DUSE és az IBUSZ utazási irodá december 28-30. között Kálmassági tereben kispályás labdarúgó-tornát rendez. A tornára nevezhetnek vállalatok, intézmények, sportegyesületek csapatai, valamint baráti társaságok spontán szerveződésű együttesei is. Női és férfi kategóriában lehet nevezni, a csapatok tagjai lehetnek igazolt labdarúgók, (minősítéstől függetlenül) vagy amatőrök, utóbliaknak támozt az orvosi alkalmassági vizsgálat. A nevezési díj 2000 forint csapatonként. A versenyek győztesei elhelyeztetik 60 ezer forintot összegyűjtésben részesülnek. A rendező szervek irásos igény szerint szállást és étkezést biztosítanak, sőt külön kivánságra vállalják az együttesek debreceni szilveszterének megszervezését is. Nevezési cím: Debrecen, Dóczy József u. 9., határidő: december 10.

Debrecenben az I. Számú Lakótelepi Sportegyesület a Margit Téri (töcskert) 1. Számú Általános Iskolával közösen december 6-tól január 31-ig vasárnapi napokon kispályás teremlabdarúgó-kupát szervez. Nevezni december 1-jéig, azaz keddig lehet az I. Számú Lakótelepi Sportegyesület sportirodájában (Debrecen, Hal köz 6. szám). Nevezési díj csapatonként 1200 forint. A nevezett csapatokat csoportokba osztják és ennek sorolását december elsején, kedden délután fél 6-kor, Margit Téri 1. Számú Általános Iskolában tartják meg.

Tornatermek nyitva tartása

November 28-án, szombaton, Debrecenben a Margit Téri 1. Számú Általános Iskola, Hajdúszoboszlón a Gónczy Pál és a 6. Számú Általános Iskola, Berettyóújfaluiban a 3. és az 5. számú általános iskolák, Hajdúböszörményben pedig az 1. Számú Általános Iskola tornatermei lesznek nyitva a lakosság részére.

Ugyanannyi türelmet...!

A birkózósport helyzete Debrecenben

Csendben, nyugodtan beszélgettünk Hódos Imrével már több mint fél órája, amikor megkérdeztem a mesteredzőtől, véleménye szerint milyen a birkózás presztízse Debrecenben? Megdöbbentem a reakción! Lehajította a fejét és lassan ingatta. Nem szól semmit, mégis láttam az érzések viharát az arcán, amikor újra rám nézett. Oszinte mozdulatai keményebben vádoltak a leghatásosabb szónoklatnál. Majd a hallgatás szorító bilincsét lepatintva megjegyezte, csak a megszállottak vállalják a munkát, olyanok, akik a birkózással fekszenek és ebrednek.

A Vágóhid utcai sporttelepen lévő irodában ültem le Hódos Imrével, a DMVSC vezetőedzőjével a hajdúbihari birkózás jelenéről szót váltani.

— Az első kérdése előtt hádd jegeztem meg, hogy a saját birkózóedzői véleményemet mondom.

Ilyen mondat a legfelkészültebb újságitól is megelne, egyből gondolkozni kezdtem, vajon miért hangzott el. Később összeállt a mozaikdarabokból a kép. Hódos Imre tíz évvel ezelőtt sem rejtette véka alá álláspontját, és keményen megbíráit némely általa tapasztalt negatív jelenséget, valamint rossz döntést hozó vezetőit. Akkor tőle vetek búcsút, de sajnos bebizonyosodott, hogy az ő diagnózisa volt helytálló.

— Az apa felelős a család széthullásáért, mert ő a fenntartója, az összefogója. A sportegyesületnél, a sportéletben az elnökök, sportvezetők látják el ezt a tisztelet. A debreceni birkózók családja az elmúlt évtizedben darabjaira hullott, szétforgácsolódott.

Keserű szavak, amelyek tényleg tartanak magasba. Az utánpótlást nevelő DSIBől elvették és kis létszámúban kerültek a bázisegységekbe a birkózók, de még ezek egy része is lemorzsolódott. A mai létszám-ellenőrségnél az 1986-ban megkezdett szisztematikus munka, edzői töredék, odafigyelés ellenére hat-hét felnőtt, két-három junior és ifjúsági sportoló koptatja a Vágóhid utcai csarnok szőnyegét. Még ennél is kevesebben voltak, de a Hódos Imre vezette edzői csapatnak sikerült a majd két esztendő alatt ennyi versenyzőt összeszedni. 1986-ban elvállalt, hogy megpróbálja kihúzni a "kútból" a debreceni birkózást.

— A megbízatásomkor csodálatos ígéretek kaptam. Pontosabban, megígérték mindazoknak a felté-

leknek a biztosítását, ami a nyugodt és eredményes munkához szükséges. Azóta már az edzői státusok száma is csökkent, a pénzről nem is beszélve.

Eppen a pénztelenségre hivatkozva ez évben nem utazhattak a birkózók Litvániába, Nagyváradra, és nem engedélyezték az NDK-beli egyesülettel sem a kapcsolatfelvételt. A felelős vezetőök füstként tovaszálló ígérete pedig újabb „kerék-törést” okozhat.

Két évig nem télenkedett az új edzői garnitúra, és közel 1500 gyereket csábítottak legalább egy alkalommal szőnyegre, és annak szeléről árgus szemekkel figyelték a tehetségek megvilanását. Tudatosan törekednek arra, hogy minél szélesebb, minél stabilabb bázison nyugodjon a sportbihari birkózás jelenéről ág.

Hódos Imrének sikerült keresztülvinnie az akadályokon azon elhatározását, hogy a DMVSC-ben a sportiskolával párhuzamosan legyen utánpótlás-nevelés.

— Ha a folyamatos kiválasztást meg tudjuk valósítani, akkor a véleményem szerint mindig lesz jó színvonalú felnőtt gárdánk is.

Eddig az eredményességben komoly hullámzást figyelhetünk meg. Valószínű, azon egyszerű oknál fogva, hogy amikor elindult Debrecenben a sportág a lejtőn, mindig felkutattak egy-két évfolyamot. Ezt felnevelték, de az eredményeik mögött megint úr maradt.

— A jelenlegi helyzet edzőprobléma is — mondja önkritikusan az ősz mester. — A sportiskolában például a közelben fellelhető minden szakember megfordult, és nagyon rövid időközönként váltották egymást. Így nem lehet nevelni, tervezni.

Most úgy néz ki, konzolidálódott a helyzet az elmúlt két év során. Rendeződött az utánpótlás, de ezeket a tehetséges gyerekeket nem lehet „felújítani”, mint a légkömböt, és a beérésükig szükségük a támogatásra is, mert ha csökkentik ezt, ismét visszazökken a birkózósportunk az előző szintre.

— Nem kérek én sokat a sportvezetőktől, csak ugyanannyi ideig legyenek türelmekkel velünk szemben, mint ameddig nézték a birkózás széthullását. Ha ennyi toleranciát kapunk, ismét a korábbi hagyományokhoz hűen szerepelünk majd.

Hajdú-Biharban nemcsak a DMVSC-ben birkózhatnak a sportág iránt érdeklődők. A Honvéd Bocskai SE jelenleg az országos pontversenyben még előke-

lőbb helyen tanyázik, mint a DMVSC.

— A bázisalakulataink kedvező hozzáállása elősegíti, hogy a szakosztályunkhoz kerüljenek sportolók edzők — mondta Katona László alezredes, a szakosztály elnöke. — Sőt, a korábbiaktól eltérően még kedvezőbben tudjuk Debrecenbe irányítani ezeket a fiatalokat.

Oszintén megmondva, ez nem egy stabil felnőtt gárda, hiszen elég gyakran változik a sportolók összetétele. Erzik ezt a szakosztály vezetői is, de változtatni nehezen tudnak.

— Nekünk nincs bázisválatunk, ahová elhelyezhetnénk a felnőtt sportolóinkat. Örülünk neki, ha valamelyik intézmény vállalná a támogatásunkat, de míg ez nem valósul meg, mi ziven átadjuk a felnőtt birkózóinkat a DMVSC-nek.

A Honvéd Bocskai SE-ben a fiatal korosztályok nevelésével is törődnek, és itt a bevonulásoktól független stabil eredmény elérésére törekednek.

— A fő célunk megéne birkózósport-utánpótlásának a nevelése a legmagasabb szinten — summázta a beszélgetésünk tartalmát Katona László.

A szakemberek említették, hogy a közeljövőben a Magyar Birkózószövetség képviselői ellátogatnak megyénkbe keresni a mai gyengébb szereplés okát. Mondhatnánk némi iróniával: jobb később, mint még később. Elég soká vettek észre, hogy eltűntek a debreceni birkózók a szőnyegekről. Igaz, állásfoglalásuk csak erkolcsi támogatást jelent, ha a helyi sportvezetők a „szívükre veszik”. Valójában a problémákat itt helyben, Debrecenben kell megoldani.

Beszélgetőpartnereim meggyőzték, hogy elindultak a helyes úton, ám tudják, egyedül, külön-külön megsemmisíthetnek. Gyógyászati hasonlaltal élvez: időnkénti egy-egy injekció vagy egy szem tableta nem gyógyít. A javulást megfelelő kúrával érhetjük el, amit türellemmel kell végigelnünk. Ha két évvel ezelőtt biztatást kaptak a DMVSC edzői, akkor ne változzon meg az álláspont csak azért, mert az egyesületi vezetésben személyes-cserék történtek! Konceptió készítsunk, amelyet az adott vezetők végrehajtanak, irányítanak, számonkérnek, ám ha ez mindig átírásra kerül, amikor személyi változás történik, nem sok (sport-) eredménynek örülhetünk a jövőben sem.

Hajdú Károly

NŐI RÖPLABDA NB I

Nem a Tungram volt ennyire jó...

Tungram SC—DMVSC 3:0 (5, 4, 3)

Debrecen 100 néző vezetője: Zach Fodor S.

Tungram SC: Chumplitz Bernkő, PALOTÁSNE, KASTNER, Vargáné, FEHER csere: Illesné, Szijjártóné edző: Fodor Akos.

DMVSC: Benyóné, Peres, Oszelláné, Sándor, Baloghne, Cimpcóáné csere: Balogh E., Kovács T., Beke edző: Fodor Antal.

DMVSC tagjaiból hiányzott a küzdőképeség, a bizonyítási vágy, az erősebb és esélyesebb csapatot megszorítani, nagyobb erőbedobásra készíteni akarás. Így elmondható, hogy ezúttal nem a Tungram volt ennyire jó, hanem inkább a Debrecen volt ilyen gyenge.

A két csapat vasárnap délelőtt Budapestben vívja a visszavágót.

A junioroknál: Tungram SC—DMVSC 3:0 (4, 11, 11) DMVSC: Balázs, Tornyo, Kiss, Beke, Kovács R., Hegedűs csere: Nyika, Volent, Molnár edző: Fodor Antal.

KICK-BOX KARATE

Országos bajnokok

A múlt hét végén rendezték meg Komlón a kick-box full-kontakt országos egyéni felnőtt bajnokságot, amelyen Tumbász József (75 kg) és Tóth Imre (81 kg), a Debreceni Spartacus versenyzői — mindkettőjük edzője Katona Attila — súlycsoportjuk legjobbjai lettek. Igaz sokan távol maradtak a viadaltól — a legtöbb válogatott karatező a decemberi Budapestben megrendezésre kerülő Világ-kupára tartogatta az erejét —, de a siker értékét ez sem csorbítja.

boxba is. A szeptember eleji hazai válogatóversenyen elért eredménye alapján a világbajnokságon is szerepelhetett, ahol a nyolc köze jutásért vívott összecsapáson a volt francia világbajnok, Nassiri ellen pontozással vassított és kiesett. Mostani győzelmével viszont igazolta, hogy ebben a szakágban is megállja a helyét.

Tóth Imre huszonkét esztendő. Egy bakonyi faluba, Cseténybe való. Tavaly szerzett diplomát a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán. Augusztustól sorkatonai szolgálatát tölti Debrecenben. Tetszik neki a város, megszerette az ittenieket, sok barátot talált és nem tartja elképzelhetlennak, hogy ha leveti a mundaert, itt marad.

Számos sportágat kipróbált — kosárlabdázott, birkózott, atletizált, lovagolt, teniszezett, sielt —, de végül is a karaténál kötött ki, s azon belül is a kick-boxot érzi testhez állónak. A főiskolán sajátította el a sportág alapjait, és hosszú ideig egyesületen kívülként versenyzett. A Spartacusnál szívesen fogadták, amit ő most az országos bajnoki címmel hálált meg. Őt is meghívták a válogatott edzésére.

Tumbász József 24 éves. Debrecenben, a 109. számú szakmunkásképzőben esztérgályos szakmát tanult. Jelenleg raktáros a tanácsai építőipari vállalatnál. Mint elmondta, a munkahelyén megértőek vele szemben, s maximálisan támogatják. A munkája és a sport mellett levelezőn végzi a gimnáziumot. Most harmadikos.

Sportpályafutását ökolívóként kezdte 14 esztendő korában, aztán mikor Debrecenben meghonosodott a karate kyokushinkai szakága, sportágát váltott. Többször nyert országos bajnokságot, és bekerült a válogatottba is mint az Oxigen SE sportolója.

Idén „belekóstolt” a kick-

boxba is. A szeptember eleji hazai válogatóversenyen elért eredménye alapján a világbajnokságon is szerepelhetett, ahol a nyolc köze jutásért vívott összecsapáson a volt francia világbajnok, Nassiri ellen pontozással vassított és kiesett. Mostani győzelmével viszont igazolta, hogy ebben a szakágban is megállja a helyét.

Tóth Imre huszonkét esztendő. Egy bakonyi faluba, Cseténybe való. Tavaly szerzett diplomát a Kaposvári Mezőgazdasági Főiskolán. Augusztustól sorkatonai szolgálatát tölti Debrecenben. Tetszik neki a város, megszerette az ittenieket, sok barátot talált és nem tartja elképzelhetlennak, hogy ha leveti a mundaert, itt marad.

Számos sportágat kipróbált — kosárlabdázott, birkózott, atletizált, lovagolt, teniszezett, sielt —, de végül is a karaténál kötött ki, s azon belül is a kick-boxot érzi testhez állónak. A főiskolán sajátította el a sportág alapjait, és hosszú ideig egyesületen kívülként versenyzett. A Spartacusnál szívesen fogadták, amit ő most az országos bajnoki címmel hálált meg. Őt is meghívták a válogatott edzésére.

DMVSC: még négy mérkőzés

Annak ellenére, hogy a labdarúgó NB I. őszi idényét befejezték — s mint ismeretes, a DMVSC 13 ponttal a 13. helyen várja a tavaszi folytatást — még nem tért től pihenőre a debreceni élvonalbeli labdarúgó-csapat. A tervek szerint még négy mérkőzést játszik a DMVSC — decem-

berben, mégpedig a nagyerdői stadionban.

Tervezett program.

December 4., péntek, 13 óra: DMVSC—D. Universitási; december 9., szerda, 13 óra: DMVSC—D. Kinizsi; december 12., szombat, 9.30: DMVSC—Hajdúböszörményi Bocskai és december 16., szerda 13: DMVSC—FC Bihor (román).

LEVELEZÉSI SAKK

Újabb ellenfelek: Riga és Leningrád

A Debreceni Sakk-kör megalakulásának 80. évfordulója alkalmából november 28-án levelező sakkcsapat-mérkőzések kezdődnek. A debreceniek Riga és Leningrád levelező válogatottjaival mérik össze tudásukat.

Külön apropó, hogy a nemzetközileg is elismert rigai sakklap negyedszázados fennállását ünnepli. A nagy játékerőt képviselő lett együttes ellen — amely többek között három nemzetközi mestert is felvonul-

at — Brilla Bánfalvi Sándor nemzetközi levelezési sakknagyemester, Sőreghy János, Szilágyi Sándor, Csarkó Tibor, Nagy László és Tózsér Dénes veszi fel a harcot.

A leningrádi sakk-kör csapata hat mesterjelöltet nevezett. Ellenük Szilágyi Sándor, Sőreghy János, Nagy László, Csarkó Tibor, Tózsér Dénes és Hegedűs Imre összeállításban játszik a debreceni gárda. A mérkőzések, melyek keretében 2—2 partit váltanak a felek, 1989-ben fejeződnek be.

FÉRFI KOSÁRLABDA MNK

Kecskeméti SC—Deko SE 97-68 (53-32)

Debrecen, 200 néző, vezette Bukta, Pázsitka.

Kecskeméti SC: HORVATH 11, KIRÁLY 30, Lakosa 13, Boros 10, SZTANKIEWICZ 12 — Csere: Csorvási 10, Kégel 7, Cseh 4, Piszváni. Edző: Rezak László.

Deko SE: JOZSA 7, Kovács 9, Szekeres 8, dr. Fazekas 16, Kislázi 6. — Csere: dr. Takács 16, Kádár 2, Oláh 2, Asztalos 2, Okros. Edző: Ráthonyi Tamás.

A férfi kosárlabda MNK-ban a 16 közé jutásért az Általános Iskola tornateremben szereplő debreceni csapat NB I-es ellenfelet fogadja.

HÉT VÉGI SPORTMŰSOR

NOVEMBER 28., SZOMBAT

Cselgáncs

D. Dóza sportcsarnoka (Mikes K. u.), 8.30: Férfi junior országos egyéni bajnokság.

Teke

DMVSC nagyerdői automatapályája, 8: Országos férfi szakszervezeti egyéni és csapatbajnokság.

Kosárlabda

Arany János Általános Iskola (Hajó u.) tornaterme, 14.30: D. Biogal—MAFC. Férfi NB II B osztály, középcsoport. — Bekessy Béla Úti Általános Iskola tornaterme, 15: Deko SE—Mezőberény. Férfi NB II kelet, B csoport.

Okélvívás

Nyíradonyi Művelődési Ház, 13: Megyei körverseny a Nyíradony-kupáért, úttörők, serdülők, ifjúságiak és felnőttek részvételével.

Röplabda

Irinyi élelmiszer-ipari szakközépiskola tornaterme, 10: D. Kinizsi—D. Universitas. Férfi NB II-es mérkőzés.

PIACI ÁRAK

Table with columns: Debrecen, Plac, Deko, Et.-kisker., H.-bősz., B.-újf., P.-lad., H.-szob. and rows listing various goods and their prices.

Megjegyzés: A Deko és az élelmiszer-kiskereskedelmi vállalat által első osztályú termékek áránál árnyak, amelyekből az árusítóhelyek a kereslet-kínálat függvényében eltérhetnek.

A megyei egészségügyi hónap zárórendezvénye

A Hazafias Népfőrdő Hajdú-Bihar Megyei Bizottsága mellett működő idősékek foglalkozó megyei munkabizottság november 30-án 16 óráig tartja ülését, amely egyben a megyei egészségügyi hónap zárórendezvénye. A szakszervezetek megyei tanácsának székében dr. Machner Anna főorvos az elhízárról és annak

káros következményeiről, dr. Szép János, a városi fogászati vezető főorvosa a fogászati ellátás aktuális kérdéseiről tart tájékoztatót. Az ülésen ezenkívül dr. Szabó Gyöngyi főorvos Tanuljunk meg együtt élni a mozgásszervi változásokkal és dr. Kincses Éva főorvos Napjaink technikai forradalma a szemészetben címmel tartanak előadást.

LOTTONYEREMÉNYEK. A Sportfogadási és Lottó Igazgatóság közlése szerint a 48. játékheti lottónyemű levonása után a következők: 5 találatos szelvény nem volt. A 4 találatos szelvényekre egyenként 783 960

forintot, a 3 találatos szelvényekre egyenként 1864 forintot, a 2 találatos szelvényekre egyenként 53 forintot fizetnek. A közölt adatok nem véglegesek, a nyeremények ellenőrzése még tart.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIO

MOZI

Vang-Vu, a kung-fu hőse (kínai). Vig ma. hn. 4. n. 9. vas. 4. n. 9. Apolló ma. vas. 10. n. 12. hn. 2. Meteor ma. 3. 7. vas. 3. 5. 7. Férjakk (NSZK). Apolló ma. 8. vas. 4. 6. 8. Vihar (amerikai). Vig vas. 9. n. 12. Híradó ma. vas. hn. 4. Művész ma. vas. 6. Kuvbojok I-II. (magyar). Híradó ma. vas. hn. 6. Atyanyokkám (amerikai). Ma. vas. Híradó f. 10. f. 12. hn. 2. Biztos halál (japan). Horváth Árpád vas. f. 6. Cápá (amerikai). Alfa ma. f. 6. vas. f. 4. f. 6. E. T. (A földönkívüli). Horváth Árpád vas. f. 6. Fekete fülű fehér Bum I-II. (szovjet). Meteor ma. f. 3. Napló szerelmek I-II. (magyar). Apolló ma. f. 4. vas. f. 2. Pöpye (amerikai). Vig ma. hn. 2. Rock Rióban (brazil). 16. Kilitika vas. 5. A Sah fia I-II. (szovjet). Vig ma. 9. A Saolin templom szent kőse (kínai). Delta ma. f. 6. vas. f. 4. f. 6. Debreceni videomozik műsora: Vig kamara ma. vas. f. 11. f. 2. f. 4. f. 6. f. 8. Az időlov. Utazás vissza a múltba, vissza az 1870-es évekre. Amerikai sci-fi. Meteor ma. vas. 3. 5. 7. Kevetlen utca. Egy szadista vendég akciója (amerikai). 18. Videki videomozik műsora: Hajdúnánás ma. vas. 3. 5. 7. Egyszemélyes bíróság (amerikai). Hajdúszoboszló kamara ma. vas. f. 4. f. 6. f. 8. Egyszemélyes bíróság (amerikai). Pusokládány ma. vas. f. 5. f. 7. Egyszemélyes bíróság (amerikai). Videki mozik műsora: Berettyóújfalu ma. vas. 3. Hamupipőke (amerikai). 3. 7. A Beverly Hills-i zsaru (amerikai). Hajdúszoboszló ma. vas. 3. Macskafogó (magyar). 3. 7. Elni és meghalni. Los Angelesben (amerikai). 16. Hajdúnánás ma. vas. 3. Doktor Minorka Vidor (magyar). 5. 7. Krokodil Dundee (ausztrál). Hajdúszoboszló ma. vas. f. 4. Donald kacska nvári kalandjai (amerikai). f. 6. Vezekés II. (szovjet). Pusokládány ma. vas. 5. 7. Tex és a mélység ura (olasz).

SZÍNHÁZ

Csokonai Színház Ma 7 óra: A szivárványzóna kőntös - bsz.; 29. vasárnap. 5 óra: Jancsi és Juliska - Kodály-b.; 30. hétfő, 6 óra: Jancsi és Juliska - Erkel-b.; 1. kedd, 7 óra: Villa Negra - Bajor-b.; 2. szerda, 7 óra: Villa Negra - Megyeri-b.; 3. csütörtök, 7 óra: Villa Negra - Szerdahelyi-b.; 4. péntek, 7 óra: A szivárványzóna kőntös - bsz.; 5. szombat 7 óra: A szivárványzóna kőntös - bsz.; 7. hétfő, 7 óra: Villa Negra - bsz. Művelődési Központ 2. szerda, 7 óra: Stílusgyakorlat - bsz.; 3. csütörtök, 7 óra: Stílusgyakorlat - bsz. Adv-gimn. Studiószínház 30. hétfő, 11 óra: A kiskondás - bsz. TELEVÍZIÓ SZOMBAT BUDAPEST, 1.: 8.03 Műsorismertetés. 8.05 Tévétorna gyerekeknek. 8.10 Orosz nyelvlecké kicsiknek. 8.25 Óvodá-

sok filmműsora. 8.45 Rópsuli. 9.00 Fiatalok pályaközében. Az interakteszt. 9.20 Teleski. 8. rész. 9.45 Rózsa Sándor. Tévéfilmsorozat. VII.2. rész (ism.). 10.45 Reklám. 10.55 Új hullám (ism.). 11.55 Ecran. 12.00. 12.15 Képsugár. 14.12 Műsorismertetés. 14.15 Képsugár. 14.20 Cimborák. 14.55 Bűntudat. 15.00 Tigrisek. Sved rövidfilmsorozat. IV.2. rész. 15.45 Batóság a szakadékban. 16.10 Mitűk. 16.55 Reklám. 17.00 Híradó. 17.13 Szentmóni szemből. Jan Fojtik. Csehszlovákia Kommunista Pártja Elnöksége parttagjaival, a Központi Bizottság titkárával. 18.05 Reklám. 18.10. 18.20 Képek. 18.25 Csak te vagy a tőr. 18.30 Reklám. 18.40 Olvasatok mindennapi. 18.45 Vakáción a Mező család. Magyar rajzfilmsorozat. 19.10 Esti mese. 19.20 Reklám. 19.30 Híradó. 20.00 Vers - mindegyiknek. Marcus Ferenc. 20.05 Vihar. 20.05 Búch Cassidy és a Sundance Kölyök. Amerikai film. 21.55 Telemann: Az iskolamester. A komikus kantata televízióvaltozata; Monteverdi: Tankred és Klorinda parviadala. Dramai kantata. 22.35 Híradó. 2. BUDAPEST, 2.: 15.28 Műsorismertetés. 15.30 Képsugár. 15.35 Movi-kronika. 15.45 Agyvallalkozók. 16.25 Eletek. Szovjet tévéfilmsorozat. 16.30. 17.30 Ritmikus sportgimnasztika. 19.30 A Szahara forró katalánban. NDK-rövidfilm (ism.). 20.05 At a túlsó partra. Dokumentumfilm. 21.05 Kék lénny (ism.). 22.05 A Roxinpádon. Zoran. 23.00 Képsugár. POZSONY, 1.: 8.30 Kalandos hajózás a tyúkkal. NSZK-tévérsorozat. 9.00 Úttörők magazinja. 10.00 A tudományról és a technikáról gyerekeknek. 10.40 Goya (ism.). 11.55 Honvédelmi magazin. 12.00 Találkozás szovjet művészekkel. 14.50 Belgrád tegnap és ma. Jugoszláv dokumentumfilm. 15.15 Évekkel nem lehet megállítani. 15.55 Safári. Tévérsorozat. 16.25 Valás a nézők leveletre. 16.35 A nyomorultak. NDK-francia-olasz film. 18.20 Esti mese. 18.30. 19.10 Receptek nemcsak vasárnapra. 19.30 Híradó. 20.00 Gyerekek karosszéke. 20.30 Ausztrál dokumentumfilm. 21.20 A halott faviót. Tévéfilm. 23.50 Külföldi melodiók. POZSONY, 2.: 9.00 Szabad-ságot vagy halált. Feliratos animációs film. Feliratos animációs tanfolyam gyerekeknek. 10.50 Angol nyelvtanfolyam. 11.20. 11.50 Művelődési műsor. 16.25 Skoda Plzen-VSZ Kosice jégkorongmérkőzés. 19.00 Torna. 19.10 Esti mese. 19.30 Híradó. 20.00 Nyitott ablakok. Tévérsorozat. 21.45 A Híradó szerkesztőségében. 21.55 A Tjaledeov család. Tévéjáték. 23.15 Cornelia baba. Dokumentumfilm. BUDAPEST: 12.05 Hét vége. 13.45 Belpolitika. 18.00 Tv-híradó. 18.20 Tudományos híradó. 18.50 Lefelé a szép folyón. 19.45 A kiralljevi vonat. Jugoszláv film. 21.05 Tv-híradó. 21.15 Arany krizantém. Románok. MOSZKVA, 1.: 8.00 Dokumentumfilm Albánia. 8.30 A Szovjetunió népének dalai és táncai. 9.00 Munkaerőgondok Tadzsisztánban. 10.30 Sz. Bunyin zongorázik. 11.00 Az ember, a föld, a világ-mindenség. 11.30 Nemzetközi tévéfesztivál. 12.00 Tévé-folyóirat. 12.30 Hírek. 12.40 Nyilvánvaló. híhetetlen. 13.40 Mindenkinél külön-külön. 14.10 Dokumentumfilm. 14.30 A költészet percel. 14.40 A 30-as évek dalai. 15.40 Utazás az Aranygyűrű városában. 1.

MOZI • SZÍNHÁZ • TV • RÁDIO

MOZI

ládi tükör. 9.00 Reklám. 9.05 Színes népi muzsika. 10.00 Hírek. Időjárás. 10.05 Ismét - a javából! 11.55 Reklám. 12.00 Déli krónika. 12.30 Világkorsár. 13.00 Zeneparádé. 13.40 Enekejük együtt! 14.00 Hírek. Időjárás. 14.05 Műsorismertetés. 14.10 Ipargazdák. 14.20 Mindennapi irodalmunk. 14.50 Jugoszláv operánekessék felvételeiből. 15.10 Új zenei újság. 15.34 Reklám. 15.40. 16.00. 16.10. 16.20. 16.30. 16.40. 16.50. 17.00. 17.10. 17.20. 17.30. 17.40. 17.50. 18.00. 18.10. 18.20. 18.30. 18.40. 18.50. 19.00. 19.10. 19.20. 19.30. 19.40. 19.50. 20.00. 20.10. 20.20. 20.30. 20.40. 20.50. 21.00. 21.10. 21.20. 21.30. 21.40. 21.50. 22.00. 22.10. 22.20. 22.30. 22.40. 22.50. 23.00. 23.10. 23.20. 23.30. 23.40. 23.50. 24.00. 24.10. 24.20. 24.30. 24.40. 24.50. 25.00. 25.10. 25.20. 25.30. 25.40. 25.50. 26.00. 26.10. 26.20. 26.30. 26.40. 26.50. 27.00. 27.10. 27.20. 27.30. 27.40. 27.50. 28.00. 28.10. 28.20. 28.30. 28.40. 28.50. 29.00. 29.10. 29.20. 29.30. 29.40. 29.50. 30.00. 30.10. 30.20. 30.30. 30.40. 30.50. 31.00. 31.10. 31.20. 31.30. 31.40. 31.50. 32.00. 32.10. 32.20. 32.30. 32.40. 32.50. 33.00. 33.10. 33.20. 33.30. 33.40. 33.50. 34.00. 34.10. 34.20. 34.30. 34.40. 34.50. 35.00. 35.10. 35.20. 35.30. 35.40. 35.50. 36.00. 36.10. 36.20. 36.30. 36.40. 36.50. 37.00. 37.10. 37.20. 37.30. 37.40. 37.50. 38.00. 38.10. 38.20. 38.30. 38.40. 38.50. 39.00. 39.10. 39.20. 39.30. 39.40. 39.50. 40.00. 40.10. 40.20. 40.30. 40.40. 40.50. 41.00. 41.10. 41.20. 41.30. 41.40. 41.50. 42.00. 42.10. 42.20. 42.30. 42.40. 42.50. 43.00. 43.10. 43.20. 43.30. 43.40. 43.50. 44.00. 44.10. 44.20. 44.30. 44.40. 44.50. 45.00. 45.10. 45.20. 45.30. 45.40. 45.50. 46.00. 46.10. 46.20. 46.30. 46.40. 46.50. 47.00. 47.10. 47.20. 47.30. 47.40. 47.50. 48.00. 48.10. 48.20. 48.30. 48.40. 48.50. 49.00. 49.10. 49.20. 49.30. 49.40. 49.50. 50.00. 50.10. 50.20. 50.30. 50.40. 50.50. 51.00. 51.10. 51.20. 51.30. 51.40. 51.50. 52.00. 52.10. 52.20. 52.30. 52.40. 52.50. 53.00. 53.10. 53.20. 53.30. 53.40. 53.50. 54.00. 54.10. 54.20. 54.30. 54.40. 54.50. 55.00. 55.10. 55.20. 55.30. 55.40. 55.50. 56.00. 56.10. 56.20. 56.30. 56.40. 56.50. 57.00. 57.10. 57.20. 57.30. 57.40. 57.50. 58.00. 58.10. 58.20. 58.30. 58.40. 58.50. 59.00. 59.10. 59.20. 59.30. 59.40. 59.50. 60.00. 60.10. 60.20. 60.30. 60.40. 60.50. 61.00. 61.10. 61.20. 61.30. 61.40. 61.50. 62.00. 62.10. 62.20. 62.30. 62.40. 62.50. 63.00. 63.10. 63.20. 63.30. 63.40. 63.50. 64.00. 64.10. 64.20. 64.30. 64.40. 64.50. 65.00. 65.10. 65.20. 65.30. 65.40. 65.50. 66.00. 66.10. 66.20. 66.30. 66.40. 66.50. 67.00. 67.10. 67.20. 67.30. 67.40. 67.50. 68.00. 68.10. 68.20. 68.30. 68.40. 68.50. 69.00. 69.10. 69.20. 69.30. 69.40. 69.50. 70.00. 70.10. 70.20. 70.30. 70.40. 70.50. 71.00. 71.10. 71.20. 71.30. 71.40. 71.50. 72.00. 72.10. 72.20. 72.30. 72.40. 72.50. 73.00. 73.10. 73.20. 73.30. 73.40. 73.50. 74.00. 74.10. 74.20. 74.30. 74.40. 74.50. 75.00. 75.10. 75.20. 75.30. 75.40. 75.50. 76.00. 76.10. 76.20. 76.30. 76.40. 76.50. 77.00. 77.10. 77.20. 77.30. 77.40. 77.50. 78.00. 78.10. 78.20. 78.30. 78.40. 78.50. 79.00. 79.10. 79.20. 79.30. 79.40. 79.50. 80.00. 80.10. 80.20. 80.30. 80.40. 80.50. 81.00. 81.10. 81.20. 81.30. 81.40. 81.50. 82.00. 82.10. 82.20. 82.30. 82.40. 82.50. 83.00. 83.10. 83.20. 83.30. 83.40. 83.50. 84.00. 84.10. 84.20. 84.30. 84.40. 84.50. 85.00. 85.10. 85.20. 85.30. 85.40. 85.50. 86.00. 86.10. 86.20. 86.30. 86.40. 86.50. 87.00. 87.10. 87.20. 87.30. 87.40. 87.50. 88.00. 88.10. 88.20. 88.30. 88.40. 88.50. 89.00. 89.10. 89.20. 89.30. 89.40. 89.50. 90.00. 90.10. 90.20. 90.30. 90.40. 90.50. 91.00. 91.10. 91.20. 91.30. 91.40. 91.50. 92.00. 92.10. 92.20. 92.30. 92.40. 92.50. 93.00. 93.10. 93.20. 93.30. 93.40. 93.50. 94.00. 94.10. 94.20. 94.30. 94.40. 94.50. 95.00. 95.10. 95.20. 95.30. 95.40. 95.50. 96.00. 96.10. 96.20. 96.30. 96.40. 96.50. 97.00. 97.10. 97.20. 97.30. 97.40. 97.50. 98.00. 98.10. 98.20. 98.30. 98.40. 98.50. 99.00. 99.10. 99.20. 99.30. 99.40. 99.50. 100.00. 100.10. 100.20. 100.30. 100.40. 100.50. 101.00. 101.10. 101.20. 101.30. 101.40. 101.50. 102.00. 102.10. 102.20. 102.30. 102.40. 102.50. 103.00. 103.10. 103.20. 103.30. 103.40. 103.50. 104.00. 104.10. 104.20. 104.30. 104.40. 104.50. 105.00. 105.10. 105.20. 105.30. 105.40. 105.50. 106.00. 106.10. 106.20. 106.30. 106.40. 106.50. 107.00. 107.10. 107.20. 107.30. 107.40. 107.50. 108.00. 108.10. 108.20. 108.30. 108.40. 108.50. 109.00. 109.10. 109.20. 109.30. 109.40. 109.50. 110.00. 110.10. 110.20. 110.30. 110.40. 110.50. 111.00. 111.10. 111.20. 111.30. 111.40. 111.50. 112.00. 112.10. 112.20. 112.30. 112.40. 112.50. 113.00. 113.10. 113.20. 113.30. 113.40. 113.50. 114.00. 114.10. 114.20. 114.30. 114.40. 114.50. 115.00. 115.10. 115.20. 115.30. 115.40. 115.50. 116.00. 116.10. 116.20. 116.30. 116.40. 116.50. 117.00. 117.10. 117.20. 117.30. 117.40. 117.50. 118.00. 118.10. 118.20. 118.30. 118.40. 118.50. 119.00. 119.10. 119.20. 119.30. 119.40. 119.50. 120.00. 120.10. 120.20. 120.30. 120.40. 120.50. 121.00. 121.10. 121.20. 121.30. 121.40. 121.50. 122.00. 122.10. 122.20. 122.30. 122.40. 122.50. 123.00. 123.10. 123.20. 123.30. 123.40. 123.50. 124.00. 124.10. 124.20. 124.30. 124.40. 124.50. 125.00. 125.10. 125.20. 125.30. 125.40. 125.50. 126.00. 126.10. 126.20. 126.30. 126.40. 126.50. 127.00. 127.10. 127.20. 127.30. 127.40. 127.50. 128.00. 128.10. 128.20. 128.30. 128.40. 128.50. 129.00. 129.10. 129.20. 129.30. 129.40. 129.50. 130.00. 130.10. 130.20. 130.30. 130.40. 130.50. 131.00. 131.10. 131.20. 131.30. 131.40. 131.50. 132.00. 132.10. 132.20. 132.30. 132.40. 132.50. 133.00. 133.10. 133.20. 133.30. 133.40. 133.50. 134.00. 134.10. 134.20. 134.30. 134.40. 134.50. 135.00. 135.10. 135.20. 135.30. 135.40. 135.50. 136.00. 136.10. 136.20. 136.30. 136.40. 136.50. 137.00. 137.10. 137.20. 137.30. 137.40. 137.50. 138.00. 138.10. 138.20. 138.30. 138.40. 138.50. 139.00. 139.10. 139.20. 139.30. 139.40. 139.50. 140.00. 140.10. 140.20. 140.30. 140.40. 140.50. 141.00. 141.10. 141.20. 141.30. 141.40. 141.50. 142.00. 142.10. 142.20. 142.30. 142.40. 142.50. 143.00. 143.10. 143.20. 143.30. 143.40. 143.50. 144.00. 144.10. 144.20. 144.30. 144.40. 144.50. 145.00. 145.10. 145.20. 145.30. 145.40. 145.50. 146.00. 146.10. 146.20. 146.30. 146.40. 146.50. 147.00. 147.10. 147.20. 147.30. 147.40. 147.50. 148.00. 148.10. 148.20. 148.30. 148.40. 148.50. 149.00. 149.10. 149.20. 149.30. 149.40. 149.50. 150.00. 150.10. 150.20. 150.30. 150.40. 150.50. 151.00. 151.10. 151.20. 151.30. 151.40. 151.50. 152.00. 152.10. 152.20. 152.30. 152.40. 152.50. 153.00. 153.10. 153.20. 153.30. 153.40. 153.50. 154.00. 154.10. 154.20. 154.30. 154.40. 154.50. 155.00. 155.10. 155.20. 155.30. 155.40. 155.50. 156.00. 156.10. 156.20. 156.30. 156.40. 156.50. 157.00. 157.10. 157.20. 157.30. 157.40. 157.50. 158.00. 158.10. 158.20. 158.30. 158.40. 158.50. 159.00. 159.10. 159.20. 159.30. 159.40. 159.50. 160.00. 160.10. 160.20. 160.30. 160.40. 160.50. 161.00. 161.10. 161.20. 161.30. 161.40. 161.50. 162.00. 162.10. 162.20. 162.30. 162.40. 162.50. 163.00. 163.10. 163.20. 163.30. 163.40. 163.50. 164.00. 164.10. 164.20. 164.30. 164.40. 164.50. 165.00. 165.10. 165.20. 165.30. 165.40. 165.50. 166.00. 166.10. 166.20. 166.30. 166.40. 166.50. 167.00. 167.10. 167.20. 167.30. 167.40. 167.50. 168.00. 168.10. 168.20. 168.30. 168.40. 168.50. 169.00. 169.10. 169.20. 169.30. 169.40. 169.50. 170.00. 170.10. 170.20. 170.30. 170.40. 170.50. 171.00. 171.10. 171.20. 171.30. 171.40. 171.50. 172.00. 172.10. 172.20. 172.30. 172.40. 172.50. 173.00. 173.10. 173.20. 173.30. 173.40. 173.50. 174.00. 174.10. 174.20. 174.30. 174.40. 174.50. 175.00. 175.10. 175.20. 175.30. 175.40. 175.50. 176.00. 176.10. 176.20. 176.30. 176.40. 176.50. 177.00. 177.10. 177.20. 177.30. 177.40. 177.50. 178.00. 178.10. 178.20. 178.30. 178.40. 178.50. 179.00. 179.10. 179.20. 179.30. 179.40. 179.50. 180.00. 180.10. 180.20. 180.30. 180.40. 180.50. 181.00. 181.10. 181.20. 181.30. 181.40. 181.50. 182.00. 182.10. 182.20. 182.30. 182.40. 182.50. 183.00. 183.10. 183.20. 183.30. 183.40. 183.50. 184.00. 184.10. 184.20. 184.30. 184.40. 184.50. 185.00. 185.10. 185.20. 185.30. 185.40. 185.50. 186.00. 186.10. 186.20. 186.30. 186.40. 186.50. 187.00. 187.10. 187.20. 187.30. 187.40. 187.50. 188.00. 188.10. 188.20. 188.30. 188.40. 188.50. 189.00. 189.10. 189.20. 189.30. 189.40. 189.50. 190.00. 190.10. 190.20. 190.30. 190.40. 190.50. 191.00. 191.10. 191.20. 191.30. 191.40. 191.50. 192.00. 192.10. 192.20. 192.30. 192.40. 192.50. 193.00. 193.10. 193.